

Kulturutskottets betänkande**1977/78: 24**

med anledning av propositionerna 1977/78: 91 om radions och televisionens fortsatta verksamhet m. m. och 1977/78: 144 med förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio, m. m. jämte motioner

Inledning

Sedan regeringen i propositionen 1977/78: 100 bilaga 12 under punkterna B 29, E 1, I: B 2 och II.13 beräknat medel till Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio, Sveriges Utbildningsradio aktiebolag, Televisions- och ljudradioanläggningar samt Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio har regeringen i propositionen 1977/78: 91 (utbildningsdepartementet) lagt fram förslag om radions och televisionens fortsatta verksamhet m. m.

Departementschefens överväganden och ståndpunktstaganden redovisas i propositionen i en allmän principiell del (kapitel 4.1—4.11). Kapitel 5 och 6 avser upprättade lagförslag. I den till nämnda kapitel hörande hemställan har regeringen föreslagit riksdagen

dels att antaga förslagen till

1. lag om ändring i radiolagen (1966: 755),
2. lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756),
3. lag om avgift för televisionsmottagare,
4. lag om försöksverksamhet med närradio,

dels att

5. godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som angetts i propositionen,
6. godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet som angetts i propositionen,
7. godkänna de riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet som angetts i propositionen,
8. godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV som angetts i propositionen.

Under rubriken Anslagsberäkningar (kapitel 8 i propositionen) har regeringen föreslagit riksdagen att

1. godkänna propositionens förslag till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten,
2. bemyndiga regeringen att slutligt fastställa kompensationen för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.,

4. till Sveriges Utbildningsradio aktiebolag för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 76 000 000 kr.,

5. medge att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som förordats i propositionen,

6. till Televisions- och radioanläggningar för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 60 200 000 kr.,

7. bemyndiga regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio inom de kostnadsramar som förordats i propositionen,

8. till Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Sedermåra har konstitutionsutskottet med yttrande KU 1977/78: 2 y till kulturutskottet överlämnat propositionen 1977/78: 144 vari regeringen föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1. lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio,
2. lag om ändring i lagen (1977: 1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt.

De i propositionerna 1977/78: 91 och 1977/78: 144 framlagda lagförslagen har den lydelse som framgår av bilaga 1.

Innehållet i propositionen 1977/78: 91 har i en inom utbildningsdepartementet upprättad sammanfattning redovisats på i huvudsak följande sätt.

Ny organisation för radio och television

Regeringen fullföljer i propositionen de strävanden som funnits sedan mitten av 1960-talet att för radio och TV skapa flera enheter med stor självständighet i programfrågor. Det bärande motivet är nu liksom tidigare att decentralisera beslut och säkra mångfald i programfrågor. Den viktigaste nyheten i regeringens organisationsförslag är att Sveriges Radio skall överlåta sin programverksamhet på två nya dotterbolag, ett för riksradio och ett för TV.

Sveriges Radio har i dag två funktioner. Den ena är att svara för produktion och sändningar av program i radio och TV. Den andra är att fungera som moderbolag i en koncern, som också innehåller dotterbolagen Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio. De båda dotterbolagen har stor självständighet i programverksamheten, men det är problem för dem att vara underställda ett bolag som självt bedriver programverksamhet.

I propositionen föreslås nu att Sveriges Radio skall överlåta sin programverksamhet på två nya företag, ett för riksradio och ett för TV som båda skall ha ställning som dotterbolag. Sveriges Radio skall således behålla sin funktion som moderbolag. I radio- och TV-koncernen kommer därmed all programverksamhet att bedrivas av jämställda företag. Antalet programföretag blir fyra i stället för de nuvarande tre.

Ett viktigt skäl för förändringen är att radion och televisionen bör få en friare ställning i förhållande till varandra. Detta ökar mångfalden och ger de två medierna bättre möjligheter att utvecklas självständigt efter sina egna inneboende förutsättningar och därigenom att höja kvaliteten i programmen.

De två nya dotterbolagen — som var för sig blir större än något av de nuvarande dotterbolagen — kommer att byggas upp kring programenheter som redan nu finns. Regeringens förslag kräver därför ingen omfattande omorganisation av redaktionerna inom dessa enheter.

Radion. Radioverksamheten beaktades inte tillräckligt då beslut 1966 fattades om den nuvarande organisationen av Sveriges Radio. Regeringen vill nu med sitt förslag lyfta fram radion ur televisionens skugga.

Det nya riksradioföretaget bör bestå av den nuvarande programenheten för riksradio i Stockholm, kompletterad med den avdelning för ljudradioteknik som nu sorterar under den företagsgemensamma tekniska enheten inom Sveriges Radio. Riksradion bör vidare få egna redaktioner utanför Stockholm till det antal och av den storlek som avgörs av radions egna behov. Radion bör alltså inte längre ha samma distriktsorganisation som TV. Däremot bör riksradion allvarligt pröva möjligheterna att utvidga samarbetet med lokalradion.

Televisionen. Inom det nya TV-företaget bör finnas de två nuvarande programenheterna för TV 1 och TV 2, vilka bör ha samma självständighet i programverksamheten som nu. TV-företaget bör vid sidan av programenheterna i Stockholm ha tio distrikt, som skall ha till uppgift dels att producera program för rikssändning, dels att sända regionala TV-program. Ett elfte regional-TV-program bör sändas över ett särskilt stockholmsdistrikt. I TV-företaget bör vidare ingå den teknik som behövs för driften.

Distrikten. Programverksamheten i både radio och TV utanför Stockholm bör få en förstärkt ställning. Dels bör programproduktionen öka väsentligt. Dels bör såväl riksradios redaktioner utanför Stockholm som TV-distrikten få viss beslutanderätt då det gäller rikssändningar av program som de har producerat.

Moderbolaget bör ha följande beslutsbefogenheter då det gäller programbolagen:

1. att utse 11 av de 14 styrelseledamöterna i vart och ett av dotterbolagen (övriga tre ledamöter blir två personalrepresentanter samt verkställande direktören i dotterbolaget),

2. att besluta om samlade anslagsframställningar för hela koncernen,

3. att besluta om anslagsfördelning till dotterbolagen,

4. att besluta om fördelning av sändningstid mellan dotterbolagen.

I anslutning till sina beslutsbefogenheter får Sveriges Radio som moderbolag också ett allmänt planeringsansvar för hela koncernens verksamhet.

Ägare och styrelse. Aktierna i moderbolaget Sveriges Radio bör ha samma ägare som nu med oförändrad fördelning av aktierna på de olika aktieägargrupperna. Moderbolaget bör i sin tur äga samtliga aktier i dotterföretagen. Styrelsen bör bestå av 15 ledamöter, varav ordföranden och sex övriga ledamöter bör utses av regeringen, fem av bolagsstämman och två av personalen. Bolagets verkställande direktör bör ingå som självskriven ledamot.

Bättre programkvalitet. Mer radio och TV från distrikten

I propositionen anges riktlinjer för hur radio- och TV-verksamheten skall byggas ut fram t. o. m. mitten av 1980-talet. Betydande resursförstärkningar föreslås på flera områden. De viktigaste förslagen är:

● Distriktens andel av riksprogramproduktionen för radio och TV ökar från f. n. ca 30 % till ca 40 %. Detta innebär väsentligt ökade resurser till distrikten.

● Regionala nyhetssändningar i TV byggs ut till samtliga elva distrikt. Genom regional-TV får distrikten en basresurs också för produktion av riksprogram i TV.

● Lokalradion förstärks. De nuvarande redaktionerna utökas. I vissa fall kan det bli aktuellt att upprätta underredaktioner.

● Ett mindre dagblock med repriser införs på försök i TV för att tillgodose bl. a. dem som skiftesarbetar eller av andra skäl inte kan följa TV-programmen på kvällstid.

● Bortsett från dagblocket förutsätts sändningstiden i TV vara oförändrad. Resursförstärkningar bör i stället användas för att kvaliteten skall kunna höjas och för särskilda insatser för bl. a. handikappade och språkliga minoriteter.

● Möjligheterna att få frekvensutrymme för en fjärde radiokanal kommer att undersökas.

För nästa budgetår föreslås Sveriges Radio och Sveriges Lokalradio få ett driftsanslag om drygt 920 milj. kr., vilket innebär ett reformutrymme på drygt 50 milj. kr. Medelsförstärkningen skall bl. a. användas för kvalitetshöjande åtgärder och för att bygga ut produktionen i distrikten. Vidare kan regionala TV-sändningar starta i ett distrikt och dagblocket i TV börja byggas ut. Slutligen kan lokalradion få stärkta resurser. Fördelningen av medel mellan TV, ljudradio och lokalradio görs av Sveriges Radio självt.

Höjda mottagaravgifter. Radio- och TV-verksamheten, med undantag för Sveriges Utbildningsradio och Sveriges Radios utlandsprogram, skall liksom f. n. finansieras med mottagaravgifter. Avgiften för svartvit TV höjs med 60 kr. till 340 kr. per år och tillägget för färg-TV med 20 kr. till 140 kr. per år. Innehavare av enbart radiomottagare behöver inte betala någon avgift.

Ökade publikkontakter

Betydelsen av att de fyra programföretagen förbättrar sina kontakter med publiken framhålls starkt i propositionen. Regeringen föreslår att programföretagen årligen skall inbjuda koncernens ägare, dvs. folk- rörelserna, pressen och näringslivet, till två konferenser på olika platser i landet där programverksamheten diskuteras. Dessutom bör programföretagen fortsätta att utveckla sådana former för publikkontakt som Sveriges Radio hittills har prövat, t. ex. publikforum.

Riktlinjer för programverksamheten

I radiolagen och i avtalet mellan staten och Sveriges Radio anges vilka riktlinjer som gäller för programverksamheten i radio och television. Opartiskhet och saklighet skall känneteckna programutbudet. Programmen skall i skäligen omfattning tillgodose olika intressen i fråga om bl. a. religion, teater, konst, litteratur och vetenskap.

I propositionen föreslås inga principiella förändringar av reglerna för programverksamheten. Utgångspunkten är att verksamheten skall ha samma fria och i publicistiskt avseende oberoende ställning som f. n. Vissa programpolitiska riktlinjer diskuteras i propositionen. De frågor som tas upp är i regel sådana som har uppmärksamats i radioutredningen, remissvaren och den allmänna debatten.

- Vikten av en omfattande frilansmedverkan i radio och TV slås fast.
- Vikten av att fler program görs tillgängliga för handikappade och språkliga minoriteter understryks.
- Skyldigheten att iaktta stor försiktighet när det gäller framställningar av underhållningsväld markeras.
- Radions och televisionens betydelse för språkvården betonas.

Radions och televisionens kulturansvar framhålls också mycket starkt i propositionen. Genom radio och TV kan en stor publik få regelbundna kontakter med bl. a. teater, musik, film och bildkonst. Men det är inte bara genom sitt programutbud som radio-TV spelar en kulturpolitisk roll. Samspelet mellan programföretagen och kulturlivet i övrigt har också stor betydelse.

I propositionen diskuteras önskemålet att TV i ökad utsträckning skall sända scenföreställningar från teatrarna, s. k. transmissioner. En fast teaterensemble bör också kunna knytas till programföretagen. Utläggningar av produktionsuppdrag till fristående filmare bör kunna ökas. Radions ansvar för musikkulturen betonas, liksom programföretagens ansvar för bevakningen av kultur- och folkrörelseliv.

Radionämnden förstärks

Radionämnden har till uppgift att övervaka att Sveriges Radio utövar sin rätt till radio- och TV-sändningar opartiskt och sakligt och enligt radioavtalets riktlinjer. Nämndens övervakning sker genom efterhandsgranskning av program.

Enligt propositionens förslag får radionämnden ökade möjligheter när

det gäller att granska hur programföretagen handlägger frågor om genmäle och beriktigande. Radionämndens kansli förstärks också enligt förslaget.

Text-TV och data-TV utreds

En särskild utredning kommer att tillsättas för att undersöka möjligheten att i en framtid använda text-TV och data-TV i nyhetsförmedlingen.

● Text-TV kan innebära att en text eller en schematisk bild överförs på TV-skärmen samtidigt som skärmen visar ett vanligt TV-program. Tekniken ger ökade möjligheter i fråga om textsättning av program. Möjligheter öppnas också att överföra text som inte har samband med de vanliga programmen, t. ex. telegramnyheter och sportresultat.

● Data-TV — eller med en internationell term viewdata — är en teknik som möjliggör tvåvägskommunikation genom att TV-apparaten via telefonnätet kopplas till en eller flera databaser. Apparatinnehavaren kan välja bland ett i princip obegränsat informationsmaterial.

Redan under nästa budgetår får Sveriges Radio medel så att man kan starta en försöksverksamhet med text-TV som i första hand riktar sig till hörselskadade.

Närradioförsök

Frågan om att vidga rätten att sända radio- och TV-program har diskuterats av flera radioutredningar. I första hand har man tänkt sig att ideella, religiösa, fackliga och politiska sammanslutningar skall ges möjlighet att bedriva egna lokala sändningar.

I propositionen föreslås en försöksverksamhet med närradio och när-TV. En parlamentarisk utredning får i uppdrag att lägga upp försöksverksamhet och skall därvid närmare analysera de problem som sådana sändningar kan aktualisera. Utredningen skall lämna förslag till hur en permanent verksamhet med närradio och när-TV skall se ut.

Försöksverksamheten skall vara treårig och avses starta på ett femtontal orter. Av praktiska och ekonomiska skäl bör försöken i första hand omfatta radiosändningar. Kostnaderna för försöken skall täckas av de organisationer som medverkar. Avgiftsmedel skall således inte användas för närradioförsöket.

Radions och televisionens programregler kommer inte att gälla närradio och när-TV. För denna programverksamhet kommer i stället att i stort sett gälla samma regler som gäller för tidningar och tidskrifter. Programmen kommer alltså inte att granskas av radionämnden och något krav på saklighet och opartiskhet kommer inte heller att ställas. Däremot skall givetvis en ansvarig programutgivare finnas.

I ett viktigt avseende gäller inte likheten med tidningar och tidskrifter. Kommersiell reklam får inte förekomma i närradio och när-TV.

Genomförande av förslagen

Den nya organisationen av radio- och TV-verksamheten föreslås i propositionen bli genomförd från den 1 juli 1979. Efter detta datum skall verksamheten bedrivas efter riktlinjer i ett sjuårigt avtal som staten träffar med dels moderföretaget, dels de fyra programföretagen. Enligt propositionens förslag blir det en uppgift för Sveriges Radio att närmare planera och genomföra förändringarna under verksamhetsåret 1978/79. De nya reglerna för programverksamheten föreslås gälla

redan från den 1 juli 1978. Kvalitetsförstärkningarna genomförs successivt under avtalsperioden med början den 1 juli 1978.

Propositionen 1977/78: 144 innehåller förslag om en särskild lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio. Denna lag bygger på samma principer som de ansvarsregler som gäller för pressen och Sveriges Radio. Vidare föreslås i propositionen en ändring i lagen om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt.

Med anledning av propositionen 1977/78: 91 har väckts *motionerna 1977/78: 1777* samt 1782—1801.

Därjämte föreligger från allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77 följande motioner med anknytning till de frågor som behandlas i propositionen 1977/78: 91, nämligen 1976/77: 68, 736, 750, 962, yrkandena 6 samt 7 a och 7 b, 987, yrkandet 1, och 1130.

Från allmänna motionstiden i januari 1978 upptas i detta sammanhang till behandling motionerna 1977/78: 877, yrkande f, 1129, 1135, 1515, 1521, 1523, 1526, 1527, 1528 och 1532.

Dessutom har konstitutionsutskottet med sitt yttrande KU 1977/78: 2 y till kulturutskottet överlämnat den under allmänna motionstiden 1978 väckta motionen 1977/78: 1415 samt den med anledning av propositionen 1977/78: 144 väckta motionen 1977/78: 1877.

Utskottet har sålunda att i anslutning till propositionerna behandla följande motioner, nämligen

1976/77: 68 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen (SAF),

1976/77: 736 av Tage Adolfsson (m) vari yrkas att riksdagen anhåller hos regeringen att förslag framläggs innebärande att radionämnden utses direkt av riksdagen,

1976/77: 750 av Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen som sin mening framhåller att riksdagen och inte regeringen bör utse radionämnden, vilket bör vara en förutsättning för radioutredningens fortsatta arbete,

1976/77: 962 av Georg Andersson m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära att frågan om en barntidning med anknytning till TV-program enligt i motionen angivna riktlinjer utreds (yrkande 6),

2. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om programtid och programresurser för barnprogram i TV (yrkande 7 a),

3. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om pro-

gramsättning av inslag med underhållningsvåld och fördomar (yrkande 7 b),

1976/77: 987 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari — med hänvisning till vad som anförts i motionen 1976/77: 985 — såvitt nu är i fråga yrkas att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtas för att utöka programtiden i radio och TV på invandrarspråk och en särskild invandrarkanal i radio inrättas (yrkande 1),

1976/77: 1130 av Sven Johansson m. fl. (c, m) vari yrkas att riksdagen uttalar att andelen kyrkliga och kulturbetonade program inom Sveriges Radios verksamhetsramar ökas väsentligt samt att nämnda programinslag ökas i barn- och ungdomsprogrammen,

1977/78: 877 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen uttalar sig för de i motionen angivna riktlinjerna innebärande att åtgärder bör vidtas för att utöka programtiden i radio och TV på invandrarspråk (yrkande f),

1977/78: 1129 av Gunnel Jonäng (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att i samband med tecknandet av nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio frågan om begränsning av våldsinslag i TV beaktas,

1977/78: 1135 av Karl-Erik Svartberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en skyndsam utredning om radiodistribution av taltidningar,

1977/78: 1415 av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att bestämmelser i radiolagen om intern-TV-sändning ges en sådan utformning att samfund och ideella organisationer får vidgade möjligheter att överföra möten m. m. till andra lokaler,

1977/78: 1515 av Tage Adolfsson (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att regeringen i samband med propositionen om Sveriges Radio/TV beaktar vad som anförts i motionen,

1977/78: 1521 av Rolf Clarkson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att i samband med Radio/TV:s omorganisation rundradioföretagen åläggs skyldighet att meddela allmänheten information om störningar som tillfälligt eller tidvis kan innebära olägenhet eller fara för hela eller delar av allmänheten,

1977/78: 1523 av Eric Enlund (fp) och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna att hälsoupplysende-friskvårdande program bör initieras i radio- och TV-programmen som en kontinuerlig del av programutbudet i enlighet med motionens syfte,

1977/78: 1526 av Gunnar A. Johansson m. fl. (m) vari yrkas att riks-

dagen uttalar sitt fördömande av sådant språkbruk i radio och TV vilket kan betecknas som vanhedrande, förråande eller stötande,

1977/78: 1527 av Sven Johansson (c) och Åke Polstam (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om en framställning till Sveriges Radio om utökning av textade program i TV,

1977/78: 1528 av Sven Johansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att andelen kyrkliga och kulturbetonade program inom Sveriges Radios verksamhetsramar ökas väsentligt samt att nämnda programinslag ökas i barn- och ungdomsprogrammen,

1977/78: 1532 av Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om de gravt synskadades möjligheter att få tillgång till veckans radio- och TV-programtider på kassettband snarast utreds,

1977/78: 1777 av Ingrid Diesen (m) och Margaretha af Ugglas (m) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen uttalats rörande önskvärdheten av radio- och TV-sändningar för balter i Sverige,

1977/78: 1782 av Anders Björck m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att vad som i motionen anförts om utvecklingen av nya medier ges regeringen till känna,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att en central beredning för nya medier i enlighet med vad som anförts i motionen tillsätts,

1977/78: 1783 av Claes Elmstedt m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokalradions utvecklingsmöjligheter och möjligheter till lokal bevakning utanför respektive huvudort,

1977/78: 1784 av Barbro Engman-Nordin (s) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att som sin mening ge till känna vad som i motionen anförts om programföretagens styrelser,

2. att som sin mening ge till känna vad som anförts om treåriga verksamhetsplaner,

3. att som sin mening ge till känna vad som anförts om samordning av programverksamheten,

4. att ändra 6 § i regeringens förslag till radiolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

1977/78: 1785 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1977/78: 91 i de delar som avser ny organisation av Sveriges Radio,

2. att riksdagen i fråga om Sveriges Lokalradio, programverksamhetens inriktning m. m. beaktar vad i motionen anförts.

3. att riksdagen beslutar att pensionärer med pensionen som enda inkomst befrias från erläggande av licensavgifter,

1977/78: 1786 av Kurt Hugosson (s) vari yrkas att riksdagen i anslutning till behandlingen av regeringens proposition 1977/78: 91 beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokalradiochefens rätt att i vissa fall bryta riksprogrammet,

1977/78: 1787 av Nils Hörberg (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen på lämpligt sätt låter utreda

1. hur samhällets kulturstöd skall utformas så att det gagnar de enskilda medborgarnas utveckling till mångsidigt informerade, kulturaktiva, kritiskt tänkande individer,

2. vilken avvägning som därför för framtiden bör göras mellan olika kulturella uttrycksmedel, när det gäller statsstödet fördelning,

1977/78: 1788 av Gördis Hörnlund m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att Boråsområdet i enlighet med 1969 års radioutrednings förslag skall utgöra ett eget lokalradioområde,

1977/78: 1789 av Bertil Jonasson (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att produktionen av lantbruksprogram i TV fortsätter i samma omfattning som hittills,

1977/78: 1790 av Elver Jonsson m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att det i Lag om ändring i radiolagen (1966: 755) skrivs in en särskild föreskrift i lagens 6 § genom ett nytt moment med följande lydelse: "6. föreskrift om skyldighet att främja nyktra levnadsvanor och i övrigt en ökad folknykterhet",

1977/78: 1791 av Torkel Lindahl (fp) och Olle Wästberg i Stockholm (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa de begränsningar i sändningsrätten som gäller för trådradio i radiolagen (1966: 755),

1977/78: 1792 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med ändring av propositionens förslag antar följande lydelse av 6 § förslaget till lag om försöksverksamhet med närradio:

6 § För närradio gäller inte 6 och 7 §§ andra stycket radiolagen (1966: 755).

Sammanslutningen skall i sin programverksamhet iaktta saklighet och respekt för den enskildes privatliv.

Tillstånd att sända närradio skall förenas med villkor att sammanslutningen skall sända redogörelse för beslut av radionämnden, vari sammanslutningen förklaras ha brutit mot bestämmelser i eller villkor enligt denna lag.

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om närradiosändningar,

1977/78: 1793 av Hans Nyhage m. fl. (m, c, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar om en delning av lokalradioområdet Göteborg-Borås (Sjuhärad), så att Boråsområdet blir ett eget lokalradioområde, Radio Sjuhärad, fr. o. m. den 1 juli 1978,

1977/78: 1794 av Joakim Ollén (m) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande avtal mellan de framtida programbolagen inom Sveriges Radio gällande distriktens ställning,

1977/78: 1795 av Gunnar Olsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar

1. att vid TV-distriktens utbyggnad de små distrikten prioriteras,
2. att försöksverksamhet med närradio t. v. får anstå och att i stället lokalradion ges resurser för att kunna bygga ut sin verksamhet med reportrar placerade på vitala platser utanför huvudorterna,

1977/78: 1796 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att avslå regeringens förslag att göra Sveriges Radio till en koncern, bestående av ett moderbolag och fyra programbolag,
2. att den allmänna programverksamheten skall organiseras i ett sammanhållet företag, Sveriges Radio AB,
3. att Sveriges Lokalradio AB skall utgöra ett dotterbolag till Sveriges Radio,
4. att Sveriges Utbildningsradio AB skall vara ett fristående företag,
5. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknikens organisation,
6. att enheten för utlandsprogram skall bestå som självständig programmenhet i Sveriges Radio,
7. att distrikten skall bestå som självständiga enheter under radiochefen och bedriva programverksamhet i både riksradiation och televisionen,
8. att i övrigt godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som anges i motionen,
9. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om antalet ledamöter och suppleanter i styrelserna för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio samt om sättet att utse ledamöter och suppleanter,
10. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om regionala TV-sändningar,
11. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avvägningen mellan egen och främmande produktion,

12. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående utbyggnad av underredaktioner hos Sveriges Lokalradio,

13. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om våldsinslag i underhållningsprogram,

14. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om programverksamhet för döva, hörselskadade, blinda samt psykiskt utvecklingsstörda,

15. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om programverksamhet för språkliga minoriteter,

16. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om s. k. transmissioner,

17. att i övrigt godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet som anges i motionen,

18. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående kontakter med publiken,

19. att Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio skall ges kompensation för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som anförs i motionen,

20. att treåriga rullande verksamhetsbudgetar skall tillämpas för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio,

21. att godkänna de riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet som anförs i motionen,

22. att avslå regeringens förslag till lag om försöksverksamhet med närradio,

23. att godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV som anförs i motionen,

24. att med godkännande av vad som i motionen anförs angående bestämmelser i radiolagen och i specialmotiveringen utfärda lag om ändring i radiolagen i enlighet med det innehåll som framgår av motionen,

25. att godkänna de förslag till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten som anförs i motionen,

26. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående verksamheten inom Sveriges Utbildningsradio,

1977/78: 1797 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen anhålla om att sådana åtgärder vidtas att massmedieforskningen inom i motionen nämnt område stimuleras och erhåller erforderliga resurser,

2. att ge regeringen till känna vad som anförts i motionen,

1977/78: 1798 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att avtalet mellan staten och Sveriges Radio får en sådan utform-

ning, att socialstyrelsen ges möjlighet att informera om centrala folkhälsofrågor,

1977/78: 1799 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avvisar propositionen 1977/78: 91 såvitt avser

- a) lag om ändring i radiolagen
- b) lag om ändring i radioansvarighetslagen
- c) lag om försöksverksamhet med närradio
- d) förslag till ändrade riktlinjer för rundradioföretagens organisation och programverksamhet, för radionämndens organisation och verksamhet samt för försöksverksamheten med närradio-TV,

2. att riksdagen med ändring i propositionen 1977/78: 91 beslutar anslå ett med 100 000 000 kr. till 1 020 000 000 kr. förhöjt belopp till driftkostnader för den allmänna programverksamheten och för lokalradion för budgetåret 1978/79.

3. att riksdagen med ändring i propositionen 1977/78: 91 beslutar att till Sveriges Utbildningsradio AB anslå ett med 9 228 000 kr. till 85 228 000 kr. uppräknat belopp för budgetåret 1978/79.

4. att riksdagen uttalar att när våld och förtryck skildras i etermedierna skall detta ske i sådan form och med ett sådant innehåll att det ger kunskaper, normer, värderingar och känslor som är önskade; upplevelser och erfarenheter som programmen ger skall leda till konstruktiv handling och avtrubningseffekter inför våldet motverkas; våldsskildringen skall stödja sådana normer och värderingar som är förenliga med grundläggande demokratiska värden och inte leda till orealistiska föreställningar om verkligheten, och det våld som skildras på detta sätt skall kunna motiveras,

5. att riksdagen uttalar att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen,

6. att riksdagen uttalar att planerna på en nordisk satellit-TV avskrivs,

1977/78: 1800 av Bengt Wiklund m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande gemensamma tillsatser för TV-mottagare till den grupp som enligt propositionen 1977/78: 91 skall ingå i försöksverksamheten.

1977/78: 1801 av Allan Åkerlind (m) vari yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1977/78: 91 beslutar uttala

1. att radionämnden skall ges behörighet att meddela föreskrifter om de framtida programmens innehåll och utformning,

2. att vad som i övrigt anförts i motionen bör tillgodoses vid utformandet av nytt radioavtal och för övrigt i det löpande programarbetet.

1977/78: 1877 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå propositionen 1977/78: 144 med förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio, m. m.,

2. att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med närradio/TV ej bör komma till stånd.

I bilaga 3 till detta betänkande lämnas en översikt över motionernas behandling.

Gällande riktlinjer för rundradioverksamheten i Sverige drogs upp 1966 genom beslut av riksdagen och Kungl. Maj:t (prop. 1966: 136, SU 1966: 163, rskr 1966: 388) och kompletterades därefter åren 1975 och 1976 genom besluten om lokalradio (prop. 1975: 13, KrU 1975: 6, rskr 1975: 82) och utbildningsprogramverksamhet (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 8, rskr 1976/77: 46).

Verksamheten regleras i första hand genom radiolagen (1966: 755, omtryckt 1972: 240, ändrad senast 1975: 242), radioansvarighetslagen (1966: 756, ändrad 1977: 1018) samt förordningen (1967: 449) med instruktion för radionämnden (ändrad senast 1976: 847). Avtal angående programverksamheten har vidare träffats mellan staten och Sveriges Radio aktiebolag. Det nuvarande avtalet trädde i kraft den 1 juli 1967 och gäller, sedan det förlängts med ett år, t. o. m. den 30 juni 1978.

Radioutredningen (U 1974: 08) som tillkallades med stöd av regeringens bemyndigande den 7 juni 1974 för att utreda radions och televisionens fortsatta utveckling avlämnade i april 1977 betänkandet (SOU 1977: 19) Radio och TV 1978—1985. Efter en omfattande remissbehandling av betänkandet har regeringen i propositionen 1977/78: 91 lagt fram förslag om radions och televisionens fortsatta verksamhet.

Vad beträffar *ärendets behandling* har kulturutskottet anmodat konstitutionsutskottet att till kulturutskottet avge yttrande över propositionen 1977/78: 91 jämte motioner väckta med anledning av densamma, allt i vad avser frågor som ligger inom konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottets yttrande är fogat som bilaga till betänkandet. Det avser även propositionen 1977/78: 144 med förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio, m. m. samt motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1877. Nämnade proposition och motioner har, som redan nämnts, av konstitutionsutskottet överlämnats till kulturutskottet för handläggning.

Utbildningsutskottet, som givits tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna i vad avser frågor som berör Sveriges Utbildningsradio, har meddelat kulturutskottet att utbildningsutskottet den 6 april 1978 beslutat att inte avge något yttrande i ärendet.

Kulturutskottet har — i närvaro i flertalet fall av representanter för konstitutionsutskottet — anordnat frågestunder med företrädare för Sveriges Radio AB, Sveriges Lokalradio AB, Sveriges Utbildningsradio AB, radionämnden, Sveriges Radios distriktsorganisation, tjänstemanna-

klubben vid Sveriges Radio AB, Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB samt Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS).

1. Radio och TV i ett mediepolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang

Propositionen 1977/78: 91

I kapitel 4.1 i propositionen (s. 151—155), vilket har den ovan angivna rubriken, uttalas att den kraftiga expansionen av rundradioverksamheten stärkt etermediernas ställning i samhället och gjort radion och televisionen till allt betydelsefullare faktorer i vårt dagliga liv. För de flesta människor är radion och televisionen omistliga när det gäller att skaffa information om de dagsaktuella händelserna. Radio och TV initierar och stimulerar debatt, heter det vidare, och spelar därigenom en central roll för opinionsbildningen i samhället. Men programmen ger också underhållning och förströelse. De skapar nya intressen och ger kunskaper och kulturupplevelser. I propositionen påpekas också att det reformarbete som bedrivits på kulturområdet de senaste åren medfört att radions och televisionens kulturpolitiska roll har kommit i förgrunden. Mot den sålunda angivna bakgrunden görs i propositionen därefter vissa uttalanden som bl. a. markerar några av utgångspunkterna för det organisationsförslag som läggs fram i propositionen. Utskottet återkommer till dessa uttalanden under närmast följande punkter i betänkandet.

Motionerna

Uttalanden och yrkanden som berör radions och televisionens ställning i mediepolitiska och kulturpolitiska sammanhang har gjorts i flera motioner. Sålunda yrkas

i den av Anders Björck m. fl. (m) väckta motionen 1977/78: 1782

1. att riksdagen beslutar att vad som i motionen anförts om utvecklingen av nya medier ges regeringen till känna,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att en central beredning för nya medier i enlighet med vad som anförts i motionen tillsätts,

i den av Nils Hörberg (fp) väckta motionen 1977/78: 1787 att riksdagen begär att regeringen på lämpligt sätt låter utreda

1. hur samhällets kulturstöd skall utformas så att det gagnar de enskilda medborgarnas utveckling till mångsidigt informerade, kulturellt aktiva, kritiskt tänkande individer,

2. vilken avvägning som därför för framtiden bör göras mellan olika kulturella uttrycksmedel, när det gäller statsstödet fördelning,

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att planerna på en nordisk satellit-TV avskrivs (yrkande 6).

I motionen 1977/78: 1782 betonas att den snabba tekniska utvecklingen på etermedieområdet kan väntas inom en relativt nära framtid ha väsentligt förändrat lyssnar- och tittarvanor. Samtidigt konstaterar motionärerna att samhällets möjligheter att styra konsumtionen på detta område kommer att väsentligt begränsas. De konstaterar att den väntade utvecklingen oroar en del människor och vill för egen del i denna situation framhålla att det i ett demokratiskt samhälle är en naturlig utgångspunkt för mediepolitiken att ge lyssnare och tittare valfrihet inom mycket vida ramar. Denna valfrihet får inte bara vara teoretisk, den måste i hög grad vara reell. Det är också viktigt att olika medier ges så likvärdiga arbetsmöjligheter som möjligt.

Motionärerna anser att samhället måste bedriva en positiv och väl planerad mediepolitik med sikte på att skapa så stor mångfald och valfrihet som möjligt. Samtidigt måste kvalitetskraven beaktas. Samhället bör uppmuntra utvecklingen av nya medier. Det är enligt motionärerna mot den bakgrunden naturligt att inta en positiv hållning till förverkligandet av det nordiska satellitprojektet. Motionärerna, som även berör videotekniken och den planerade närradion, anser att det behövs en central beredning för nya medier med uppgift att samordna de olika aktiviteterna på området och tillse att vissa grundläggande principer upprätthålls i arbetet.

Betydelsen av samhällets stöd till kulturlivet kan inte nog uppskattas, uttalas det i motionen 1977/78: 1787. Samtidigt är det emellertid så att stat och kommuner lämnar stöd till kulturverksamheter som konkurrerar med varandra och hotar att slå ut varandra ekonomiskt. Motionären ställer frågan om det inte finns anledning att göra vissa prioriteringar och att i det syftet se över fördelningen av samhällets kulturstöd. Att läsa böcker, delta i studiecirkel och gå på teater eller konserter nämns som sådant som aktiverar medborgaren. Som motsats till detta ställs att lyssna på radio och se på TV, som av motionären anses till övervägande delen medföra ett passivt godtagande av vad som bjuds. Detta innebär inte att motionären vill förneka att det i TV finns ett kulturutbud med positiva sidor, men han anser att mycket TV-tittande förhindrar "aktiv kulturkonsumtion". Han för därför fram tanken på en eller kanske två "TV-fria" kvällar i veckan. Han finner det önskvärt med en avvägning som låter de självutövande och aktiverande kulturformerna förenas med ett måttligt TV-utbud till gagn för vår utveckling till välinformerade, aktiva, kritiskt tänkande individer.

I motionen 1977/78: 1799 uttalas att införandet av satellitsändningar skulle försämrade radions möjligheter att hävda sig mot mångfalden av passiviserande TV-sändningar. Den nordiska kulturgemenskapen skulle inte, som hävdats, komma att stärkas, utan tvärtom skulle den redan nu alltför stora konsumtionen av utomnordiska program öka.

Utskottet

Det är enligt utskottets mening angeläget att man från samhällets sida med stor uppmärksamhet följer den snabba utvecklingen på medierområdet och så väl som möjligt förbereder framtida ställningstaganden. Att detta också är regeringens uppfattning framgår bl. a. av vad som i propositionen anförts om behovet av nya utredningar inom detta område.

I ett läge då betydelsefulla utredningar pågår och nya utredningar kan väntas bli tillsatta kan utskottet emellertid inte finna anledning för riksdagen att göra principiellt viktiga markeringar av den innebörd som önskats i motionen 1977/78: 1782. Utskottet avstyrker därför yrkande 1 i denna motion. Utskottet utgår från att hithörande frågor fortlöpande är föremål för statsmakternas uppmärksamhet och finner därför inte heller skäl tillstyrka yrkande 2 i motionen om tillsättande av en central beredning.

De yrkanden som framställs i motionen 1977/78: 1787 är av allmänt kulturpolitisk natur. Vad gäller yrkandet om en utredning angående samhällets kulturstöd får utskottet erinra om det omfattande utredningsarbete som låg till grund för 1974 års riksdagsbeslut om samhällets kulturpolitiska mål och därjämte om det fortsatta kulturpolitiska arbete som kontinuerligt bedrivs inom statens kulturråd. I sistnämnda arbete är olika frågor om avvägning av det statliga kulturstödet ständigt aktuella. Med hänvisning till det nu sagda avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1787.

Frågan om en nordisk TV-satellit kommer enligt beslut av nordiska ministerrådet att utredas ytterligare. Erforderligt underlag för ett beslut i frågan kan inte väntas föreligga förrän om ytterligare ett par år. Utskottet avstyrker yrkande 6 i motionen 1977/78: 1799.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1782 om medieutvecklingen,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1787 om utredning angående samhällets kulturstöd,
3. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1799, yrkande 6, om avskrivande av planerna på en nordisk satellit-TV.

2. Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation

Propositionen 1977/78: 91

De allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation och vissa frågor i övrigt som hör ihop med eller har nära anknytning till organisationsfrågorna (dock inte frågorna om radionämnden samt när-radio och när-TV) behandlas i propositionen i kapitel 4.1 och 4.2 samt 4.5—4.9 (s. 151—180 och 205—216).

Propositionen innebär, såvitt nu är i fråga, att regeringen föreslår riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som angivits i propositionen (moment 5 i hemställan s. 232). I samband härmed står även delar av lagförslagen.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1976/77: 68, 1977/78: 1784, yrkandena 1 och 2, 1977/78: 1785, yrkande 1 och del av yrkande 2, 1977/78: 1786, 1788, 1793, 1794 och 1795, yrkande 1, 1977/78: 1796, yrkandena 1—10 samt 19 och 20, 1977/78: 1799, del av yrkande 1 d samt yrkande 5.

Utskottet

I propositionen betonas i kapitel 4. I Radio och TV i ett medicopolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang (s. 151—155) att etermedierna i dagens samhälle har sådan spridning och genomslagskraft att det är en ytterst viktig angelägenhet att avgöra vilka principer och arbetsvillkor som skall gälla för verksamheten. Det har i vårt land länge funnits en bred uppslutning kring uppfattningen att rundradion skall verka i allmänhetens tjänst och inom ramen för allmänna riktlinjer arbeta fritt och självständigt. Etermedierna skall enligt 1966 års riktlinjer stå fria i förhållande till såväl politiska som kommersiella intressen, men friheten måste vara förenad med en medveten strävan till objektivitet och saklighet i det samlade programutbudet och innefatta möjligheter för olika åsikter och meningsriktningar att komma till tals.

Det är enligt propositionen självklart att den nu angivna grundsynen skall vara vägledande för radio- och TV-verksamheten också i framtiden och att den bör vara utgångspunkt när avtal skall träffas för den period som börjar den 1 juli 1978. Någon ändring av de grundläggande principerna för radio- och TV-verksamheten är således inte aktuell.

I propositionen uttalas vidare att det inför den nya avtalsperioden av flera skäl är befogat att överväga förändringar av Sveriges Radios organisation. Bl. a. erinras om de starka önskemål om en ökning av den regionala produktionen och en förstärkning av distriktens ställning som uttalats från många håll. Som det viktigaste skälet till att det kan behövas en förändring av organisationen framhålls att nya verksamhetsformer utvecklats. Produktionen av utbildningsprogram har ökat och en omfattande lokalradioverksamhet har tillkommit.

Genom det reformarbete som bedrivits på det kulturpolitiska området de senaste åren har radios och televisionens kulturpolitiska roll kommit i förgrunden. Det finns därför enligt propositionen starka skäl

för att etermediernas kulturpolitiska uppgifter skrivs in i avtal och att verksamheten tillförs resurser som gör det möjligt för radio och TV att spela en mer aktiv kulturpolitisk roll.

Integritet, kvalitet, mångfald och decentralisering nämns i propositionen som de fyra nyckelord som varit vägledande vid utarbetandet av riktlinjer för radio- och TV-verksamheten under nästa avtalsperiod.

I propositionen betonas att det är angeläget inte bara att skapa goda utvecklingsmöjligheter för den verksamhet som redan har byggts upp utan också att ta initiativ för att främja den fortsatta etermedieutvecklingen. Särskilda utredningar förutsätts sålunda komma till stånd beträffande dels s. k. särskild ljudradio och TV eller närradio resp. när-TV, som denna verksamhet kallas i propositionen, dels möjligheterna att sända textinformation till TV-mottagare. Vad beträffar möjligheterna att utnyttja satelliter för radio- och TV-sändningar anses det inte möjligt att dra några säkra slutsatser om vilka resultat som kan komma att uppnås.

Konstitutionsutskottet erinrar i sitt yttrande KU 1977/78: 2 y om att kraven på integritet, kvalitet, mångfald och decentralisering enligt propositionen skall vara vägledande för radio- och TV-verksamheten under nästa avtalsperiod. Utskottet konstaterar vidare att propositionen utgår från den grundsyn som präglar gällande avtal mellan staten och Sveriges Radio, nämligen att radion och televisionen skall verka i allmänhetens tjänst. Detta innebär att rundradioverksamheten på samma sätt som hittills skall garanteras en fri och i publicistiskt avseende oberoende ställning. Konstitutionsutskottet instämmer i dessa allmänna synpunkter.

Kulturutskottet ansluter sig till vad konstitutionsutskottet sålunda anfört om den grundsyn som bör vara vägledande för radio- och TV-verksamheten under den avtalsperiod som börjar den 1 juli 1978.

Propositionens förslag till en ny organisation för radio och TV (kapitel 4.2.1, s. 155—162) innebär såvitt gäller själva den organisatoriska ramen att radio- och TV-verksamheten i Sverige i framtiden skall bedrivas av fyra programföretag, ett för TV, ett för riksradio, ett för lokalradio och ett för utbildningsradio. Dessa företag skall ha självständighet i sin programverksamhet men också i största möjliga utsträckning i ekonomiskt, tekniskt, administrativt och personalpolitiskt avseende. Den samlade verksamheten skall ha frihet och självständighet gentemot staten. För att tillgodose detta förs de fyra programbolagen samman i en koncern som leds av ett moderbolag.

I tre av de med anledning av propositionen väckta motionerna aviseras regeringens organisationsförslag i nu angivna del. Sålunda yrkas, såvitt nu är i fråga,

i den av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) väckta motionen

1977/78: 1785 att riksdagen avslår propositionen i de delar som avser ny organisation av Sveriges Radio (yrkande 1),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796 att riksdagen beslutar

1. att avslå regeringens förslag att göra Sveriges Radio till en koncern, bestående av ett moderbolag och fyra programbolag,

2. att den allmänna programverksamheten skall organiseras i ett sammanhållet företag, Sveriges Radio AB,

3. att Sveriges Lokalradio AB skall utgöra ett dotterbolag till Sveriges Radio,

4. att Sveriges Utbildningsradio AB skall vara ett fristående företag, i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799 att riksdagen avvisar propositionen såvitt avser förslag till ändrade riktlinjer för rundradioföretagens organisation (del av yrkande 1 d).

Nyssnämnda yrkande 1 i motionen 1977/78: 1785 motiveras i huvudsak på följande sätt.

Den föreslagna organisationen ger inte bättre möjligheter än den nuvarande att skapa tillfredsställande program. En uppsplittring på moderbolag och fyra programföretag främjar inte en positiv utveckling utan innebär ökad risk för byråkratisering och ökade svårigheter i fråga om samverkan i resursutnyttjande. Omorganisationen blir säkerligen också mycket dyrare än som beräknats i propositionen.

Vad angår motionen 1977/78: 1796 uttalar i denna att det är vilseledande när det i propositionen sägs att remisskritiken av radioutredningens förslag motiverar ett i grunden annat organisationsalternativ än det utredningen lagt fram. Motionärerna framhåller också att både Sveriges Radio och SIF-klubben vid företaget avvisat alla förslag om en uppdelning av den allmänna programverksamheten på olika företag och som sin mening hävdade att de åsyftade förändringarna i programproduktionen bättre kan tillgodoses inom ramen för ett sammanhållet företag. Motionärerna finner inte motiveringarna för omorganisationen övertygande och kritiserar bl. a. uppfattningen i propositionen att de föreslagna organisationsförändringarna kommer att ge bättre förutsättningar för mångfald i programverksamheten. Motionärerna gör också den uppskattningen att omorganisationen kommer att medföra engångskostnader om 12 milj. kr. och ökade årliga driftskostnader om 25 milj. kr. Därtill kommer stora praktiska problem eftersom ca 1/3 av personalen, dvs. minst 1 500 personer, väntas bli direkt berörda av den föreslagna omorganisationen.

I motionen 1977/78: 1799 motiveras yrkandet om avslag på propositionens organisationsförslag sammanfattningsvis på följande sätt.

Rundradion måste garanteras en i förhållande till statsmakter och intressegrupper stark och oberoende ställning. En förutsättning för detta är att verksamheten inte splittras upp på en rad företag utan bibehålls

inom ett bolag. Uppdelningen på flera företag innebär ett hot mot integriteten. Dessutom ökar risken för byråkratisering, kostnaderna stiger, och den möjlighet som nu finns att samordna programmen försvinner. En svaghet i propositionen är också att frågan om moms inte berörts. Motionärerna, som även kritiserar olika detaljer i den föreslagna organisationen, exempelvis vad som sägs om distriktens ställning, anser att Sveriges Radio bör finnas kvar som ett sammanhållet företag med lokalradion och utbildningsradion som dotterbolag. Motionen innehåller dock inte några yrkanden att riksdagen skall fatta något beslut om att organisationen skall vara oförändrad under den kommande nya avtalsperioden. Detta har troligen ansetts obehövt om riksdagen avslår propositionens ändringsförslag. Motionen innehåller inte heller några yrkanden om beslut i fråga om organisatoriska detaljer vare sig inom en oförändrad yttre organisatorisk ram eller inom den ram som propositionen föreslår.

Konstitutionsutskottet tillstyrker propositionens förslag till ändringar av radiolagen såvitt avser radions och televisionens framtida organisation men går inte närmare in på organisationsfrågorna.

Kulturutskottet, som anser att det i propositionen anförts övertygande skäl för att man inför den kommande avtalsperioden överväger förändringar i Sveriges Radios organisation, ansluter sig till propositionens förslag i fråga om den organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten i Sverige, nämligen att denna skall bedrivas av fyra programföretag som ingår i en koncern ledd av ett moderbolag. Därigenom skapas enligt utskottets mening bättre förutsättningar än hittills för decentralisering, självständighet och mångfald i programverksamheten. Samtidigt minskar den risk som radion i nuvarande organisation löper att hamna i skuggan av TV och att i olika avseenden underordnas televisionens krav. Såväl för riksradiation som för lokalradion och utbildningsradion är självständighet i fråga om ekonomi, teknik, organisation, administration och personalfrågor viktiga förutsättningar för självständighet också i programverksamheten. Utskottet avstyrker alltså motionen 1977/78: 1785, yrkande 1. Likaså avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1796, yrkandena 1, 2, 3 och 4. Slutligen avstyrker utskottet också motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 d, såvitt nu är i fråga.

M o d e r b o l a g e t i den föreslagna nya koncernen behandlas i propositionen i kapitel 4.2.2 (s. 162—165) och dotterbolagen, de fyra programbolagen, i kapitel 4.2.3 (s. 165—170). I förstnämnda kapitel anges att moderbolaget i princip bör ha beslutande uppgifter endast inom fyra områden som rör programbolagens verksamhet, nämligen ingivande av anslagsframställningar för koncernens samlade verksamhet, beslut om medelstildelning till programbolagen inom givna

totalramar, fördelning av sändningstiden mellan programbolagen och tillsättande av majoriteten av ledamöterna i programbolagens styrelser. Vidare framhålls bl. a. att moderbolaget måste ha ett övergripande ansvar för planeringsverksamheten inom hela koncernen, samtidigt som det är angeläget att programbolagen inom sina resp. områden bedriver en egen planering. Vikten av ökad självständighet för olika verksamhetsgrenar betonas också.

Vad beträffar moderbolagets styrelse uttalar föredragande statsrådet att det är hans avsikt att vid kommande förhandlingar söka nå överenskommelse om att i företagets bolagsordning skall intas en bestämmelse om att styrelsen skall bestå av totalt 15 ledamöter. Av dessa bör ordföranden och sex övriga ledamöter utses av regeringen, fem av aktieägarna och två, i enlighet med lag, av de anställda inom bolaget. Den femtonde ledamoten bör vara moderbolagets verkställande direktör. Några suppleanter bör inte finnas, bortsett från de lagstadgade två suppleanterna för personalrepresentanterna.

I fråga om de fyra programbolagen anfördes i kapitel 4.2.3 i propositionen att dessa bör vara helt självständiga dotterbolag med rättigheter och förpliktelser fastställda i avtal, som de tecknar direkt med staten. För att bolagen skall få den avsedda självständigheten i programverksamheten måste de — utöver frihet att använda tilldelade ekonomiska resurser — ha frihet att utforma den egna organisationen, tekniken, administrationen och ekonomiska förvaltningen samt att bestämma om personalpolitik och personalrekrytering. Vad gäller TV-företaget, i vilket först och främst skall ingå två programenheter (nuvarande TV 1 och TV 2) förutsätts att de båda programenheterna var för sig skall ansvara för sin programverksamhet. Detta utesluter inte att de båda enheterna bör eftersträva en viss koordination.

Det betonas i propositionen att avsikten är att kommande avtal med de fyra programföretagen endast skall behandla frågor av mera principiell betydelse. Samma synpunkt har varit vägledande vid angivandet i propositionen av riktlinjer för organisationen av programföretagen. Samtidigt framhålls det som ett ansvar för samtliga företag inom koncernen att medverka till att företagen får den avsedda friheten och självständigheten både i programverksamheten och i övriga avseenden. Vidare betonas vikten av samarbete mellan företagen, grundat på frivilliga uppgörelser.

I fråga om styrelserna i programbolagen görs i propositionen ett uttalande av samma innebörd som beträffande moderbolagets styrelse. I propositionen räknas med att programbolagens styrelser bör bestå av 14 ledamöter, varav ordföranden och tio andra utses av moderbolagets styrelse och två av personalen. Verkställande direktören bör vara självskriven ledamot. Suppleanter bör finnas endast för personalrepresentanterna.

Av de synpunkter på programföretagen och deras organisation som i övrigt presenteras i detta kapitel av propositionen får utskottet, med hänsyn till föreliggande motionsyrkanden, nämna att avsikten är att till det nya riksradiobolaget skall föras dels enheten för utlandsprogram, dels från den nuvarande företagsgemensamma teknikenheten avdelningen för ljudradioteknik.

Synpunkter och yrkanden som gäller moderbolaget och de fyra programbolagen har framförts i en rad motioner. En av dessa, nämligen 1977/78: 1784 av Barbro Engman-Nordin (s), är villkorlig så till vida att den endast gäller om yrkandena i organisationsfrågan i den socialdemokratiska partimotionen 1977/78: 1796 inte vinner riksdagens bifall. I de nu aktuella motionerna yrkas följande, nämligen

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1976/77: 68 att riksdagen beslutar uttala att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen (SAF),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen (yrkande 5),

i den av Barbro Engman-Nordin (s) under ovan angiven förutsättning väckta motionen 1977/78: 1784, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge till känna vad som i motionen anförts om programföretagens styrelser (yrkande 1),

i den av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) väckta motionen 1977/78: 1785, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beaktar vad i motionen anförts, varmed i detta sammanhang åsyftas rätt för lokalradion att förhandla med Sveriges Radio om sändningstid (del av yrkande 2),

i den av Kurt Hugosson (s) väckta motionen 1977/78: 1786 att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokalradiochefens rätt att i vissa fall bryta riksprogrammet,

i den av Gördis Hörnlund m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1788 att riksdagen beslutar att Boråsområdet i enlighet med 1969 års radioutrednings förslag skall utgöra ett eget lokalradioområde,

i den av Hans Nyhage m. fl. (m, c, fp) väckta motionen 1977/78: 1793 att riksdagen beslutar om en delning av lokalradioområdet Göteborg—Borås (Sjuhärad), så att Boråsområdet blir ett eget lokalradioområde, Radio Sjuhärad, fr. o. m. den 1 juli 1978,

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar

1. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknikens organisation (yrkande 5),

2. att enheten för utlandsprogram skall bestå som självständig programenhet i Sveriges Radio (yrkande 6),

3. att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om antalet

ledamöter och suppleanter i styrelserna för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio samt om sättet att utse ledamöter och suppleanter (yrkande 9).

Som stöd för yrkandena i motionerna 1976/77: 68 och 1977/78: 1799 (yrkande 5) uttalas att ett medlemskap i Svenska arbetsgivareföreningen är oförenligt med den självständiga ställning som radioföretaget bör ha. Eftersom staten tillsätter en majoritet av Sveriges Radios styrelse kan ett uttalande av riksdagen om att Sveriges Radio bör lämna Arbetsgivareföreningen väntas få avsedd effekt.

I motionen 1977/78: 1784 angående programföretagens styrelser erinrar motionären om att det i propositionen sägs att styrelserna i programbolagen, vilka utses av moderbolaget, återspeglar de olika intressen som kommer att vara företrädare i detta bolags styrelse. Motionären uttalar att ledamöterna i programbolagens styrelser får andra uppgifter än ledamöterna i moderbolagets styrelse. Det finns ur den aspekten inga skäl att låta de olika styrelserna få likartad sammansättning. Styrelseledamöterna i programbolagen bör inte i första hand representera intressen utanför Sveriges Radio utan utses av moderbolagets styrelse utifrån sina personliga kvalifikationer på det publicistiska, administrativa och konstnärliga området. Vidare uttalas att styrelsen endast bör bestå av nio ledamöter, varav två personalföreträdare.

Det i motionen 1977/78: 1785 framförda yrkandet om rätt för lokalradion att förhandla med Sveriges Radio om sändningstid motiveras i motionen med att utbildningsradion har en dylik rätt. Härmed torde åsyftas ett uttalande av utbildningsutskottet i betänkandet UbU 1976/77: 8 (s. 13) att frågan om utbildningsprogramorganets framtida sändningsutrymme t. v. bör kunna lösas genom förhandlingar med Sveriges Radio och i förekommande fall lokalradion.

Lokalradion måste få större rörelsefrihet än nu när det gäller nyhetsbevakning och angelägen samhällsinformation, anförs det i motionen 1977/78: 1786. Om chefen för ett lokalradioområde finner det angeläget att gå in i riksradios program 3 måste han nu, säger motionären, begära tillstånd från Stockholm. Motionären menar att den lokale chefen vid en katastrof av den omfattning som exempelvis den i Tuve 1977 bör ha rätt att bryta riksprogrammet.

Yrkandena i motionerna 1977/78: 1788 och 1793 om att Boråsområdet skall utgöra eget lokalradioområde överensstämmer med yrkanden som flera gånger, senast hösten 1977, prövats av riksdagen (KrU 1977/78: 1). Motiveringen är bl. a. den att området har ett befolkningsunderlag som är större än flera av de nuvarande lokalradioområdenas, att det näringsgeografiskt är mycket enhetligt, att det är skilt från Göteborg i vad gäller såväl läns- som landstingstillhörighet och att det i det nuvarande Göteborg—Borås-området är svårt att tillgodose olika berättigade önskemål från invånarnas sida.

I motionen 1977/78: 1796 uttalas att det bör ankomma på ledningen för Sveriges Radio att själv besluta om teknikens organisation. Därvid bör det prövas, anser motionärerna, om drifttekniken kan knytas närmare till programenheterna. Detta uttalande bör riksdagen enligt yrkande 5 i motionen ge till känna för regeringen.

Med anledning av propositionens uttalande om enheten för utlandsprogram har i motionen 1977/78: 1796 föreslagits att riksdagen beslutar att enheten för utlandsprogram skall bestå som självständig programenhet i Sveriges Radio. Radioutredningen föreslog att utlandsradion borde ingå i radioenheten och alltså upphöra som självständig enhet. Motionärerna anser att vad utredningen därmed ville uppnå, bl. a. bättre förutsättningar för personellt samarbete, mycket väl kan vinnas utan denna organisationsförändring.

Det tillkännagivande som föreslås i yrkande 9 i motionen 1977/78: 1796 gäller sammansättningen och tillsättandet av styrelserna för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio. Förstnämnda styrelse bör enligt motionen bestå av 15 ledamöter och utses på samma sätt som styrelsen i moderföretaget enligt regeringens förslag. Vidare föreslås att det skall finnas suppleanter för ledamöterna i styrelsen och att antalet suppleanter skall ökas med en.

Vad beträffar styrelsen för lokalradion föreslås i motionen att antalet ledamöter skall vara tio, dvs. en mer än för närvarande, vilket motiveras med att verkställande direktören bör ingå i styrelsen. Det bör finnas en suppleant även för denne. Mot propositionens förslag att moderbolaget skall utse flertalet styrelseledamöter ställer motionärerna ett förslag om att — i nära anslutning till nuvarande ordning — regeringen skall utse fem ledamöter (inkl. ordföranden), bolagsstämman två och personalen två, medan verkställande direktören bör vara självskriven. Ersättare för verkställande direktören bör utses av styrelsen. I övrigt bör tre suppleanter utses av regeringen, en av bolagsstämman och två av personalen.

I fråga om utbildningsradion föreslår motionärerna att regeringen skall utse sju styrelseledamöter och personalen två. Verkställande direktören bör ingå som självskriven ledamot och ersättare för honom utses av styrelsen. Fyra suppleanter bör utses av regeringen och två av personalen.

Utskottet vill först erinra om att vad som i propositionen sägs om sammansättningen av styrelserna i moderbolaget och programföretagen och sättet för deras utseende inte innebär något förslag till riksdagen utan endast ett angivande av riktlinjer som föredragande statsrådet avser att följa i underhandlingar med bolagen. Utskottet som ansluter sig till dessa riktlinjer finner inte att vad som anförts i motionen 1977/78: 1784 om storleken av styrelserna i programbolagen och om de synpunkter

som bör beaktas vid utseendet av styrelseledamöter bör föranleda det i yrkande 1 i motionen angivna uttalandet av riksdagen. Yrskandet avstyrks därför.

Det uttalande som riksdagen enligt yrkande 9 i motionen 1977/78: 1796 bör göra om antalet ledamöter och suppleanter i styrelserna för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio hänför sig till den organisation som föreslagits i motionen. Eftersom motionens yrkanden om den framtida organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten avstyrkts av utskottet, avstyrker utskottet också nu förevarande yrkande 9.

Av samma skäl avstyrker utskottet yrkande 5 i motionen 1977/78: 1796 om ett tillkännagivande angående teknikens organisation.

Beträffande enheten för utlandsprogram uttalas i propositionen att den bör föras till riksradioföretaget utan att dess ställning i övrigt anges. Det betonas samtidigt i propositionen att företaget självt bör ansvara för sin inre uppbyggnad. Med hänvisning till att utredningen (UD 1977: 01) om det svenska kultur- och informationsutbytet med utlandet enligt sina direktiv kommer att beröra Sveriges Radios utlandsprogram förordas vidare i propositionen att frågor som rör enheten för utlandsprogram och dess ställning på nytt tas upp till behandling i samband med prövningen av förslagen från nämnda utredning. Utskottet förutsätter att enheten för utlandsprogram i avvaktan på detta bibehåller sin självständiga ställning. Mot denna bakgrund erfordras enligt utskottets mening inte det i motionen 1977/78: 1796, yrkande 6, föreslagna beslutet. Däremot bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen vad utskottet nu anfört i denna fråga.

Vad angår den "rätt att förhandla" med Sveriges Radio om sändningstid som enligt motionen 1977/78: 1785 tillkommer utbildningsradion och bör tillerkännas även lokalradion konstaterar utskottet att någon rätt till förhandling i mera strikt arbetsrättslig mening — dvs. en förhandling mellan likaberättigade parter — inte föreligger för utbildningsradion i det sammanhang som nu är i fråga. Vad som förekommer torde snarare böra betecknas som överläggningar. Formellt föreligger härvidlag inga skillnader mellan utbildningsradion och lokalradion. Utskottet avstyrker motionen 1977/78: 1785 såvitt nu är i fråga (del av yrkande 2).

Motionen 1977/78: 1786 om rätt för lokalradiochef att i vissa fall bryta riksprogrammet ger utskottet anledning att först framhålla vikten av att både riksradiion och lokalradion kan användas för brådskande meddelanden i direkta katastrofsituationer. Att det i enstaka fall kan uppkomma kompetenskonflikter är förståeligt, men utskottet anser att riksradioföretaget och lokalradion utan några direktiv från riksdagens sida bör kunna komma överens om vilka regler som skall tillämpas därvidlag. Utskottet anser därför att motionen 1977/78: 1786 bör avslås av riksdagen.

Vid upprepade tillfällen, senast i betänkandet KrU 1975: 6, har utskottet haft att ta ställning till yrkanden om uttalanden av riksdagen om att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen. Vid samtliga tillfällen har yrkandena avstyrkts av utskottet med hänvisning till Sveriges Radios ställning som fristående icke-statligt företag och därefter avslagits av riksdagen. Utskottet avstyrker även nu föreliggande yrkanden av samma innebörd som framförts i motionerna 1976/77: 68 och 1977/78: 1799 (yrkande 5).

Frågan om en indelningsändring som gör Boråsområdet till ett fristående lokalradioområde har upprepade gånger tagits upp i riksdagsmotioner. Senast behandlades frågan av kulturutskottet i betänkandet KrU 1977/78: 1. Utskottet avstyrkte då ett yrkande av nämnda innebörd med hänvisning till att någon erfarenhet ännu inte kunnat vinnas av beslutet att Borås och Göteborg med omkringliggande kommuner skall utgöra ett lokalradioområde. Samtidigt erinrade utskottet om ett tidigare uttalande om att utskottet utgick från att lokalradioföretaget framgent, om det visade sig påkallat, skulle föreslå åtgärder i fråga om indelningen i lokalradioområden.

Utskottet finner det önskvärt att Sveriges Lokalradio, efter hand som erfarenheter vinnas av nuvarande indelning i lokalradioområden, överväger möjligheten och lämpligheten av den i motionerna önskade förändringen beträffande Boråsområdet och därvid samtidigt överväger i vad mån det finns skäl att aktualisera någon förändring i övrigt i indelningen i Västsverige. Olika alternativ bör alltså undersökas. Av det nu sagda framgår att utskottet inte anser sig böra tillstyrka motionerna 1977/78: 1788 och 1977/78: 1793.

Distriktsverksamheten behandlas i propositionen i kapitel 4.2.4 (s. 170—179). Det erinras där om att 1966 års riksdagsbeslut om rundradioverksamheten bl. a. innebar att distrikten skulle få betydande självständighet och att deras verksamhet skulle öka kraftigt. Motivet för en utveckling av distrikten var att som ett positivt värde ta vara på den särprägel och den egenart som finns i olika delar av landet, att på ett bättre sätt nyttja det programstoff och den talang som finns i distriktens arbetsmiljö.

I propositionen noteras att distriktsverksamheten byggts ut kraftigt under den senaste avtalsperioden och nu motsvarar omkring 30 % av programproduktionen i rikssändningarna i både radio och TV. Samtidigt konstateras att verksamheten är mycket ojämnt fördelad på distrikten och att det föreligger avsevärda skillnader dem emellan i fråga om programinnehållet.

Propositionen betecknar det som en nödvändighet att distriktsverksamheten ges vidare ramar än de som följer av en strikt tolkning av de hittills gällande riktlinjerna. Vid sidan av program som ger en represen-

tativ bild av händelser, företeelser och utveckling i det egna området bör distrikten i betydande omfattning göra program som inte direkt anknyter till det egna området.

Eftersom riksradiation och TV enligt propositionen skall skötas av två skilda programbolag, som skall vara helt självständiga i förhållande till varandra i programverksamheten, bör radion och televisionen vara självständiga i förhållande till varandra också i distrikten.

Vad gäller riksradios distriktsorganisation uttalas det i propositionen att det blir riksradioföretagets sak att avgöra vilka orter som bör väljas för lokaliseringen av de förstärkta riksradioredaktionerna. Lokalradios existens anges vidare vara en väsentlig utgångspunkt för utvecklingen av riksradiation utanför Stockholm. Ett samarbete förutsätts komma till stånd och som en möjlighet anges att lokalradion delvis fungerar som riksradios distriktsorganisation. För att detta skall bli möjligt krävs givetvis att en överenskommelse träffas mellan de båda programföretagen. I medvetande om att samarbetet också kan innebära problem uttalar föredragande statsrådet i propositionen att han räknar med att större delen av de riksradioprogram som produceras utanför Stockholm skall komma från redaktioner som ingår i det egna företaget. Dessa redaktioner bör åstadkomma ett så stort antal program att de tillsammans med vad som erhålls från lokalradion och eventuellt TV-företagets distrikt motsvarar 40 % av sändningstiden i riksradiation.

Frågan om hur gränserna skall dras för distriktens kompetens besvaras i propositionen med att distriktsredaktionerna själva bör få besluta såväl om vilka program de skall producera som om sändningen av programmen. Det betonas vidare att distrikten utanför Stockholm även i andra avseenden än programverksamheten bör ha en självständig ställning. De bör ha egna budgetar, egen personal och, i den mån inte samarbete härvidlag sker med resp. TV-distrikt eller lokalradioenhet, även egen teknik, egen administration och egna lokaler.

En grundläggande utgångspunkt för hur televisionens distriktsorganisation bör vara uppbyggd blir enligt propositionen utvecklingen av regional-TV. Denna sistnämnda verksamhet förutsätts under den kommande avtalsperioden bli utbyggd till att omfatta hela landet. Vidare förutsätts att sändningstiden för regional-TV i varje region får ungefär samma omfattning som de nuvarande försökssändningarna. Antalet regional-TV-områden föreslås bli elva, i huvudsak motsvarande Sveriges Radios nuvarande tio distrikt med tillägg av Stockholmsregionen som ett elfte distrikt.

Regional-TV kräver betydande resurser, men dessa förutsätts också utgöra en bas för annan programverksamhet i TV. Det föreslås därför att regional-TV-redaktionerna även i fortsättningen skall ingå i distriktskontoren för riks-TV och att regional-TV-områdena och TV-distrikten skall ha gemensamma gränser.

TV-distrikten bör få en starkare ställning inom TV-företaget än vad de nuvarande distrikten har. Detta innebär bl. a. att de bör få ett reellt och formellt inflytande över utbudet av riksprogram i båda TV-kanalerna.

Utbyggnaden av TV:s distriktsverksamhet kan ske antingen i form av koncentrerade satsningar på ett litet antal orter eller med sikte på att utjämna nuvarande skillnader mellan distrikten. Vilken väg som skall väljas bör enligt propositionen bedömas efter en ingående analys av för- och nackdelar, som TV-företaget är bäst skickat att utföra.

I en del av de med anledning av propositionen väckta motionerna har olika frågor som rör distrikten — och i ett fall regionala TV-sändningar — tagits upp. Sålunda yrkas

i den av Joakim Ollén (m) väckta motionen 1977/78: 1794 att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande avtal mellan de framtida programbolagen inom Sveriges Radio gällande distriktens ställning,

i den av Gunnar Olsson m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1795, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att vid TV-distriktens utbyggnad de små distrikten prioriteras (yrkande 1),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar

1. att distrikten skall bestå som självständiga enheter under radiochefen och bedriva programverksamhet i både riksradien och televisionen (yrkande 7),

2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om regionala TV-sändningar (yrkande 10).

Utgångspunkten för det i motionen 1977/78: 1794 framställda yrkandet är ett uttalande i propositionen att det av praktiska och ekonomiska skäl kan finnas anledning för programbolagen att under en sannolikt flerårig övergångstid i distrikten dela på lokaler och administration. Motionären anser att det finns goda skäl att eftersträva sammanhållna distrikt även efter Sveriges Radios klyvning. Han nämner både kostnadsskäl och vikten av att på bästa sätt ta vara på de personella resurserna. Programbolagen för riksradien och TV bör enligt motionären genom särskilda överenskommelser se till att verksamheten i distrikten kan fortgå i huvudsak i samma former som f. n.

I motionen 1977/78: 1795 beklagas att propositionen inte innehåller ett klart uttalande om att de mindre TV-distrikten i första hand skall byggas ut. Riksdagen bör uttala en klar mening om att dessa distrikt bör prioriteras, annars föreligger det en uppenbar risk att ett litet distrikt som Värmland kommer att hamna i strykclass.

Till stöd för det i motionen 1977/78: 1796 framförda yrkandet 7 om distrikten anförts i motionen bl. a. följande.

Ljudradion får inte den i propositionen avsedda förstärkningen, eftersom den i stor utsträckning hänvisas till att köpa tjänster av lokalradion och i vissa fall av TV-distrikten. För lokalradion är förslaget beträffande distriktsverksamheten också olyckligt, eftersom det innebär att lokalradion i stor utsträckning skall inrikta sin produktion på program som är lämpliga för rikssändningar. Lokalradion bör i stället ges förutsättningar att utvecklas till en verklig lokalradio.

Motionärerna uttalar vidare att ljudradion och televisionen liksom hittills bör ha gemensam distriktsorganisation. För distrikten är det en försvagning att de enligt propositionen skall bli underordnade resp. programbolagschef (för TV-företaget resp. kanalchef).

Motionärerna vill förorda en utveckling av den nuvarande organisationen som ger ökat inflytande och ökad självständighet för distrikten. Detta kan ske genom att distrikten ges rätt att själva besluta om sändning samt att de får ökat inflytande över och ansvar för programutbudets sammansättning. Distrikten åtar sig att producera ett visst antal program inom skilda programsektorer. Inom denna ram beslutar distrikten själva om sändning av de egna programmen. Det bör ankomma på företagsledningen att närmare genomföra den här föreslagna ordningen i samråd med programenheten och distrikt.

I fråga om regional-TV uttalas det i motionen 1977/78: 1796 att motionärerna inte vill motsätta sig att denna byggs ut till att omfatta hela landet. Om detta i sin helhet kan ske under nästa avtalsperiod blir beroende på medelstilldelningen, och riksdagen bör därför inte nu besluta att utbyggnaden skall vara fullt genomförd vid slutet av den kommande avtalsperioden. Sveriges Radio bör enligt motionärerna själv avgöra takten i utbyggnaden och även frågan om det är möjligt att öka sändningstiden över nuvarande 10 minuter per dag fem dagar i veckan.

Utskottet konstaterar att yrkande 7 i motionen 1977/78: 1796, som innebär att riksdagen bör besluta att distrikten skall bestå som självständiga enheter under radiochefen och bedriva programverksamhet i både riksradiation och televisionen, gäller förhållandena inom det av motionärerna önskade sammanhållna företaget. Eftersom utskottet avstyrkt motionen i vad gäller den organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten avstyrker utskottet också nu ifrågasvarande yrkande.

Med anledning av yrkande 10 i motionen 1977/78: 1796 om utbyggnadstakt och sändningstid i vad gäller de regionala TV-sändningarna får utskottet framhålla att de uttalanden härom som görs i propositionen bör uppfattas mer som rekommendationer än som innebärande en lösning i fråga om den tidpunkt då utbyggnaden skall vara färdig resp. den tidsram som skall gälla för sändningarna. Med denna uppfattning anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att göra det i motionen 1977/78: 1796 önskade uttalandet om dessa sändningar.

Enligt utskottets uppfattning finns det anledning att stryka under uttalandet i propositionen att det av praktiska och ekonomiska skäl kan vara motiverat att programbolagen under en övergångsperiod, som kan komma att vara i flera år, delar på lokaler och administration ute i distrikten. I motionen 1977/78: 1794 framhålls på goda grunder att det kan vara lämpligt att programbolagen genom särskilda överenskommelser reglerar samarbetet i distrikten. Någon framställning av riksdagen till regeringen i denna fråga synes dock ej erforderlig och utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 1794.

I propositionen redovisas ett principförslag till indelning i TV-distrikt. Utskottet har inte i och för sig någon invändning mot förslaget men vill understryka ett uttalande i propositionen om att det kan komma att visa sig lämpligt med avvikelser och att dessa i så fall givetvis bör få göras.

Frågan hur tillgängliga resurser bäst skall fördelas vid en kommande utbyggnad av TV-distrikten har, som framgått av det föregående, särskilt uppmärksammats i propositionen. Utskottet har förståelse för de önskemål som kommit till uttryck, bl. a. i motionen 1977/78: 1795, om att man vid utbyggnaden bör prioritera de små distrikten. Vilken ståndpunkt man skall inta i denna fråga beror på många faktorer, däribland också den tekniska utvecklingen. Som framhållits i propositionen är det nödvändigt att i de enskilda fallen göra en ingående analys av för- och nackdelar. Riktpunkten bör dock vara att möjliga resursförstärkningar i första hand fördelas på de svagt utbyggda distrikten. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1977/78: 1795, yrkande 1, bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

I kapitel 4.2.5 i propositionen (s. 179—180) behandlas frågan om **g e m e n s a m m a f u n k t i o n e r**. Där betonas att de i propositionen föreslagna organisationsförändringarna är nödvändiga för att programföretagen skall få den självständighet i programverksamheten som måste eftersträvas. Då det gäller placeringen av sådana funktioner som nu är företagsgemensamma finns det enligt propositionen knappast anledning att från statens sida ge detaljerade riktlinjer. I propositionen anges dock några mer allmänna principer. En av dem är att det med hänsyn till att programföretagen bör ha stor självständighet i första hand bör vara dessa företag själva som svarar för att verksamheten bedrivs på ett rationellt och ekonomiskt sätt. Programföretagen bör kontinuerligt göra sina prioriteringar av olika behov inom givna ekonomiska ramar. Denna allmänna princip bör realiseras så snart som möjligt men måste troligen modifieras under ett övergångsskede. Övergången till den nya organisationen, heter det vidare, får inte ske så brådstörtat att den leder till dyra och dåliga lösningar. Särskilt under ett inledningsskede torde det vara rationellt att flera funktioner och resurser fortsätter att vara ge-

mensamma. Det får dock inte bli moderföretaget som direkt svarar för dylika funktioner. De bör i stället styras från programföretagen.

Utskottet finner inte anledning till något särskilt uttalande med anledning av vad som anförts i propositionen i detta sammanhang.

I kapitel 4.5 Arkivfrågor (s. 205—206) berörs vissa frågor om gallring i radioföretagens arkiv som har samband med det i propositionen 1977/78: 97 om åtgärder för att bevara skrifter och ljud- och bildupptagningar framlagda förslaget om inrättande av ett arkiv för ljud och bild. Vad som anförts i detta sammanhang har inte givit *utskottet* anledning till erinran.

Frågor om text-TV behandlas i kapitel 4.6 i propositionen (s. 206—208). Inledningsvis redovisas där att televerket och Sveriges Radio prövar en ny teknik, text-TV, som innebär att en text eller en schematisk bild överförs på TV-skärmar och att detta kan ske samtidigt som skärmen visar ett vanligt TV-program. Texten kan också visas fristående utan samtidig TV-bild. Vidare kan flera texter sändas ut parallellt och mottagaren har då möjlighet att själv välja vilken han vill ta emot.

Ett eventuellt utnyttjande av text-TV för en ökad nyhetsservice med överföring av telegramnyheter m. m. aktualiserar ett antal principfrågor, däribland frågan om vem eller vilka som skall ges ansvaret att stå för utsändningarna. Om möjligheter öppnas för andra än Sveriges Radio att sända nyheter och meddelanden via TV-kanalerna måste villkoren för verksamheten preciseras i en rad avseenden, framhålls det i propositionen. Detta kräver närmare utredning, och föredragande statsrådet anmäler i propositionen att han har för avsikt att tillkalla en kommitté med uppdrag att utreda användningen av text-TV. Denna kommitté förutsätts också få i uppdrag att behandla frågan om den teknik som internationellt kallas viewdata men som i propositionen benämns data-TV. Denna teknik, som förutsätter att TV-apparaten kopplas till telefonnätet, möjliggör tvåvägskommunikation.

Utskottet har inte funnit anledning att göra något uttalande i organisatoriska frågor med anledning av vad som anförts i det nu behandlade kapitlet i propositionen. *Utskottet* återkommer i det följande till programfrågor som har samband med text-TV.

Kapitel 4.7 i propositionen (s. 208—209) behandlar frågor om försvarsberedskap.

Utskottet har inte funnit anledning till något särskilt uttalande i detta sammanhang.

I kapitel 4.8.1 i propositionen (s. 209—211) redovisas vissa inledande synpunkter på finansiering och medelstilledning.

Därvid förordas en ändring i fråga om sättet för inhämtande av riksdagens mening om den ekonomiska ramen för den avgiftsfinansierade rundradioverksamheten. Den årliga medelstillelningen av avgiftsmedel till verksamheten beslutas f. n. av regeringen. Regeringens överväganden härvidlag brukar redovisas för riksdagen som därigenom bereds tillfälle att uttala sin mening. I propositionen förordas nu att riksdagen i fortsättningen på grundval av proposition från regeringen skall besluta om såväl mottagaravgifter som drifts- och investeringsanslag till hela den avgiftsfinansierade verksamheten.

Utskottet har ingen erinran mot vad som uttalats och förordats i detta kapitel.

Kapitel 4.8.2 i propositionen (s. 211—213) gäller frågor om kompensation för automatiska kostnadsökningar m. m. Det konstateras där att rundradions möjligheter till planering på flera års sikt måste förbättras. Detta kan ske dels genom att rundradion får en rimlig och förutsebar kompensation för automatiska kostnads- och löneökningar, dels genom att regering och riksdag anger målen för verksamheten bortom det närmast följande budgetåret. I propositionen uttalas att programföretagen i princip bör kunna påräkna en kompensation som motsvarar utvecklingen av konsumentprisindex för resp. budgetår. Programföretagen föreslås vidare få möjlighet att efter samråd med moderföretaget föra över överskott av driftmedel från ett budgetår till ett annat. Vidare förutsätts att koncernen på samma sätt som f. n. skall kunna utjämna kostnaderna mellan två budgetår genom en dragningsrätt gentemot rundradiorörelsens fond.

Ett av radioutredningen föreslaget system med treåriga rullande verksamhetsplaner anses i propositionen ha stora förtjänster men inte vara möjligt att genomföra i nuvarande samhällsekonomiska läge.

I två motioner har framställts yrkanden som berör frågor som behandlas i förevarande kapitel i propositionen. Sålunda yrkas, såvitt nu är i fråga,

i den av Barbro Engman-Nordin (s) väckta motionen 1977/78: 1784 att riksdagen beslutar att som sin mening ge till känna vad som i motionen anförts om treåriga verksamhetsplaner (yrkande 2),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796 att riksdagen beslutar

1. att Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio skall ges kompensation för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 19),

2. att treåriga rullande verksamhetsbudgetar skall tillämpas för Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio (yrkande 20).

Motionen 1977/78: 1796 av Olof Palme m. fl. (s) innehåller i organisationsfrågan — utöver tidigare redovisade yrkanden — även ett yrkande 8 som innebär att riksdagen i övrigt bör godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som anges i motionen. Yrkandet hänför sig till den organisation som motionärerna förordat.

I motionen 1977/78: 1796 uttalas att det är angeläget att Sveriges Radio får bättre möjligheter än f. n. till en långsiktig planering. Motionärerna ansluter sig till den i propositionen framförda tanken på en automatisk kostnadskompensation men konstaterar att förutsättningen för en dylik är att kompensationen på ett rimligt sätt överensstämmer med den faktiska kostnadsutvecklingen. En genomgång av de senaste budgetåren visar enligt motionen att konsumentprisindex vissa år skulle ha gett Sveriges Radio en högre medelstillsdelning än som har skett. Andra år skulle förhållandet ha blivit det motsatta. När löneökningarna är måttliga och de allmänna prisstegringarna omfattande ger en kompensation enligt konsumentprisindex ett högre belopp än som motsvarar den verkliga kostnadsutvecklingen. Vid motsatt utveckling blir det en lägre kompensation. Enligt motionärerna blir utvecklingen så slumpartad att ett bättre mått än konsumentprisindex, vilket förordas i propositionen, bör väljas. Motionärerna föreslår att den automatiska kostnadskompensationen beräknas på följande sätt. Av basbeloppet förändras $\frac{2}{3}$ med utgångspunkt i de faktiska lönekostnadsförändringarna på SIF-SAF-området och $\frac{1}{3}$ på grundval av utvecklingen av konsumentprisindex.

I motionen uttalas vidare att ett system med en treårig rullande budget är en väsentlig förutsättning för en mer långsiktig planering. Det besvärliga samhällsekonomiska läget talar enligt motionärernas uppfattning inte mot en sådan ordning utan tvärtom. I nästa års budgetproposition bör regeringen lägga fram förslag om en treårig rullande verksamhetsbudget. Sveriges Radio bör i sin anslagsframställning för budgetåret 1979/80 lägga fram förslag för den närmaste treårsperioden.

Det i motionen 1977/78: 1784 framställda, nyss redovisade yrkandet om treåriga verksamhetsplaner har liksom övriga yrkanden i denna motion gjorts villkorligt. Det har nämligen framställts under den förutsättningen att riksdagen inte bifaller det i den socialdemokratiska partimotionen 1977/78: 1796 framlagda organisationsförslaget. Motionären finner det märkligt att förslaget om treåriga rullande verksamhetsplaner i propositionen avvisas under hänvisning till rådande samhällsekonomiska läge, eftersom ett system med dylika rullande planer inte innebär någon inskränkning i statsmakternas möjligheter att avgöra medelstillsdelningen.

Utskottet delar uppfattningen att det är mycket angeläget att radioföretagen i fortsättningen får bättre möjligheter att planera på längre

sikt än hittills. Ett viktigt moment härvidlag är införande av ett system med kompensation för automatiska kostnadsökningar. Utskottet anser att den modell för kompensation som valts i propositionen bör kunna ge en rimlig och förutsebar kompensation för automatiska kostnads- och löneökningar. De variationer i utfallet i förhållande till den faktiska kostnadsutvecklingen som kan uppkomma bör kunna mötas dels genom att programföretagen avses få föra över överskott av driftmedel från ett budgetår till ett annat, dels genom att det på samma sätt som f. n. skall vara möjligt att utjämna kostnaderna mellan två budgetår genom en dragningsrätt gentemot rundradiorörelsens fond. Utskottet ansluter sig till propositionens förslag och avstyrker motionen 1977/78: 1796, yrkande 19.

Vad därefter beträffar förslagen i motionerna 1977/78: 1784 och 1796 om s. k. rullande treårsplaner får utskottet anföra följande.

I samband med medelsberäkningen för nästa budgetår (kapitel 8.1) har i propositionen angivits riktlinjer för radio- och TV-verksamhetens utbyggnad under den kommande avtalsperioden, dvs. fram t. o. m. budgetåret 1985/86. Även om verksamhetens utbyggnad under denna period inte är närmare angiven i tiden utgör dessa riktlinjer ett gott underlag för Sveriges Radios planering. Enligt utskottets uppfattning ges moder- och dotterföretagen därigenom möjligheter till planering på flera års sikt utan en övergång till ett system med rullande treårsplaner av det slag som förordas i motionerna. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet att programföretagen kommer att redovisa förslag till alternativa fleråriga verksamhetsplaner, i första hand för den närmaste treårsperioden. Utskottet avstyrker av angivna skäl de nu aktuella yrkandena i motionerna 1977/78: 1784 och 1796.

Yrkande 8 i motionen 1977/78: 1796 gäller godkännande i övrigt av de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som angivits i motionen. Även detta yrkande avstyrks eftersom det gäller den organisation vars grunddrag utskottet inte kunnat tillstyrka.

Kapitel 4.9 i propositionen (s. 213—216) handlar om införandet av den nya organisationen. Det anförs där att omorganisationen, utöver beslut med anledning av föreliggande proposition, inte kräver några beslut från riksdagens sida. För riksdagens kännedom redovisas emellertid de viktigaste av de åtgärder som anses böra vidtas för genomförandet av den nya organisationen.

Utskottet vill här bara nämna att avsikten är att de två nya dotterbolagen skall starta sin programverksamhet den 1 juli 1979. Förberedelserna för detta bör genomföras under budgetåret 1978/79. För detta verksamhetsår bör särskilda avtal tecknas mellan staten och vart och ett av de tre nuvarande bolagen. För perioden 1979/80—1985/86 bör nya

avtal tecknas mellan staten och moderbolaget samt mellan staten och ettvarvt av de fyra programbolagen.

Beträffande genomförandet av den nya organisationen hänvisar utskottet i övrigt till propositionen.

Vad som anförts och föreslagits i kapitlen 4.1 och 4.2 samt 4.5—4.9 har såvitt gäller allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation eller vad därmed står i samband inte gett utskottet anledning till andra uttalanden än som framgått av det föregående.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionerna 1977/78: 1785, yrkande 1, 1977/78: 1796, yrkandena 1, 2, 3 och 4, samt 1977/78: 1799, del av yrkande 1 d, som organisatorisk ram för radio- och TV-verksamheten i Sverige från och med den 1 juli 1979 godkänner att nämnda verksamhet skall handhas av en koncern med Sveriges Radio AB som moderbolag samt Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB ävensom ett för riksradio- och ett för TV-verksamheten nybildat bolag som dotterbolag,
2. att riksdagen
 - a) beträffande styrelserna för de olika radioföretagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionerna 1977/78: 1784, yrkande 1, och 1977/78: 1796, yrkande 9, godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation,
 - b) beträffande teknikens organisation samt radions och televisionens distriktsorganisationer med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1796, yrkandena 5 och 7, godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation,
3. att riksdagen som sin mening ger till känna för regeringen vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 6, anför om enheten för utlandsprogram,
4. att riksdagen beträffande fördelning av sändningstiden mellan programföretagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1785, del av yrkande 2, godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation,
5. att riksdagen beträffande rätt för lokalradiochef att i vissa fall bryta riksradioprogrammet med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1786 godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation,

6. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 10, om utbyggnaden av de regionala TV-sändningarna,
7. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1796, yrkande 8, godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation i den mån dessa inte behandlats under mom. 1—6,
8. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1796, yrkande 19, godkänner vad som i propositionen anförts beträffande kompensation för allmänna kostnadsökningar,
9. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionerna 1977/78: 1784, yrkande 2, och 1977/78: 1796, yrkande 20, godkänner vad som i propositionen anförts om rullande planering,
10. att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 68 och 1977/78: 1799, yrkande 5, om Sveriges Radios utträde ur Svenska arbetsgivareföreningen,
11. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1788 och 1977/78: 1793 om ändring av lokalradioorganisationen såvitt gäller Boråsområdet,
12. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1794 om avtal angående distriktens ställning,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1795, yrkande 1, anført om fördelning av möjliga resursförstärkningar på i första hand de svagt utbyggda distrikten.

3. Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet

Propositionen 1977/78: 91

De allmänna riktlinjerna för rundradions programverksamhet behandlas i propositionen i kapitel 4.1, 4.3, 4.4 och 4.6 (s. 151—155, 180—205 och 206—208).

Propositionen innebär, såvitt nu är i fråga, att regeringen föreslår riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet som angivits i propositionen (moment 6 i hemställan s. 232). I samband härmed står även delar av lagförslagen.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1976/77: 962, yrkandena 6 och 7 b, 1976/77: 987, yrkande 1, 1130, 1977/78: 877, yrkande f, 1129, 1135, 1515, 1521, 1523, 1526, 1527, 1528, 1532, 1777, 1784, yrkande 3, 1785, del av yrkande 2, 1790, 1796, yrkandena 11, 13,

14, 15, 16 och 18, 1797, 1798, 1799, del av yrkande 1 d samt yrkande 4, och 1801, yrkande 2.

Utskottet

Som redovisats under punkten 2 i detta betänkande har i propositionen i kapitel 4.1 Radio och TV i ett mediepolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang betonats att etermedierna måste stå fria i förhållande till såväl politiska som kommersiella intressen men också att denna frihet måste vara förenad med en medveten strävan till objektivitet och saklighet i det samlade programutbudet och innefatta möjligheter för olika åsikter och meningsriktningar att komma till tals.

Utskottet ansluter sig till detta uttalande som markerar den grundsyn som skall vara vägledande för programverksamheten.

I kapitel 4.3.1 i propositionen (s. 180—181) redovisas vissa inledande synpunkter på programfrågorna. Det framhålls där att systemet med en fri och i publicistiskt avseende oberoende radio och television innebär att det ankommer på programföretagen ensamma att utforma programverksamheten inom de gränser som följer av radiolagen och avtalen med staten. Det är därför angeläget, heter det, att finna en form för de allmänna riktlinjer som regering och riksdag utfärdar och för medelstildelningen till verksamheten som inte inkräktar på programföretagens integritet. Liksom hittills bör regering och riksdag således inte kunna anlägga synpunkter på t. ex. enskildheter i programutbudet.

I propositionen förordas att de nya avtal, som skall slutas mellan staten och programföretagen, skall ha ungefär samma grad av detaljreglering som de nuvarande, vilket innebär att endast allmänna riktlinjer bör ges i programpolitiskt hänseende.

Den stora betydelse som radio och television har både i informationspolitiskt och i kulturpolitiskt avseende betonas starkt i propositionen. Etermedierna har ett stort ansvar för den fria åsiktsbildningen. I detta ansvar innefattas givetvis kraven på mångsidighet och mångfald i speglingen av olika opinioner. De av statsmakterna formulerade målen för kulturpolitiken bör i tillämpliga delar kunna föras över till radio- och TV-området. I konsekvens härmed bör i de kommande avtalen mellan staten och programföretagen radions och televisionens kulturansvar markeras starkare än som hittills skett.

Specialönskemål i fråga om programmen har framförts i en rad motioner. Sålunda yrkas

i den av Sven Johansson m. fl. (c, m) väckta motionen 1976/77: 1130 att riksdagen uttalar att andelen kyrkliga och kulturbetonade program

inom Sveriges Radios verksamhetsramar ökas väsentligt samt att nämnda programinslag ökas i barn- och ungdomsprogrammen,

i den av Rolf Clarkson m. fl. (m) väckta motionen 1977/78: 1521 att riksdagen uttalar att i samband med Radio/TV:s omorganisation rundradioföretagen åläggs skyldighet att meddela allmänheten information om störningar som tillfälligt eller tidvis kan innebära olägenhet eller fara för hela eller delar av allmänheten,

i den av Eric Enlund (fp) och Elver Jonsson (fp) väckta motionen 1977/78:1523 att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna att hälso-upplysande-friskvårdande program bör initieras i radio- och TV-programmen som en kontinuerlig del av programutbudet i enlighet med motionens syfte,

i den av Sven Johansson m. fl. (c) väckta motionen 1977/78: 1528 att riksdagen uttalar att andelen kyrkliga och kulturbetonade program inom Sveriges Radios verksamhetsramar ökas väsentligt samt att nämnda programinslag ökas i barn- och ungdomsprogrammen,

i den av Allan Åkerlind (m) väckta motionen 1977/78: 1801, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar uttala att vad som i övrigt anförts i motionen bör tillgodoses vid utformandet av nytt radioavtal och för övrigt i det löpande programarbetet, varmed i detta sammanhang avses uttalanden mot politisering av programverksamheten, mot förhånande av den kristna opinionen samt om antalet gudstjänstprogram och kristna barnprogram (del av yrkande 2).

Utskottet vill i detta sammanhang först ta upp det yrkande i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799 som innebär att riksdagen bör avvisa propositionens förslag till allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet (del av yrkande 1 d). Detta avslagsyrkande är inte kombinerat med något yrkande om godkännande av de i motionen anförda synpunkterna på nämnda verksamhet utom i ett avseende, nämligen i vad gäller skildringen av våld och förtryck (yrkande 4). Ett bifall till avslagsyrkandet skulle enligt utskottets uppfattning leda till en oklar och svåranalyserad situation som inte kan accepteras. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet. Utskottet återkommer i det följande till nyssnämnda yrkande 4 och kommer därjämte att i vederbörliga sammanhang redovisa andra synpunkter på programverksamheten som framförts i motionen.

Systemet med en fri och i publicistiskt avseende oberoende radio och television innebär bl. a. att det är programföretagen själva som skall utforma programverksamheten inom de gränser som följer av radiolagen och avtalen med staten. Så har det varit under den avtalsperiod som nu går mot sitt slut. Enligt den uppfattning som propositionen ger uttryck åt och som delas av både konstitutionsutskottet och kulturutskottet skall det förbli så under kommande avtalsperiod.

Programföretagens självständighet i programverksamheten förutsätter att statsmakterna inte ger annat än allmänna riktlinjer i programpolitiskt avseende. Detta gäller under den nu löpande avtalsperioden och bör också tillämpas då nya avtal skall slutas samt under den kommande avtalsperioden. Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att de nya avtalen bör ha ungefär samma grad av detaljreglering som de nuvarande.

Vad som uttalas i propositionen och vid utskottsbehandlingen av densamma kommer att i framtiden vara underlag för tolkning av de allmänna riktlinjer för programverksamheten som ges i lag och avtal. Stor återhållsamhet bör därför vid riksdagsbehandlingen visas såvitt gäller anläggande av synpunkter på enskildheter i programutbudet.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna 1976/77: 1130, 1977/78: 1521, 1977/78: 1523, 1977/78: 1528 och 1977/78: 1801, yrkande 2, såvitt nu är i fråga.

F r i l a n s m e d v e r k a n dvs. medverkan i radio- och TV-program av fristående utövare av konstnärlig, publicistisk, vetenskaplig och därmed jämställd verksamhet behandlas i kapitel 4.3.2 i propositionen (s. 181—184). Därvid uttalas bl. a. att programföretagens ställning blir sådan att staten av vart och ett av dem måste kunna kräva ett ansvar för en vid yttrandefrihet i radio- och TV-programmen. Detta gör det nödvändigt att också personer som inte är fast anställda inom programföretagen kan medverka i programmen. En omfattande frilansmedverkan betecknas som nödvändig för att programföretagen skall kunna fullgöra de krav som samhället måste ställa på programverksamheten. Det uttalas i propositionen att en ökande andel av resurserna skall användas för frilansmedverkan.

Värdet av ökad frilansmedverkan betonas också i motionerna 1977/78: 1785, 1977/78: 1796 och 1977/78: 1799. Vad som därvid anförs i motionerna har inte föranlett motionärerna att ställa några yrkanden i denna fråga. I motionen 1977/78: 1796 framförs bl. a. den synpunkten att kravet på en ökad frilansmedverkan lättare kan tillgodoses i ett sammanhållet företag än i ett företag av propositionens modell. Vad gäller sistnämnda motion vill utskottet nämna att motionärerna berör flera frågor om konsekvenserna av ökad frilansmedverkan. Sålunda uttalas att ökad frilansmedverkan också leder till behov av en ökning av den administrativa och inte minst den tekniska personalen. Vidare betonas att en ökad frilansmedverkan inte får gå ut över anställningstryggheten för den personal som finns vid radioföretagen.

Utskottet är medvetet om nämnda konsekvenser och eventuellt uppkommande problem men vill som sin bestämda mening framhålla att det inte desto mindre är mycket angeläget att en ökning kommer till stånd.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning både om att en ökande andel av resurserna bör användas för frilansmedverkan och om att det bör vara möjligt att avtalsvägen lösa de problem för en ökad sådan medverkan som tillämpningen av lagen om anställningsskydd kan medföra.

I kapitel 4.3.3 i propositionen (s. 184—190) behandlas frågor om sändningstider och programstruktur. Sändningstiderna i radio och TV har ökat kraftigt under den avtalsperiod som nu närmar sig sitt slut. I propositionen räknas med att den nuvarande sändningstiden i riks-TV skall bibehållas utom så till vida som ett speciellt dagblock med repriser föreslås bli infört. För riksradiion räknas med en viss ökning av sändningstiderna. I fråga om andelen regionalt producerade riksprogram uttalas i propositionen att denna senast budgetåret 1985/86 skall öka till 40 % av den produktion i TV och ljudradio som rimligtvis kan utlokaliseras.

Andelarna egen och främmande produktion i TV har under de senaste åren varit ungefär lika stora. I propositionen betecknas det som självklart att i utbudet av svenska program måste ingå en växande andel som producerats av eller under medverkan från personer utanför företaget. Det är i sammanhanget av mindre intresse om produktionen klassificeras som egen eller främmande. Föredragande statsrådet förklarar sig inte beredd att rent allmänt förorda en kraftigare ökning av andelen svenska program utan anser att insatserna i stället bör sättas in på kvalitetshöjningar med utgångspunkt från i stort sett nuvarande produktionssammansättning.

Beträffande programsättningsprinciperna i TV uttalas i propositionen att några förändringar i nuvarande regler för televisionens programverksamhet inte är förutsatta. De båda programenheterna inom det nya TV-företaget bör emellertid fortsätta att pröva olika koordinationsåtgärder.

I nu förevarande kapitel i propositionen behandlas även frågor om nyhetsbevakningen och om utlandstjänstens organisation.

I en rad motioner har yrkanden framställts som anknyter till de uttalanden som gjorts i propositionen vid behandlingen av frågor om sändningstider och programstruktur. Sålunda yrkas

i den av Tage Adolfsson (m) väckta motionen 1977/78: 1515 att riksdagen uttalar att regeringen i samband med propositionen om Sveriges Radio/TV beaktar vad som anförts i motionen,

i den av Barbro Engman-Nordin (s) väckta motionen 1977/78: 1784, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge till känna vad som anförts om samordning av programverksamheten (yrkande 3),

i den av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) väckta motionen

1977/78: 1785, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i fråga om programverksamhetens inriktning m. m. beaktar vad som anförts i motionen, varmed i detta sammanhang åsyftas begränsning av långa serieprogram (del av yrkande 2),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avvägningen mellan egen och främmande produktion (yrkande 11).

I motionen 1977/78: 1799 av Lars Werner m. fl. (vpk) uttalas, utan att något yrkande ställs, bl. a. att riksradios sändningstid bör öka i enlighet med ett av Sveriges Radio framlagt förslag, att distriktens produktion bör öka i enlighet med radioutredningens förslag, att egenproduktionen i radio och TV bör öka, att importen av främmande produktion bör få en helt annan inriktning än den nuvarande och att utlandsbevakningen bör förbättras i enlighet med vad som angivits i motionen.

Det i motionen 1977/78: 1515 framställda yrkandet innebär att regeringen i samband med att nytt radioavtal träffas bör understryka vikten av att rundradioverksamheten hålls inom de ekonomiska ramar som nu gäller. Det bör vara möjligt att förbilliga produktionen exempelvis genom att köpa fler tjänster utifrån. Som en möjlighet anges att nyhetsförmedlingen övertas av TT.

En renodlad kanalkonkurrens av det slag som infördes genom 1966 års radiobeslut innebär mindre möjligheter till ämnesmässig bredd och täckning än ett samplanerat system uttalas det i motionen 1977/78: 1784. Motionären anser att ledningen för företaget bör ha det övergripande ansvaret för att den samlade utbudsplaneringen utgår från en helhetssyn som tar sikte på att publiken inte bara skall välja det redan välbekanta utan stimuleras att möta nya upplevelser, värderingar och kunskaper. Verkställande direktören i TV-företaget bör enligt motionären få samma ansvar för den samlade programverksamheten i televisionen som radiochefen i dag har inom Sveriges Radio.

Det i propositionen gjorda uttalandet om hur stor andelen svenska program bör vara i TV, som utskottet nyss redovisat, kritiseras i motionen 1977/78: 1796. Motionärerna befarar att detta uttalande tillsammans med bristande ekonomiska resurser kommer att leda till en ökning av antalet billiga, utländska underhållningsprogram av låg kvalitet och därmed till en förflackning av programutbudet. För att möta detta föreslår motionärerna en höjning av medelstillelningen utöver regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att innebörden av yrkandet i motionen 1977/78: 1515 formellt sett är att vissa i motionen anförda synpunkter bör delges regeringen för beaktande vid utarbetandet av propositionen. Redan då motionen avlämnades var det för sent att ställa ett yrkande med denna innebörd. I sak finns i och för sig ingen anledning till erinran mot mo-

tionärens synpunkt att det kan finnas anledning att söka nya vägar för att förbilliga Sveriges Radios produktion. Utskottet som ansluter sig till de synpunkter på nyhetsförmedlingen i rundradio som anförs i propositionen finner dock inte anledning göra något uttalande till förmån för den av motionären framförda tanken att nyhetsförmedlingen i förbilligande syfte anförtros åt TT. Utskottet avstyrker motionen.

I propositionen uttalas att de båda programenheterna i TV-företaget bör ha den självständighet i programverksamheten som åsyftades i 1966 års radiobeslut. De bör alltså bedriva sin verksamhet på i princip lika villkor och ha i huvudsak samma uppdrag i vad avser programverksamheten. Samtidigt betonas också vikten av att programenheterna eftersträvar en god koordination av programmen.

Enligt utskottets bedömning är det inte fråga om helt skilda uppfattningar i motionen 1977/78: 1784 och propositionen utan snarare om en gradskillnad i bedömningen av samordningsfrågan. En olikhet i sak föreligger dock så till vida som motionären anser att verkställande direktören i TV-företaget bör få samma ansvar för den samlade programverksamheten som radiochefen har i dag.

Utskottet vill understryka vikten av att samordningssynpunkterna tillgodoses i den praktiska verksamheten. Detta bör kunna ske utan att verkställande direktören ges det i motionen angivna ansvaret för den samlade programverksamheten. Utskottet anser att syftet med motionen 1977/78: 1784, yrkande 3, bör kunna bli i sak tillgodosett vid en handläggning av samordningsfrågorna på det sätt som avses i propositionen. Utskottet avstyrker därför yrkande 3 i nämnda motion.

Det i motionen 1977/78: 1785 framförda yrkandet (del av yrkande 2) om beaktande av vad som anförts om programverksamhetens inriktning avser i det sammanhang som utskottet nu behandlar ett uttalande om att de långt utdragna serieprogrammen bör begränsas eller i varje fall utformas så att varje del blir ett enhetligt inslag. Utskottet, som hänvisar till vad utskottet i det föregående anfört om möjligheterna för regering och riksdag att anlägga synpunkter på enskildheter i programutbudet, finner inte anledning för riksdagen att göra något uttalande i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 1785, del av yrkande 2.

I avvägningsfrågan om hur stor andelen svenska program bör vara delar utskottet den uppfattning som uttalats i propositionen. Utskottet, som konstaterar att vad som anförts i motionen 1796 som stöd för yrkandet i denna fråga huvudsakligen är att uppfatta som argument för en högre medelstilldelning, avstyrker yrkande 11 i motionen 1977/78: 1796.

Programverksamhetens inriktning behandlas i kapitel 4.3.4 i propositionen (s. 190—196). Det framhålls där till en början

som en väsentlig synpunkt att de riktlinjer för programverksamheten som anges för den kommande avtalsperioden bör begränsas till att avse vissa grundläggande principer.

En av grundförutsättningarna för verksamheten, heter det vidare, bör vara strävan efter hög kvalitet. Ett viktigt led i denna strävan är att ökade möjligheter ges till bearbetning och gestaltning.

Opartiskhet och saklighet är begrepp av central betydelse i den nuvarande ordningen för radions och televisionens organisation. Sveriges Radio skall enligt föreskrift i radiolagen utöva sin ensamrätt till rundradiosändningar opartiskt och sakligt. Denna bestämmelse skall enligt avtalet med staten tillämpas med beaktande att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet skall råda samt att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen. I propositionen betonas kraftigt vikten av att man i programverksamheten ständigt strävar efter att tillgodose kravet på opartiskhet och saklighet.

I gällande avtal stadgas att Sveriges Radio skall hävda de grundläggande demokratiska värdena. Denna princip anses så viktig att det i propositionen föreslås att en bestämmelse av motsvarande innebörd skall tas in i radiolagen. Utskottet återkommer härtill i det följande under punkten 5.

I propositionen diskuteras ingående frågan om våldsinslag i programmen. De undersökningar som hittills publicerats angående effekterna av våld — på både vuxna och barn — anses inte medge några entydiga slutsatser. Forskningen har emellertid intensifierats under senare år och metoderna förfinats. En inom videogramutredningen påbörjad sammanställning över den aktuella forskningen och en utvärdering av den beräknas bli färdig senare i år. I detta läge bör den svenska televisionens programutbud enligt propositionen präglas av försiktighet när det gäller våldsskildringar och våldsinslag. Det faktiska våld som förekommer i människans tillvaro måste få behandlas i olika typer av program, men viss återhållsamhet i framställningssättet bör iakttas vid sändningar på tider då barn kan förutsättas ta del av programmen. Man bör också ta hänsyn till de risker som följer av att flera program som skildrar våld sänds under kort tid. Den ökning av underhållningsvåldet som har ägt rum i biografilm och kommersiellt producerade TV-program bör däremot inte återspeglas i den svenska televisionens programutbud.

De principer för behandlingen av våld i radio och TV som ligger till grund för vad som i detta sammanhang anförts i propositionen har stöd i de allmänna reglerna för programverksamheten. Några särskilda föreskrifter på detta område är därför enligt propositionen inte nödvändiga.

Radioutredningen har föreslagit att i radiolagen skall föreskrivas att

programföretagen i programverksamheten skall hävda principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Utredningen anser att denna bestämmelse ger programföretagen möjlighet att ta ställning mot fördomar och för jämställdhet mellan könen. I propositionen betecknas det som självklart att man i programverksamheten måste verka för sådana grundläggande värden som jämställdhet mellan könen. Bättre än att en direkt föreskrift härom tas in i lagen anses det vara att en praxis får växa fram.

Det betonas i propositionen som angeläget att man i programverksamheten iakttar varsamhet vid speglingen av bruket av olika gifter, t. ex. alkohol. Programföretagen bör besinna sitt ansvar i dessa frågor men någon särskild avtalsföreskrift av denna innebörd anses inte böra meddelas.

Etermediernas betydelse för språkvården och deras stora ansvar för den språkliga kulturen betonas i propositionen. Det förutsätts att de nya programföretagen kommer att följa samma linje som Sveriges Radio i fråga om svordomar, nämligen att sådana bör undvikas i andra sammanhang än där konstnärliga krav eller äkthetsvärde motiverar dem samt att särskild restriktivitet bör iakttas när det gäller program för barn.

I motionerna föreligger en rad yrkanden som har samband med de frågor som behandlas i nu förevarande kapitel i propositionen. Sålunda yrkas

i den av Georg Andersson m. fl. (s) väckta motionen 1976/77: 962, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om programsättning av inslag med underhållningsväld och fördomar (yrkande 7 b),

i den av Gunnel Jonäng (c) väckta motionen 1977/78: 1129 att riksdagen hos regeringen begär att i samband med tecknandet av nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio frågan om begränsning av våldsinslag i TV beaktas,

i den av Gunnar Johansson m. fl. (m) väckta motionen 1977/78: 1526 att riksdagen uttalar sitt fördömande av sådant språkbruk i radio och TV vilket kan betecknas som vanhedrande, förråande eller stötande,

i den av Elver Jonsson m. fl. (fp) väckta motionen 1977/78: 1790 att riksdagen beslutar att det i Lag om ändring i radiolagen (1966: 755) skrivs in en särskild föreskrift i lagens 6 § genom ett nytt moment med följande lydelse: "6. föreskrift om skyldighet att främja nyktra levnadsvanor och i övrigt en ökad folknykterhet",

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om våldsinslag i underhållningsprogram (yrkande 13),

i den av Birgitta Rydle m. fl. (m) väckta motionen 1977/78: 1797 att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen anhålla om att sådana åtgärder vidtages att massmedieforskningen inom i motionen nämnt område stimuleras och erhåller erforderliga resurser,

2. att ge regeringen till känna vad som anförts i motionen,

i den av Ulla Tillander (c) väckta motionen 1977/78: 1798 att riksdagen beslutar uttala att avtalet mellan staten och Sveriges Radio får en sådan utformning att socialstyrelsen ges möjlighet att informera om centrala folkhälsofrågor,

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att när våld och förtryck skildras i etermedierna skall detta ske i sådan form och med ett sådant innehåll att det ger kunskaper, normer, värderingar och känslor som är önskade; upplevelser och erfarenheter som programmen ger skall leda till konstruktiv handling och avtrubningseffekter inför våldet motverkas; våldsskildringen skall stödja sådana normer och värderingar som är förenliga med grundläggande demokratiska värden och inte leda till orealistiska föreställningar om verkligheten, och det våld som skildras på detta sätt skall kunna motiveras (yrkande 4),

i den av Allan Åkerlind (m) väckta motionen 1977/78: 1801, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar uttala att vad som i övrigt anförts i motionen bör tillgodoses vid utformandet av nytt radioavtal och för övrigt i det löpande programarbetet, varmed i detta sammanhang avses uttalanden om bruket av svordomar samt om speglingen av bruket av gifter t. ex. alkohol (del av yrkande 2).

Det uttalande av riksdagen som i detta sammanhang påyrkats i motionen 1976/77: 962 innebär att man vid programsättning av barnprogram måste beakta också de omgivande, i regel efterföljande vuxenprogrammets betydelse. Barnprogrammets budskap motsägs ofta av efterföljande program, som kanske speglar könsfördomar, visar lyteskomik eller innehåller våldsinslag och råheter.

Yrkandet i motionen 1977/78: 1129 motiveras med att det i samhället finns en stark oro för det tilltagande våldsutbudet i TV och på film, inte minst det s. k. underhållningsvåldet i TV som når stora grupper av våra barn.

I motionen 1977/78: 1526 uttalas bl. a. att TV:s programutbud är attityd- och opinionsskapande på ett sätt som tittaren inte alltid inser. Desto mer beklämmande är det att TV:s språkbruk förslappats och i många program framstår som nyanslöst och andefattigt samt att användningen av svordomar tenderar att öka.

I motionen 1977/78: 1796 hävdas att det numera är väl dokumenterat att våldsinslag i underhållningsprogram har en klart negativ inverkan på framför allt barn. Propositionens uttalande om att de undersökningar

på detta område som hittills publicerats inte medger några entydiga slutsatser anses felaktigt. Det behövs enligt motionen en aktiv strävan att motverka våldsinslag. Motionärerna anknyter till uttalandet i propositionen att radions och televisionens kulturpolitiska uppgifter bör skrivas in i avtal och påpekar att ett av de kulturpolitiska målen är att motverka kommersialismens negativa verkningar. Detta måste rimligen också tolkas så att Sveriges Radio så långt möjligt bör söka minska inslagen av våld i underhållningsprogram. Detta sistnämnda bör riksdagen enligt motionärerna som sin mening ge till känna för regeringen.

En på radioutredningens uppdrag verkställd vetenskaplig undersökning av objektiviteten i TV:s utlandsrapportering är utgångspunkten för yrkandena i motionen 1977/78: 1797. Massmedieforskning av denna typ bör enligt motionärerna fortsättas och främjas. Särskilt pekas på behovet av en granskning av hur kravet på opartiskhet och saklighet upprätthålls i sändningar till språkliga minoriteter.

Radio och TV överträffar alla andra medier i effektiv genomslagskraft uttalas det i motionen 1977/78: 1798. De måste därför utnyttjas i kampen mot narkotikamissbruket. Kommande avtal mellan staten och Sveriges Radio får inte utformas så att detta hindras.

Underhållningsvåldets effekter särskilt på barn är helt klara framhålls det i motionen 1977/78: 1799. Vad som anförs i propositionen om "viss återhållsamhet" i framställningssättet är därför otillräckligt. Det behövs ett uttalande av riksdagen med det innehåll som angivits i motionens yrkande 4.

Nu ifrågavarande del av det i motionen 1977/78: 1801 framställda yrkandet att vad som anförts i motionen bör tillgodoses vid utformandet av nytt radioavtal och för övrigt i det löpande programarbetet innebär att i avtalen bör införas föreskrifter dels om begränsning av bruket av svordomar, dels — eventuellt — om restriktivitet vid speglingen av bruket av gifter, t. ex. alkohol.

Frågan om våldsinslag i programmen har länge debatterats i olika sammanhang och har nu behandlats både i propositionen och i flera av de föreliggande motionerna. Konstitutionsutskottet har i denna fråga anfört att de uttalanden som gjorts i propositionen har stöd i de allmänna regler för programverksamheten som tagits upp i förslaget till 6 § andra stycket radiolagen. Utskottet anser att inslag av våld i radions och televisionens underhållningsprogram bör minskas så långt som det är möjligt.

Kulturutskottet ansluter sig till den uppfattning som uttalats i propositionen. Enligt utskottets mening är det en oavvislig skyldighet för programföretagen att låta programutbudet präglas av stor försiktighet när det gäller våldsskildringar och våldsinslag. I alldeles särskild grad bör försiktighet iaktas när det gäller program som är avsedda för barn

eller som genom sin placering kan beräknas bli sedda av barn. De forskningsresultat som publiceras på detta område bör studeras inom programföretagen och beaktas i de interna diskussioner i programpolitiska frågor som kan förutsättas äga rum. Som konstitutionsutskottet anfört bör inslagen av våld i underhållningsprogrammen minskas så långt det är möjligt. Något särskilt uttalande härutöver från riksdagens sida anser utskottet inte erforderligt med anledning av föreliggande yrkanden i motionerna 1976/77: 962 (yrkande 7 b), 1977/78: 1796 (yrkande 13) och 1977/78: 1799 (yrkande 4) som alltså avstyrks.

Yrkandet i motionen 1977/78: 1129 synes innebära att en direkt föreskrift om begränsningen av våldsinslag bör införas i de nya avtalen. Detta yrkande avstyrks.

Vad beträffar förekomsten i programmen av svordomar samt ord och uttryck i övrigt som kan betecknas som vanhedrande, förråande eller stötande ansluter sig utskottet till vad som anförs i propositionen. Utskottet anser inte att det härutöver erfordras några uttalanden från riksdagens sida. Utskottet hänvisar till vad som i denna fråga anförts i propositionen och avstyrker alltså motionerna 1977/78: 1526 och 1977/78: 1801, yrkande 2, såvitt nu är i fråga. Beträffande sistnämnda yrkande innebär utskottets ståndpunkt att någon särskild avtalsföreskrift enligt utskottets mening inte är erforderlig.

Med anledning av yrkandena i motionen 1977/78: 1797 om resurser för massmedieforskning får utskottet erinra om att stöd till massmedieforskning i betydande grad lämnas av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet och att rådets anslag för nästa budgetår höjts för att möjliggöra ett ökat stöd till dylik forskning. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra de i motionen 1977/78: 1797 önskade framställningarna till regeringen.

Såvitt framgår av yrkandet i motionen 1977/78: 1798 är det motionärens åsikt att kommande avtal mellan staten och radioföretagen skall få en sådan utformning att socialstyrelsen uttryckligen tillförsäkras en möjlighet att informera om centrala folkhälsofrågor. Utskottet kan inte tillstyrka att avtalen får en sådan utformning men vill i detta sammanhang erinra om att programföretagen torde komma att åläggas en allmän skyldighet att i lämplig form upplysa om viktiga samhällsfrågor och stimulera till debatt kring sådana frågor. Utskottet avstyrker motionen.

Utskottet ansluter sig till de uttalanden som i propositionen gjorts om program som speglar alkoholbruk. Konstitutionsutskottet har förklarat sig dela synpunkterna i motionerna angående det angelägna i att folknykterheten befrämjas i olika sammanhang och också i etermedierna. I likhet med departementschefen anser konstitutionsutskottet det inte erforderligt att binda programföretagen med uttryckliga föreskrifter i detta hänseende. Något särskilt uttalande därutöver anser utskottet inte

erforderligt. Kulturutskottet ansluter sig till konstitutionsutskottets ståndpunkt och avstyrker därför motionerna 1977/78: 1790, såvitt gäller frågan om lagstadgad skyldighet skall föreligga för radioföretagen att främja nyktra levnadsvanor och i övrigt en ökad folknykterhet, och 1977/78: 1801, yrkande 2, såvitt nu är i fråga.

I propositionens kapitel 4.3.5 Krav på programverksamheten från vissa publikgrupper (s. 196—197) behandlas några av de önskemål som framförts om särskilt hänsynstagande i programverksamheten till vissa publikgrupper. Med hänvisning till att en stor del av befolkningen har oregelbunden eller obekväm arbetstid föreslås där att ett mindre dagblock på försök införs i TV-sändningarna. Vidare uttalas att det i de kommande avtalen med programföretagen bör markeras att särskild hänsyn skall tas till hörselhandikappade och synskadade samt till språkliga och etniska minoriteter. Fler TV-program bör textsättas för döva och hörselskadade. Det är också enligt propositionen angeläget att programföretagen löser frågan hur man skall nå olika handikappgrupper med programinformation.

I propositionen erinras också om att det i propositionen 1976/77: 80 om insatser för samerna uttalades att det finns särskilda skäl för att man också i radio- och TV-verksamheten tar på sig ett ansvar för samernas kultur och språk. Särskilda sameprogram bör mot denna bakgrund kunna förekomma i större utsträckning än vad som i och för sig motiveras av samernas antal. Lokalradion bör tillsammans med riksradioföretaget och i samarbete med samernas organisationer väga olika samiska önskemål om riks- och lokalradioprogram mot varandra. I propositionen framhålls också som angeläget att den allmänna programverksamheten i radio och TV speglar även samiska förhållanden.

Krav på programverksamheten från olika publikgrupper har behandlats i flera motioner. Sålunda yrkas

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1976/77: 987, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtas för att utöka programtiden i radio och TV på invandrarspråk och en särskild invandrarkanal i radio inrättas (yrkande 1),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 877 att riksdagen uttalar sig för de i motionen angivna riktlinjerna innebärande, såvitt nu är i fråga, att åtgärder bör vidtas för att utöka programtiden i radio och TV på invandrarspråk (yrkande f),

i den av Karl-Erik Svartberg m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1135 att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en skyndsam utredning om radiodistribution av taltidningar,

i den av Sven Johansson (c) och Åke Polstam (c) väckta motionen 1977/78: 1527 att riksdagen hos regeringen anhåller om en framställning till Sveriges Radio om utökning av textade program i TV,

i den av Rune Rydén (m) väckta motionen 1977/78: 1532 att riksdagen hos regeringen begär att frågan om de gravt synskadades möjligheter att få tillgång till veckans radio- och TV-programtider på kassettband snarast utreds,

i den av Ingrid Diesén (m) och Margaretha af Ugglas (m) väckta motionen 1977/78: 1777 att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen uttalats rörande önskvärdheten av radio- och TV-sändningar för balter i Sverige,

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs

1. om programverksamhet för döva, hörselskadade, blinda samt psykiskt utvecklingsstörda (yrkande 14),

2. om programverksamhet för språkliga minoriteter (yrkande 15),

i den av Allan Åkerlind (m) väckta motionen 1977/78: 1801, såvitt nu är i fråga, att vad som i övrigt anförts i motionen bör tillgodoses vid utformandet av nytt radioavtal och för övrigt i det löpande programarbetet (del av yrkande 2), varmed i detta sammanhang avses tidigareläggning i viss utsträckning av program med hänsyn till yrkesarbetande som börjar sitt arbete tidigt om morgonen.

Motiveringen till det i motionen 1976/77: 987 framförda yrkandet 1 om program på invandrarspråk i radio och TV och en särskild invandrarkanal i radio finns i motionen 1976/77: 985. I denna uttalas bl. a. att invandrarna är utsatta för en språklig och kulturell isolering. Deras rätt att bevara sitt språk och sin kultur måste erkännas. Flera olika åtgärder föreslås, däribland en ökning av den programtid på invandrarspråk som förekommer i radio och TV. För att åstadkomma detta bör bl. a. en särskild invandrarkanal inrättas i radio.

Invandrarnas och andra minoriteternas kulturella situation behandlas i motionen 1977/78: 877 och därvid uttalas bl. a. att programmen i radio och TV i långt större utsträckning än nu är fallet bör anpassas efter invandrarnas och minoriteternas behov. Detta gäller både barn och vuxna.

I motionen 1977/78: 1135 hänvisas till att ett framgångsrikt försök med radiodistribuerad taltidning gjorts i Kungsbacka i september 1977. Som en framtida möjlighet anges att taltidningarna sänds över det vanliga FM-bandet på natten och hos de mottagande abonnenterna automatiskt tas upp på en bandspelare. Abonnenten kan sedan som en vanlig tidningsläsare ta del av sin tidning på morgonen.

Det betonas i motionen 1977/78: 1527 att det, trots att vissa förbättringar skett, är angeläget med fortsatta ansträngningar för att utan dröjsmål öka utbudet av textade TV-program.

De synskadade kan inte lika lätt som de seende orientera sig i programutbudet i radio och TV framhålls det i motionen 1977/78: 1532.

Visserligen ges programmen ut i punktskrift men detta är inte tillräckligt eftersom endast en fjärdedel av de gravt synskadade kan använda sig av denna. En möjlighet att lösa detta problem är att läsa in programtiderna på kassetband.

Det finns i Sverige mer än 30 000 balter påpekas det i motionen 1977/78: 1777. Denna grupp känner ett starkt behov av att bevara och vidareutveckla sitt kulturarv. Många balter som är på väg att förlora kontakten med estnisk, lettisk och litauisk kulturgemenskap skulle kunna nås via radio och TV. Det är därför önskvärt med radio- och TV-sändningar för balter i Sverige.

Som stöd för det i motionen 1977/78: 1796 framförda yrkandet 14 om programverksamheten för vissa grupper av handikappade betonas vikten av att fler TV-program textsätts och att försöksverksamheten med text-TV snarast kommer i gång. Det framhålls också som angeläget att en större del av programutbudet görs tillgängligt för psykiskt utvecklingsstörda. Motionärerna vill också understryka principen att programföretagen bör svara för programinformation till olika handikappgrupper.

Det i samma motion framställda yrkandet 15 om programverksamheten för språkliga minoriteter motiveras på följande sätt. Omkring en miljon människor i Sverige har direkt eller nära kontakt med en annan språk- och kulturmiljö än den svenska. Mot den bakgrunden är det nödvändigt att fler program kommer till stånd både för invandrarna och om invandrarna. Minoritetsprogrammen bör breddas till innehållet, ges större omfattning och sändas på fler språk än i dag. Den i motionen föreslagna ökningen i medelstillsdelningen bör möjliggöra en inte oetydlig förstärkning redan under nästa budgetår.

Yrkandet i motionen 1977/78: 1801 om beaktande av vissa synpunkter gäller i nu förevarande sammanhang ett uttalande av motionären att det kan vara befogat med en tidigareläggning av vissa program av hänsyn till människor som börjar sitt arbete tidigt om morgonen och därför inte kan se sena kvällsprogram.

Utskottet får erinra om att det inom radioutredningen och bland remissinstanserna rådde enighet om att särskilda insatser var motiverade för att göra fler radio- och TV-program tillgängliga för de språkliga minoriteterna. I anslutning härtill har angelägenheten av en förstärkning av de insatser som Sveriges Radio redan satt i gång betonats i propositionen.

Med anledning av de motioner i vilka yrkanden ställts på detta område får utskottet för egen del kraftigt framhålla vikten av att man inom radioföretagen ägnar särskild uppmärksamhet åt att studera och sätta sig in i den situation vari invandrare och medlemmar av andra minoritetsgrupper befinner sig när det gäller att lyssna på radio och se på TV. Utskottet tänker därvid bl. a. på den i motionen 1977/78: 1777

särskilt angivna gruppen, nämligen balterna. Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att det är angeläget med en förstärkning av insatserna i fråga om program för invandrare och andra minoritetsgrupper i samhället. Som anförts i motionen 1977/78: 1796 bör programmen breddas till innehållet och sändas på fler språk än f. n. Det bör bli program både för och om invandrare från skilda länder. Med det anförda har utskottet tagit ståndpunkt till nu ifrågavarande yrkanden i motionerna 1976/77: 987 — utom såvitt gäller inrättande av en särskild invandrarkanal i radio — 1977/78: 877, 1977/78: 1777 och 1977/78: 1796 (yrkande 15).

Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge till kända för regeringen vad utskottet nu anför med anledning av motionerna.

Det i motionen 1976/77: 987 framställda yrkandet om en särskild invandrarkanal i radio avstyrks av utskottet.

Vad nyss sagts om den enighet som rått inom radioutredningen och bland remissinstanserna om radio- och TV-program för de språkliga minoriteterna gäller även programutbudet för de handikappade. Även uttalandet i propositionen om angelägenheten av förstärkta insatser gäller denna grupp.

I motionen 1977/78: 1796 har såvitt gäller de döva och hörselskadade särskilt betonats vikten av att fler TV-program textsätts och att försöksverksamheten med text-TV snarast kommer i gång. Motionärerna har också framhållit att det är angeläget att söka göra en större del av programutbudet tillgängligt för de psykiskt utvecklingsstörda. Vidare understryks i motionen att programföretagen bör svara för programinformation till olika handikappgrupper.

Även i fråga om de handikappade delar utskottet den i propositionen uttalade uppfattningen att det är angeläget med en förstärkning av de insatser som Sveriges Radio redan har satt i gång. Utskottet kan också ansluta sig till uttalanden både i propositionen och i motionen 1977/78: 1796 om att det är viktigt att fler TV-program textsätts.

Som framgått under närmast föregående punkt i detta betänkande kommer en försöksverksamhet med text-TV att inledas snarast. Om resultatet av denna verksamhet blir sådant att det nya systemet kan komma till full praktisk användning kommer detta att medföra en förbättring i de dövas och hörselskadades möjligheter att ta del av TV-programmen.

Av det nu sagda torde framgå att utskottet anser det mycket viktigt att man på olika sätt söker förbättra lyssnar- och tittarsituationen för olika handikappgrupper.

Någon särskild framställning till regeringen om en utökning av antalet textade TV-program finner utskottet inte behövlig. Motionen 1977/78: 1527 avstyrks därför. Med hänsyn till vad utskottet redan anför om programutbudet för olika handikappgrupper anser utskottet

inte heller att det i motionen 1977/78: 1796 önskade tillkännagivandet är behövligt. Yrkande 14 i sistnämnda motion avstyrks därför.

Utskottet får med anledning av det i motionen 1977/78: 1135 framställda yrkandet om utredning av frågan om radiodistribution av taltidningar erinra om att frågan om insatser för att förbättra de handikappades tillgång till böcker och tidningar behandlades i propositionen 1976/77: 87 om insatser för handikappades kulturella verksamhet. I beredningsarbetet avseende denna proposition deltog även handikapporganisationerna och kulturutskottet förklarade i betänkandet KrU 1976/77: 44 att man med hänsyn härtill kunde utgå från att de insatser i fråga om tidningar och tidskrifter som presenterats i propositionen bedömts vara av högsta angelägenhetsgrad. Utskottet noterade också att man sökt tillgodose de mest trängande behoven och att ytterligare insatser avsågs tillkomma längre fram. Utskottet, som räknar med att det i motionen åberopade Kungsbackaförsöket uppmärksammas i detta sammanhang, finner inte anledning tillstyrka det i motionen framlagda förslaget om tillsättande av en särskild utredning.

Även motionen 1977/78: 1532 gäller en fråga om information till de synskadade, nämligen om radions och televisionens programtider. Utskottet har full förståelse för att det för de synskadade är betydelsefullt att i en för dem själva lättillgänglig form ha tillgång till programtiderna. Utskottet räknar med att frågan uppmärksammas utan att riksdagen begär att regeringen för ändamålet tillsätter en särskild utredning. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 1532.

Frågan om vid vilka tider olika program och programtyper skall sändas måste givetvis ständigt komma upp till bedömning i den löpande planeringen av programutbudet. Av allmänna regler för rundradioverksamheten följer att bedömningen skall ske med beaktande av olika gruppers intressen och faktiska möjligheter att ta del av programmen. Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att göra det i motionen 1977/78: 1801 önskade uttalandet i denna fråga.

Kapitel 4.3.6 i propositionen (s. 197—202) behandlar radio- och TV-verksamhetens samspel med det övriga kulturlivet. Det framhålls där att radio och TV spelar sin kulturpolitiska roll i första hand genom programutbudet men att också samspelet mellan programföretagen och det övriga kulturlivet har stor betydelse. Radioutredningen har uttalat att scenföreställningar på teatrar i ökad utsträckning bör sändas i TV, s. k. transmissioner. Föredragande statsrådet delar denna uppfattning och betecknar det som naturligt att transmissioner i första hand sker från Operan och Dramaten. Samtidigt betonas att samarbete också bör kunna ske med regionala teatrar, riksteaterensembler och fria teatergrupper. Samarbetet mellan TV-företaget och teatrar regleras bäst genom avtal, anförs det

vidare. Det anges som en möjlighet att — om det visar sig finnas behov härav — initiativ till överläggningar tas från regeringshåll. En ökad satsning på transmissioner minskar inte ansvaret för att TV-teatern får goda utvecklingsmöjligheter konstateras det i propositionen. I det sammanhanget redovisas att tanken på en fast TV-teaterensemble mött starkt gensvar vid remissbehandlingen av radioutredningens betänkande. Möjligheterna att få till stånd en sådan ensemble beror bl. a. på vissa förhandlingar som f. n. pågår.

I det kapitel i propositionen som utskottet nu uppehåller sig vid behandlas vidare radions och televisionens samspel med film, bildkonst och musik. Slutligen betonas radions och televisionens ansvar i fråga om bevakningen av dels kulturlivet, dels folkrörelserna.

Frågor om samspelet med det övriga kulturlivet berörs i två motioner. Sålunda yrkas

i motionen 1976/77: 962 av Georg Andersson m. fl. (s), såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att frågan om en barntidning med anknytning till TV-program enligt i motionen angivna riktlinjer utreds (yrkande 6),

i motionen 1977/78: 1796 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om s. k. transmissioner (yrkande 16).

I motionen 1977/78: 1799 uttalas, utan att något yrkande ställs, dels att förslaget om en ökning av antalet transmissioner är tveksamt, dels att en fast TV-teaterensemble bör inrättas.

I förstnämnda motion framhålls att tidningar av god kvalitet avsedda för barn är sällsynta i vårt land. En möjlighet att skapa intresse för en barntidning skulle emellertid kunna vara att göra en koppling till barnprogram i TV. En barntidning som till sitt innehåll knyter an till program i TV skulle ha stora möjligheter att nå ut till kanske en majoritet av barnen. På en sådan tidning måste naturligtvis ställas kravet att den skall vara av hög kvalitet och befriad från de negativa inslag som i så hög grad utmärker många andra tryckalster som vänder sig till barn och ungdom. Den får inte heller präglas av kommersiella intressen. Motionärerna anser att frågan bör utredas.

I fråga om transmissioner av teaterföreställningar i televisionen uttalas det i motionen 1977/78: 1796 att regeringen alltför starkt markerat föreställningar från Operan och Dramaten. Det betonas också att en verksamhet med transmissioner rymmer så många problem av främst konstnärlig och upphovsrättslig art att det i första hand bör bli fråga om en försöksverksamhet som sedan utvärderas.

Utskottet har inhämtat att resultatet av arbetet inom den s. k. barnkulturgruppen i utbildningsdepartementet kan väntas föreligga mycket snart. I det läget anser utskottet inte att riksdagen enligt yrkande 6 i

motionen 1976/77: 962 bör begära en utredning om en barntidning med anknytning till TV-program. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Den positiva inställning som i propositionen visas till s. k. transmissioner dvs. TV-sändning av scenföreställningar på teatrar stämmer väl med utskottets egen uppfattning. Det måste dock framhållas att transmissionerna kan vara förknippade med problem av främst konstnärlig art. TV har sina särskilda förutsättningar som konstnärligt medium som bäst kommer till sin rätt i produktioner som gjorts för TV. Utskottet finner det emellertid värdefullt att transmissioner ordnas i ökad omfattning. I anslutning till uttalanden såväl i propositionen som i motionen 1977/78: 1796 vill utskottet framhålla värdet av ett samarbete härvidlag även med regionala teatrar, rikscaterensemblor och fria teatergrupper. Någon särskild hänvändelse från riksdagen till regeringen anser utskottet inte erforderlig i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 1796, yrkande 16.

Kontakter med publiken behandlas i propositionen i kapitel 4.4 (s. 202—205). I detta ansluter sig föredragande statsrådet till radioutredningens och remissinstansernas allmänna bedömning att det är angeläget att radion och televisionen får en närmare kontakt med allmänheten och folkrörelserna. Det betecknas som synnerligen angeläget att former skapas för kontaktverksamhet som ger allmänheten möjligheter att framföra synpunkter och önskemål på programmen utan att man inkräktar på programföretagens självständighet och integritet.

Ett av radioutredningen framlagt förslag om inrättande av regionala publikråd avstyrks i propositionen. Det förutsätts att Sveriges Radio och de nya programföretagen eftersträvar att tillämpa och vidareutveckla olika former för publikkontakt i syfte att åstadkomma en allt intensivare dialog med såväl allmänheten som folkrörelserna. Vidare förordas i propositionen att varje programföretag utom utbildningsradion två gånger om året inbjuder moderbolagets ägare, dvs. folkrörelserna, pressen och näringslivet till en konferens om den egna programverksamheten. Konferenserna bör vara offentliga och ordnas på olika platser ute i landet. Undantaget för utbildningsradion motiveras med att det i detta bolag finns rådgivande kommittéer.

I motionen 1977/78: 1796 av Olof Palme m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om kontakter med publiken (yrkande 18). Motionärerna anser att den bästa lösningen på frågan om kontakter med publiken är att dessa utvecklas i enlighet med vad som framhållits i Sveriges Radios remissyttrande. Det bör ankomma på företagsledningen att finna formerna för en ytterligare fördjupning och förstärkning av publikkontaktarna. Flera av de former för publikkon-

takter som Sveriges Radio pekat på bör med fördel kunna komma till användning inom utbildningsradion.

Utskottet vill som en mycket väsentlig synpunkt i detta sammanhang framhålla vad som i propositionen sägs om att man bör eftersträva att tillämpa och vidareutveckla olika former för publikkontakt i syfte att åstadkomma en allt intensivare dialog såväl med allmänheten som med folkrörelserna. Den i propositionen förordade ordningen att dotterbolagen två gånger årligen skall inbjuda bolagens ägare, dvs. folkrörelserna, pressen och näringslivet, till konferenser bör prövas som en av flera möjligheter utan att detaljerna uppfattas som låsta. Med det nu anförda avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1796, yrkande 18.

Vad som anförts och föreslagits i propositionen i de kapitel som utskottet behandlat under denna punkt i betänkandet har inte föranlett utskottet till andra uttalanden än som framgått av det föregående. Utskottet tillstyrker att riksdagen som allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet godkänner vad som i detta hänseende förordats i propositionen i den mån annat inte följer av vad utskottet ovan anför.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1799 såvitt gäller riktlinjer för programverksamheten, del av yrkande 1 d,
2. att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 1130, 1977/78: 1521, 1977/78: 1523, 1977/78: 1528 och 1977/78: 1801, del av yrkande 2,
3. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1515 om förbilligande av programproduktionen m. m.,
4. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1784, yrkande 3, om samordning av programverksamheten,
5. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1785, del av yrkande 2, om serieprogrammen,
6. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 11, om andelen svenska program,
7. att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 962, yrkande 7 b, 1977/78: 1796, yrkande 13, och 1977/78: 1799, yrkande 4, om våldsskildringar och våldsinslag i programmen,
8. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1129 om införande i radioavtalen av föreskrifter i fråga om våldsinslagen i TV,
9. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1526 och 1977/78: 1801, del av yrkande 2, om förekomsten av svordomar i programmen,
10. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1797 om massmedieforskning,

11. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1798 om information i centrala folkhälsofrågor,
12. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1790 om skyldighet för radioföretagen att främja nyktra levnadsvanor m. m. och 1977/78: 1801, del av yrkande 2, om viss restriktivitet i programutbudet,
13. att riksdagen med anledning av motionerna 1976/77: 987, yrkande 1, såvitt nu är i fråga, 1977/78: 877, yrkande f, 1977/78: 1777 och 1977/78: 1796, yrkande 15, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om programverksamheten för invandrare och andra minoritetsgrupper,
14. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 987, yrkandet 1, såvitt nu är i fråga, om en särskild invandrarkanal i radio,
15. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1527 om ökad textsättning av TV-program, och 1977/78: 1796, yrkande 14, om programverksamhet för handikappade,
16. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1135 om en utredning angående radiodistribution av taltidningar,
17. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1532 om information om programtider,
18. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1801, del av yrkande 2, om viss tidigareläggning av program,
19. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 962, yrkande 6, om en barntidning med anknytning till TV,
20. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 16, om transmissioner av teaterföreställningar,
21. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 18, om kontakter med publiken,
22. att riksdagen som allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet godkänner vad som i detta hänseende förordats i propositionen 1977/78: 91 i den mån annat inte följer av vad utskottet ovan anfört och hemställt.

4. Radionämnden

Propositionen 1977/78: 91

Radionämndens organisation och uppdrag behandlas i propositionen i kapitel 4.10.1 (s. 216—219). Propositionen innebär, såvitt nu är i fråga, att regeringen föreslår riksdagen att godkänna de riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet som angivits i propositionen (moment 7 i hemställan s. 232).

Föredragande statsrådet ansluter sig i propositionen till radioutredningens uppfattning att ingen förändring skall ske i radionämndens granskningsuppdrag. Han betonar vidare vikten av att nämnden ges

möjlighet att koncentrera sitt arbete på principiellt viktiga ärenden och att den organiseras så att det blir möjligt att öka antalet granskningsärenden, främst sådana som tas upp på nämndens eget initiativ. Granskningsorganet måste åtnjuta allmänhetens förtroende. Från den utgångspunkten är det en fördel att den utredande funktionen ligger hos ett organ som består av företrädare för allmänheten och inte hos en radioombudsman (RO) vilket föreslagits från en del håll.

Föredragande statsrådet anmäler i propositionen sin avsikt att föreslå regeringen att inrätta en tjänst som chef för nämndens kansli med tjänstebenenämningen *direktör*. Avsikten är att denne skall få rätt att självständigt besluta om utredning och granskning av program eller programinslag utan föregående anmälan, rätt att infordra yttrande från programföretag i granskningsärende samt rätt att på nämndens vägnar fatta beslut som inte innebär att program strider mot radiolag och avtal.

Vidare anmäls att förslag kommer att föreläggas regeringen om en förkortning från fyra till tre år av förordnandetiden för radionämndens ledamöter och suppleanter. Slutligen uttalas att programföretagen bör förpliktas att på lämpligt sätt redogöra för sådana beslut av nämnden som innebär att program som sänts av resp. företag har fällts. Nämnden bör därutöver bedriva en utåtriktad *information* om sina uppgifter och fortlöpande publicera studier och analyser av programutbudet.

I fråga om *beriktigande och genmäle* föreslås i propositionen i kapitel 4.10.2 (s. 219) att programföretagen skall vara skyldiga att genast underrätta radionämnden såväl när begäran om genmäle eller beriktigande framställs som när beslut i ärendet fattats. Genom denna undermåttsskyldighet får nämnden möjlighet att granska alla beslut i dessa frågor.

Motionerna

Frågor som rör radionämnden har tagits upp i flera motioner. Sålunda yrkas

i den av Tage Adolfsson (m) väckta motionen 1976/77: 736 att riksdagen anhåller hos regeringen att förslag framläggs innebärande att radionämnden utses direkt av riksdagen,

i den av Göthe Knutson (m) väckta motionen 1976/77: 750 att riksdagen hos regeringen som sin mening framhåller att riksdagen och inte regeringen bör utse radionämnden, vilket bör vara en förutsättning för radioutredningens fortsatta arbete,

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att godkänna de riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet som anförs i motionen (yrkande 21),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen avvisar propositionen 1977/78: 91 så-

vitt avser förslag till ändrade riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet (del av yrkande 1 d),

i den av Allan Åkerlind (m) väckta motionen 1977/78: 1801, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar uttala att radionämnden skall ges behörighet att meddela föreskrifter om de framtida programmens innehåll och utformning (yrkande 1).

Bakgrunden till det i motionen 1976/77: 736 framställda yrkandet om att radionämnden bör utses direkt av riksdagen är en starkt kritisk uppfattning av programverksamheten i radio och TV. Detsamma kan sägas om motionen 1976/77: 750 men dessutom uttalas i denna motion att det är motionärens uppfattning att radionämnden i många fall inte tolkar gällande regler och avtal rätt när man fäller sina utslag. Radionämnden bör snarast få en annan sammansättning och striktare instruktioner, anser motionären.

Tanken att inrätta en tjänst som kanslichef för radionämndens kansli möter i och för sig inga invändningar i motionen 1977/78: 1796. Motionärerna anser emellertid att direktörens befogenheter bör inskränkas i förhållande till vad som förutsatts i propositionen. Motionärerna påpekar att man inom Sveriges Radio tar lika allvarligt på sådana beslut av radionämnden som innebär att ett program blir fällt som på beslut som innehåller kritiska synpunkter utan att programmet därför anses strida mot lag eller avtal. Motionärerna anser att det inte bör ligga inom direktörens befogenheter att meddela beslut av sistnämnda slag. Såväl fällande som kritiserande utslag bör meddelas av radionämnden.

I motionen 1977/78: 1799 uttalas att radionämnden enligt propositionen kommer att få en betydligt oklarare roll än f. n. Mandatperioden för ledamöterna kommer att förkortas men ännu allvarligare är att kanslichefen skall kunna kritisera program. Motionärerna anser att detta ökar risken för överdriven försiktighet i programarbetet. Yrkandet i motionen gäller även den föreslagna skyldigheten för radioföretagen att sända beriktigande och genmäle. Utskottet återkommer härtill under punkten 5.

Tanken bakom nu ifrågavarande yrkande i motionen 1977/78: 1801 synes vara att radionämnden måste ges en starkare ställning än den har f. n.

Utskottet

Förslag om att riksdagen och inte regeringen skall utse ledamöterna i radionämnden har tidigare prövats och avslagits av riksdagen (KrU 1971: 16). Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att nu inta en annan ståndpunkt. Motionerna 1976/77: 736 och 1976/77: 750 avstyrks därför.

Det i motionen 1977/78: 1801 framförda yrkandet I om behörighet för radionämnden att meddela föreskrifter om de framtida programmens innehåll och utformning strider helt mot principen om radioföre-

tagens självständighet och integritet. Utskottet avstyrker yrkandet.

Utskottet har ingen erinran mot tanken att inrätta en tjänst som chef för radionämndens kansli med tjänstetiteln direktör. Som framgått av det föregående är det avsikten att direktören skall få rätt att på nämndens vägnar fatta beslut som, enligt ordalagen i propositionen, "ej innebär att program strider mot radiolag och avtal". Det i motionen 1977/78: 1796 framförda yrkandet 21 om riktlinjer för nämndens organisation och verksamhet innebär endast på denna punkt en avvikelse från vad som anförts och föreslagits i propositionen. Motionärerna anser att ifrågavarande formulering i propositionen innebär att direktören visserligen inte skall få rätt att fatta beslut som innebär att ett program strider mot lag eller avtal men väl få möjlighet att kritisera program. Inom programföretagen gör man i praktiken inte skillnad mellan fällda och kritiserade program. Med hänvisning härtill har konstitutionsutskottet uttalat att det bör klargöras att såväl fällande som kritiserande beslut liksom hittills bör fattas av radionämnden. Däremot bör direktören ha rätt att fria program. Konstitutionsutskottet förutsätter att direktören, om han vid sin granskning av ett program finner fog för kritik, underställer frågan nämndens prövning.

Kulturutskottet ansluter sig till vad konstitutionsutskottet anfört i denna fråga. Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge till känna för regeringen vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 21, anfört om vilka befogenheter som bör tillkomma en direktör i radionämnden.

Vad som anförts och föreslagits i nu ifrågavarande del av propositionen har inte i vidare mån än som framgått av det föregående gett utskottet anledning till särskilda uttalanden. I detta ligger också att utskottet avstyrker det i motionen 1977/78: 1799 framförda yrkandet 1 d om avslag på propositionens förslag till riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet, såvitt detta yrkande nu är i fråga.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 736 och 1976/77: 750 om utseende av ledamöter av radionämnden,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1801, yrkande 1, om behörighet för radionämnden att meddela programföreskrifter,
3. att riksdagen med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 d, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna för regeringen vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 21, anfört om vilka befogenheter som bör tillkomma en direktör i radionämnden,
4. att riksdagen beträffande riktlinjer för radionämndens organisation och verksamhet i övrigt med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 d, såvitt nu är i fråga, godkänner vad som angetts i propositionen.

5. Ändringar i radiolagen m. m.

Propositionen 1977/78: 91

I kapitel 5 och 6 i propositionen 1977/78: 91 (s. 227—231) redovisas och specialmotiveras de fyra lagförslag som ingår i denna proposition (mom. 1—4 i hemställan s. 231). Tre av dem, nämligen de som gäller ändring i radiolagen och radioansvarighetslagen samt en ny lag om avgift för televisionsmottagare, behandlas under denna punkt. Till den fjärde lagen återkommer utskottet under punkten 6.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1977/78: 1415, 1977/78: 1784, yrkande 4, 1977/78: 1785, del av yrkande 2, 1977/78: 1790, 1977/78: 1791, 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a och b. Yrkandet i motionen 1977/78: 1784 är villkorligt och gäller under förutsättning att riksdagen i organisationsfrågan bifaller regeringens förslag.

Utskottet

Det i propositionen 1977/78: 91 framlagda förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966: 755) gäller 3, 5, 6, 7, 10 och 11 §§.

Ändringarna sammanhänger bl. a. med det förslag i organisationsfrågan som lagts fram i propositionen och med uttalanden i denna om principerna för rundradioverksamheten. På en del punkter är ändringarna av formell natur. I fråga om detaljerna — i den mån de inte redovisas i det följande — hänvisar utskottet till propositionen.

I samband med propositionens förslag i denna del står yrkanden i flera motioner. Sålunda yrkas

i den av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m) väckta motionen 1977/78: 1415 att riksdagen hos regeringen anhåller att bestämmelserna i radiolagen om intern-TV-sändning ges en sådan utformning att samfund och ideella organisationer får vidgade möjligheter att överföra möten m. m. till andra lokaler,

i den av Barbro Engman-Nordin (s) väckta motionen 1977/78: 1784, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att ändra 6 § i regeringens förslag till radiolag i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 4),

i den av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) väckta motionen 1977/78: 1785, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i fråga om programverksamhetens inriktning m. m. beaktar vad som anförts i motionen (del av yrkande 2),

i den av Elver Jonsson m. fl. (fp) väckta motionen 1977/78: 1790 att

regeringen beslutar att det i Lag om ändring i radiolagen (1966: 755) skrivs in en särskild föreskrift i lagens 6 § genom ett nytt moment med följande lydelse: "6. föreskrift om skyldighet att främja nyktra levnadsvanor och i övrigt en ökad folknykterhet",

i den av Torkel Lindahl (fp) och Olle Wästberg i Stockholm (fp) väckta motionen 1977/78: 1791 att riksdagen beslutar avskaffa de begränsningar i sändningsrätten som gäller för trådradio i radiolagen (1966: 755),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att med godkännande av vad som i motionen anförs angående bestämmelser i radiolagen och i specialmotiveringens utfärda lag om ändring i radiolagen med det innehåll som framgår av motionen (yrkande 24),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen avvisar propositionen 1977/78: 91 såvitt avser lag om ändring i radiolagen (yrkande 1 a).

Motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1791 åsyftar detsamma, nämligen att samfund och ideella organisationer skall få vidgade möjligheter att genom s. k. intern TV överföra möten till andra lokaler.

Till stöd för yrkandet i motionen 1977/78: 1784 har anförts att propositionens förslag att de enskilda programföretagen skall ha ansvar för att sändningsrätten utövas opartiskt och sakligt innebär en betydande skärpning av den ordning som nu gäller. Motionären föreslår att 6 § i radiolagen får en sådan lydelse att lagens stadgande på denna punkt gäller programföretagen som en enhet.

I motionen 1977/78: 1785 uttalas att kravet på saklighet och opartiskhet i programverksamheten bör markeras ännu starkare än hittills. Därvid framhålls särskilt att det inte får förekomma att initiativ från ett parti som är företrätt i riksdagen förtigs och att dess representanter utestängs vid allmänna partidebatter. Vad beträffar innebörden av begreppet "grundläggande demokratiska värden", som enligt radioavtalet skall hävdas i programverksamheten, framhålls att en överväldigande majoritet av vårt folk i en reell demokrati också inlägger sådana begrepp som rätten till arbete, till bostad, till social trygghet etc. Motionärerna uttalar också att objektiva samhällsprogram bör beredas ökat utrymme. Slutligen framhålls att radion och televisionen måste förpliktas att aktivt medverka i kampen för fredens bevarande.

De uttalanden om speglingen i programmen av bruket av alkohol som görs i propositionen är enligt motionen 1977/78: 1790 otillräckliga och bör därför kompletteras med en föreskrift i radiolagen.

Det i motionen 1977/78: 1796 framställda yrkandet i fråga om ändring i radiolagen innebär i huvudsak följande avvikelser från regeringsförslaget.

5 och 10 §§ bibehåller nuvarande lydelse, cetersom motionärerna av-

styrker propositionens organisationsförslag och den föreslagna lagen om försöksverksamhet med närradio. I 6 § införs den föreskrift som nu finns i avtalet mellan staten och Sveriges Radio om skyldighet att i programverksamheten hävda de grundläggande demokratiska värdena. Dessutom görs i 6 och 7 §§ formella ändringar som hänger samman med motionärernas ståndpunkt i organisationsfrågan.

I motionen 1977/78: 1799 yrkas avslag på regeringens förslag om ändring i radiolagen. Utan att framställa något yrkande beträffande radiolagens lydelse uttalar motionärerna bl. a. som sin uppfattning att kravet på opartiskhet liksom hittills skall gälla för det sammantagna programutbudet på riksnivå samt att den tidigare formuleringen om demokratiska grundprinciper skall stå kvar i avtal med staten och alltså inte föras in i radiolagen. Den möjlighet att i avtal skriva in föreskrift om skyldighet att sända beriktigande och genmäle som lagförslaget ger bör enligt motionärerna utgå.

Vad först beträffar önskemålen i motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1791 om vidgade möjligheter att genom s. k. intern TV överföra möten m. m. till andra lokaler får *utskottet* erinra om att denna fråga tidigare behandlats av riksdagen (se bl. a. KU 1976/77: 38).

Med anledning av dessa båda motioner har konstitutionsutskottet i sitt yttrande KU 1977/78: 2 y uttalat att en ändring i fråga om rätten till trådsändning inte bör göras utan en ingående utredning av vilka effekter ett sådant frisläppande skulle leda till. Frågan faller inom de direktiv som lämnats den förra året tillkallade yttrandefrihetsutredningen. Konstitutionsutskottet, till vars yttrande kulturutskottet i övrigt vill hänvisa, avstyrker motionerna.

Kulturutskottet ansluter sig till denna uppfattning och avstyrker alltså motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1791.

De i propositionen föreslagna ändringarna i radiolagen berör som redan nämnts 3, 5, 6, 7, 10 och 11 §§. Utskottet har inte några erinringar beträffande den föreslagna lydelsen av 3 och 11 §§. Motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 a, avstyrks alltså i motsvarande del.

Konstitutionsutskottet har tillstyrkt propositionens förslag till ändringar av radiolagen såvitt avser radions och televisionens framtida organisation och allmänna inriktning.

Kulturutskottet har i det föregående tillstyrkt den i propositionen föreslagna organisationsformen. Härav följer att utskottet tillstyrker de ändringar i 5 § som har samband med organisationsförändringen. Även den lydelse i övrigt som föreslagits beträffande denna paragraf tillstyrks av utskottet. Detta innebär att utskottet avstyrker motionen 1977/78: 1796, yrkande 24, och motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 a, i motsvarande delar.

I fråga om 6 § i regeringens lagförslag tillstyrker utskottet också de

ändringar som betingas av organisationsförändringen och avstyrker motionerna 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, i motsvarande delar. Beträffande lydelsen av denna paragraf i övrigt får utskottet anföra följande.

Skyldigheten att utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt skall enligt propositionen i fortsättningen gälla varje programföretag för sig. Mot detta har bestämda invändningar rests i motionen 1977/78: 1796. Motionärerna anser att detta kommer att innebära en kraftig inskränkning av den reella yttrandefriheten. Programmen befaras bli mera utslätade och möjligheterna att göra kritiska reportage och kontroversiella program anses bli kraftigt beskurna. Bestämmelserna i avtalet om att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen bör enligt motionärerna gälla även i framtiden. Samma ståndpunkt i denna fråga har hävdats i motionen 1977/78: 1784.

Även i motionen 1977/78: 1799, i vilken avslag yrkas på hela förslaget om ändring i radiolagen, uttalas att propositionen i nu förevarande del innebär ett allvarligt hot mot yttrandefriheten.

Konstitutionsutskottet har för sin del inte kunnat finna att ett godkännande av propositionens ståndpunkt angående programverksamhetens balansering innebär sådana risker för yttrandefriheten som befarats i motionerna.

Kulturutskottet, som funnit att det i propositionen anförts övertygande skäl för uppfattningen att ansvaret för att sändningsrätten utövas opartiskt och sakligt bör åvila varje programföretag för sig, ansluter sig till propositionens förslag i denna del (6 § första stycket i lagförslaget) och avstyrker alltså ifrågakvarande motionsyrkanden i motsvarande delar. De farhågor som uttalats om en inskränkning av yttrandefriheten saknar enligt utskottets mening all grund. Med det nu sagda har utskottet också anslutit sig till uttalandet i propositionen att var och en av de två programkanalerna i televisionen i princip bör jämföras med ett programföretag såvitt gäller ansvaret för opartiskhet och saklighet.

I nuvarande radioavtal finns en bestämmelse om att radiolagens föreskrift om opartiskhet och saklighet skall tillämpas med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet skall råda i rundradion. I propositionen föreslås att bestämmelserna flyttas över till radiolagen 6 §. I motionen 1977/78: 1799 har de uttalanden som i detta sammanhang gjorts i propositionen kritiserats skarpt.

Konstitutionsutskottet har för sin del funnit det väsentligt att den viktiga principen om yttrande- och informationsfriheten i massmedierna kommer till uttryck också i radiolagen.

Kulturutskottet har samma uppfattning och tillstyrker alltså lagförslaget i denna del. Därmed avstyrks motionen 1977/78: 1799 i motsvarande del.

I 1967 års radioavtal finns en bestämmelse om att radioföretaget i programverksamheten skall "hävda de grundläggande demokratiska värdena". Radioutredningen har funnit denna formulering oprecis och föreslagit att bestämmelsen formuleras om och tas in i radiolagen. Föredragande statsrådet har anslutit sig till utredningens uppfattning. I lagförslaget 6 § ingår demokratibestämmelsen i den lydelse radioutredningen föreslagit, nämligen att programföretag i programverksamheten skall "hävda det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet".

I motionen 1977/78: 1796 accepteras förslaget att en bestämmelse om de demokratiska värdena förs in i radiolagen. Motionärerna motsätter sig emellertid den föreslagna omformuleringen och anser att bestämmelsen skall ha den lydelse som den nu har i radioavtalet. Det finns nu en praxis för tolkningen av den nuvarande avtalsföreskriften. Om formuleringen ändras kan det befaras att det uppkommer tolkningsproblem. Motionärerna betonar att deras avslagsyrkande på denna punkt inte innebär något avståndstagande i sak från formuleringen om "alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet". De anser emellertid att detta ryms också inom den nuvarande formuleringen.

I motionen 1977/78: 1799 uttalas att demokratibestämmelsen bör stå kvar i avtalet med oförändrad lydelse.

Konstitutionsutskottet har i sitt yttrande betonat att det inte är avsikten att den nya formuleringen av demokratibestämmelsen skall i sak tolkas annorlunda än nuvarande bestämmelse i radioavtalet. Utskottet påpekar också att propositionens förslag i denna del grundar sig på vad radioutredningens majoritet föreslagit i frågan. Konstitutionsutskottet har inte funnit anledning frångå propositionens förslag på denna punkt.

Kulturutskottet ansluter sig till konstitutionsutskottets uppfattning och avstyrker motionerna 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

I likhet med konstitutionsutskottet anser kulturutskottet att den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att sända beriktigande och genmäle bör ingå i radiolagen (6 §, tredje stycket, mom. 1).

Utskottet har under punkten 3 redovisat propositionens uttalande angående programinslag som speglar bruket av alkohol.

Med anledning av motionen 1977/78: 1790 har konstitutionsutskottet uttalat att utskottet inte anser det erforderligt att binda programföretagen med uttryckliga föreskrifter i detta hänseende.

Kulturutskottet har redan i det föregående i sak tagit ståndpunkt mot den i motionen föreslagna lagstadgade skyldigheten. Utskottet kan alltså inte tillstyrka att riksdagen gör det i motionen 1977/78: 1790 föreslagna tillägget till 6 § radiolagen.

I anslutning till uttalanden om våldsinslag i TV-programmen som gjorts i propositionen och motionerna 1977/78: 1796 och 1977/78: 1799 har konstitutionsutskottet uttalat att inslag av våld i radions och televisionens underhållningsprogram bör minskas så långt möjligt. Detta har enligt utskottet stöd i de allmänna regler för programverksamheten som ingår i 6 § i lagförslaget.

Kulturutskottet har i det föregående tagit ståndpunkt i denna fråga.

Vad beträffar 7 § i regeringens förslag tillstyrker utskottet den ändring som betingas av organisationsförändringen och avstyrker motionerna 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, i motsvarande delar. Vidare ansluter sig utskottet till regeringens förslag om införande i denna paragraf av en föreskrift om skyldighet för programföretag att sända redogörelse för beslut av radionämnden, vari företaget förklaras ha brutit mot bestämmelser i radiolagen eller i avtal mellan företaget och regeringen. Denna föreskrift har i sak accepterats i motionen 1977/78: 1796 men inte i motionen 1977/78: 1799. Yrkande 1 a i sistnämnda motion avstyrks därför i motsvarande del.

Utskottet anser inte att de i förevarande sammanhang redovisade allmänna uttalandena i motionen 1977/78: 1785 bör påverka utformningen av radiolagen.

Den i propositionen föreslagna ändringen i 10 § är av formell natur och sammanhänger med regeringens förslag beträffande 5 §. Utskottet tillstyrker ändringen av 10 § och avstyrker alltså motionen 1977/78: 1796, yrkande 24, som i denna del innebär att lagrummet skall bibehållas oförändrat. Även yrkande 1 a i motionen 1977/78: 1799 avstyrks, såvitt nu är i fråga.

Regeringens förslag till lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756) innebär endast den ändring som följer av att flera företag föreslås få rätt att sända program i rundradiosändning. Ändringsförslaget avstyrks i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 b.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker alltså nyssnämnda motionsyrkande.

Förslaget till lag om avgift för televisionsmottagare är föranlett av att avsikten är att riksdagen i stället för regeringen skall meddela föreskrift om sådan avgift.

Med hänsyn till gällande konstitutionella system för normgivning har konstitutionsutskottet föreslagit en ändring i 6 § i regeringens förslag. Kulturutskottet hänvisar till vad konstitutionsutskottet anfört i denna fråga och föreslår att riksdagen beslutar anta lagen med den av konstitutionsutskottet angivna ändringen.

Vad som i övrigt i propositionen anförts och föreslagits beträffande nu förevarande lagförslag har inte i vidare mån än som framgått av det föregående föranlett crinringar eller uttalanden från utskottets sida.

De av utskottet tillstyrkta lagförslagen har den lydelse som framgår av bilaga 1.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1791 om trådradiosändningar,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1785, yrkande 2, såvitt avser kravet på saklighet och opartiskhet i programverksamheten m. m.,
3. att riksdagen beträffande 3 § i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen (1966: 755) med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 a, såvitt nu är i fråga, antar den i propositionen föreslagna lydelsen,
4. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 91 och vad utskottet anført antar förslaget till Lag om avgift för televisionsmottagare, dock att 6 § skall ha följande lydelse: *Den som bryter mot 2 § dömes till böter, högst femhundra kronor.*,
5. att riksdagen beträffande 5 §, 6 § första och tredje styckena, samt 7 och 10 §§ i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionerna 1977/78: 1784, yrkandet 4, 1977/78: 1796, yrkandet 24, och 1977/78: 1799, yrkandet 1 a, sistnämnda båda yrkanden såvitt nu är i fråga, antar den i propositionen föreslagna lydelsen,
6. att riksdagen beträffande 6 § andra stycket i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen med avslag på motionerna 1977/78: 1796, yrkandet 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, antar den i propositionen föreslagna lydelsen,
7. att riksdagen beträffande 11 § radiolagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 a, såvitt nu är i fråga, antar den i propositionen föreslagna lydelsen,
8. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 a, såvitt nu är i fråga, antar dennas förslag till bestämmelse om ikraftträdande av ändringar i radiolagen,
9. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 b, antar

förslaget till Lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756).

6. Riktlinjer och lagförslag i fråga om närradio och när-TV

Propositionerna

I propositionen 1977/78: 91 har lagts fram dels förslag till riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV, dels förslag till Lag om försöksverksamhet med närradio. I propositionen 1977/78: 144 har lagts fram förslag till Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio och till Lag om ändring i lagen (1977: 1035) om ansvar på tryckfrihetens område för brott mot tystnadsplikt.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna 1977/78: 1792, 1977/78: 1795, yrkande 2, 1977/78: 1796, yrkande 22 och 23, 1977/78: 1799, yrkande 1 c och del av 1 d, samt 1977/78: 1877.

Utskottet

I kapitel 4.11 **N ä r r a d i o o c h n ä r - T V** i propositionen 1977/78: 91 (s. 219—227) föreslås en treårig försöksverksamhet med s. k. närradio och när-TV. Därmed sammanhörande lagförslag redovisas och specialmotiveras i kapitel 5 och 6 (s. 227—231).

En parlamentariskt sammansatt kommitté avses få i uppdrag att lägga upp försöksverksamheten och skall därvid närmare analysera de problem som sådana sändningar kan aktualisera. Kommittén skall också lämna förslag till hur en eventuell permanent verksamhet med närradio och när-TV bör utformas. Propositionen innebär, såvitt nu är i fråga, att regeringen föreslår riksdagen dels att antaga i propositionen framlagt förslag till lag om försöksverksamhet med närradio (moment 4 i hemställan), dels godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV som angetts i propositionen (moment 8 i hemställan).

Föredragande statsrådet konstaterar att en fullständig etableringsfrihet för närradio och när-TV av många skäl inte är möjlig. Han har funnit det mest angeläget att ideella, religiösa, fackliga och politiska grupper samt organisationer och folkhögskolor ges möjlighet att sända i närradio och när-TV under förutsättning att verksamheten är av lokal karaktär.

Försöksverksamheten avses bli bedriven på ca 15 orter och i första hand omfatta närradio från sändare med en räckvidd av omkring fem kilometer. Ett par försök bör enligt propositionen också göras med när-TV genom utnyttjande av centralantennanläggningar inom bostadsområden. Kostnaderna för närradio- och när-TV-sändningar förutsätts bli

täckta av de organisationer som medverkar. Medelsbehovet för kommitténs arbete, för utvärdering av försöksverksamheten och för visst begränsat stöd, t. ex. i form av utbildningsinsatser, skall enligt propositionen tillgodoses via utbildningsdepartementets kommittéanslag.

I propositionen konstateras att det finns väsentliga skillnader mellan den allmänna radio- och TV-verksamheten å ena sidan och närradio och när-TV å den andra. Föredragande statsrådet anser att närradio från de sändande sammanslutningarnas sida kommer att ha samma roll som den lilla tidningen eller tidskriften. Mot denna bakgrund föreslås att radions och televisionens programregler inte skall gälla närradio och när-TV. Enligt propositionen saknas anledning att låta programmen granskas av radionämnden och något krav på saklighet och opartiskhet kan inte heller åläggas de sändande sammanslutningarna. Bestämmelser om programverksamhet m. m. i närradio och när-TV föreslås meddelade i den särskilda lagen om försöksverksamhet med närradio. Enligt denna lag skall kommersiell reklam inte få förekomma i närradio och när-TV.

Yrkanden i samband med förslagen i propositionen 1977/78: 91 i denna del har gjorts i flera motioner. Sålunda yrkas

i motionen 1977/78: 1792 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c)

1. att riksdagen med ändring av propositionens förslag antar följande lydelse av 6 § förslaget till lag om försöksverksamhet med närradio:

6 § För närradio gäller inte 6 och 7 §§ andra stycket radiolagen (1966: 755).

Sammanslutningen skall i sin programverksamhet iaktta saklighet och respekt för den enskildes privatliv.

Tillstånd att sända närradio skall förenas med villkor att sammanslutningen skall sända redogörelse för beslut av radionämnden, vari sammanslutningen förklarar ha brutit mot bestämmelser i eller villkor enligt denna lag.

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om närradiosändningar,

i den av Gunnar Olsson m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1795, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med närradio t. v. får anstå och att i stället lokalradion ges resurser för att kunna bygga ut sin verksamhet med reportrar placerade på vitala platser utanför huvudorterna (yrkande 2),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar

1. att avslå regeringens förslag till lag om försöksverksamhet med närradio (yrkande 22),

2. att godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV som anförts i motionen (yrkande 23),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen avvisar propositionen såvitt avser

1. lag om försöksverksamhet med närradio (yrkande 1 c),
2. förslag till riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV (del av yrkande 1 d).

I motionen 1977/78: 1795 hävdas att lokalradion inte i resurshänseende kommit upp i en sådan nivå att nyhetsbevakningen kan skötas. Ännu så länge fungerar den inte som en verklig lokalradio utan som en länsradio. Hellre än att nu satsa på närradio bör man ge lokalradion ökade resurser.

I motionen 1977/78: 1799 hävdas att den argumentation som förs i propositionen mot kritiska synpunkter på närradio inte är övertygande. Motionärerna befarar t. ex. att starka och väl etablerade sammanslutningar kommer att gynnas på bekostnad av sådana som representerar en genuin folklig organisering. I motionen föreslås att man i stället för att påbörja en försöksverksamhet med närradio och när-TV utvecklar olika former av publikmedverkan i radio och TV, främst i lokalradion.

Enligt den socialdemokratiska partimotionen (1977/78: 1796) bör försöksverksamheten med närradio och när-TV ske inom ramen för lokalradions sändningsrätt och också omfatta försök med s. k. allemansradio enligt den modell som prövats av lokalradion. Lokalradion föreslås få avgöra vilka program som skall sändas, varvid skall tillses att programmet är tekniskt, juridiskt och programmässigt försvarbart liksom att det totala programutbudet är väl balanserat. I motionen understryks att såväl utredningen som försöksverksamheten måste vara helt förutsättningslös och inte får ses som ett första steg i etablerandet av närradio och när-TV. Då kostnadsaspekterna enligt motionärerna inte blivit belysta på ett tillfredsställande sätt anser de att dessa frågor bör penetreras nog av kommittén.

I motionen 1977/78: 1792 görs inga invändningar mot att en försöksverksamhet med närradio och när-TV inleds i den omfattning som förordas i propositionen. Motionärerna uppehåller sig i stället vid frågan om på vilket sätt försöksverksamheten bör utformas. De anser det viktigt att den kommitté som skall leda försöksverksamheten nogtillser att programtid ges till organisationerna på ett sådant sätt att ingen idériktning, vare sig religiös eller politisk, gynnas före annan oavsett efterfrågan på programutrymme och ekonomisk styrka. Försöksverksamheten måste framför allt inriktas på att vinna principiella erfarenheter av rättvisa mellan skilda åsiktsriktningar, vilket motionärerna anser bör ges till känna för regeringen.

Frågan om eftergranskning även av närradiosändningar behandlas också i motionen. Motionärerna föreslår att i lagen om försöksverksamhet med närradio tas in bestämmelser om skyldighet för sammanslutning att i sin programverksamhet iaktta saklighet och respekt för

enskildas privatliv, liksom skyldighet att sända redogörelse för beslut av radionämnden när sammanslutning brutit mot bestämmelserna.

Utskottet får för egen del anföra följande.

Frågan om särskild ljudradio och TV — vad i propositionen kallas närradio och när-TV — har vid upprepade tillfällen tagits upp i medie-debatten och behandlats av såväl 1960 års radioutredning som den senaste radioutredningen. Det grundläggande syftet med närradio är att ge olika sammanslutningar möjlighet att vidga sina yttrandemöjligheter. Föredragande statsrådet anser att de principiella argumenten för och emot närradio och när-TV nu är väl belysta. Frågan om möjligheten att utnyttja etermedierna för denna verksamhet på ett lämpligt sätt är enligt hans mening av sådan karaktär att endast en försöksverksamhet kan ge ett tillfredsställande svar.

Konstitutionsutskottet har i sitt yttrande tillstyrkt förslaget om närradioförsök.

Kulturutskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att en försöksverksamhet med närradio och när-TV nu bör komma till stånd och har ingen erinran mot att en parlamentariskt sammansatt kommitté ges i uppdrag att lägga upp försöksverksamheten. Detta innebär att utskottet avstyrker nu förevarande delar av motionen 1977/78: 1795, vari bl. a. yrkas att försöksverksamhet med närradio skjuts på framtiden, och av motionen 1977/78: 1799, som innehåller yrkanden av innebörd att förslaget om närradio och när-TV avvisas i sin helhet. Likaså avstyrker utskottet yrkandet 2 i motionen 1977/78: 1877.

Riktlinjerna för försöksverksamhetens uppläggning behandlas utförligt i propositionen. Sålunda tas bl. a. upp frågor om försöksverksamhetens omfattning, sändningstillstånd, regler för programverksamheten och ansvaret för sändningarna. Statsrådet har tagit fasta på den omständigheten att närradio och när-TV i väsentliga avseenden skiljer sig från den allmänna radio- och TV-verksamheten. Från denna utgångspunkt föreslås särskilda regler komma att gälla närradio och när-TV, meddelade dels i en lag om försöksverksamhet med närradio, dels i en lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio.

I motionen 1977/78: 1796 förordas en annan utformning av försöksverksamheten än den som föreslås i propositionen. Motionärerna anser att verksamheten bör bedrivas inom lokalradions sändningsrätt och också omfatta försök med s. k. allemansradio enligt den modell som prövats av lokalradion. Med den lösning som förordas i motionen behövs ingen särskild lagstiftning.

Utskottet anser att det i propositionen anförts bärande skäl för en fristående försöksverksamhet av det slag som föreslås. En sådan utformning av verksamheten medger större möjligheter för kommittén att överväga de särskilda problem som hänger samman med närradio

och när-TV-sändningar. Utfallet av en mer renodlad försöksverksamhet bör också kunna ge säkrare underlag för de bedömningar kommittén avses få i uppdrag att göra beträffande en eventuell permanent verksamhet med närradio och när-TV. På angivna grunder avstyrker utskottet en försöksverksamhet enligt de riktlinjer som förordas i motionen 1977/78: 1796 och yrkandet i samma motion om avslag på lagförslaget (yrkandena 22 och 23).

I propositionen uttalas att det är angeläget att olika landsdelar, olika typer av orter (glesbygd, förort och tätort) samt olika typer av sammanslutningar blir representerade i försöksverksamheten som avses äga rum på ett femtontal orter. Yrkande 2 i motionen 1977/78: 1792 går ut på ett tillkännagivande om att försöksverksamheten framför allt skall inriktas på att vinna principiella erfarenheter av rättvisa mellan skilda åsiktsriktningar. Med anledning av detta yrkande får utskottet anföra följande.

Det förutsätts i propositionen att sammanslutning inte skall kunna åläggas att tillse att dess sändningar uppfyller krav på opartiskhet. Motionärerna har härvidlag inte anfört några erinringar. Med hänsyn till närradios speciella karaktär kan utskottet inte inse hur krav på åsiktsbalans i programutbudet skall kunna upprätthållas. En strikt tillämpning av motionärernas förslag om balans och rättvisa går svårt att förena med den självklara utgångspunkten att närradioverksamheten måste bygga på fullständig frihet att medverka från resp. sammanslutnings sida. Utskottet anser inte att man i fråga om krav på balans och rättvisa kan gå längre än vad som förutsätts i propositionen. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 2 i motionen 1977/78: 1792.

Med anledning av vad som i motionen 1977/78: 1792 anförts om behovet av eftergranskning av närradioprogram har konstitutionsutskottet konstaterat att den parlamentariska utredningen av frågan om en eventuell permanent närradio och när-TV inte kommer att övervaka själva programverksamheten utom vad gäller förbudet mot kommersiell reklam o. d. Konstitutionsutskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionen 1977/78: 1792, nämligen att närradiosändningar av allmänheten kan komma att uppfattas som vilka radio- och TV-sändningar som helst. Utskottet instämmer också i de synpunkter som framförts både i propositionen och i motionen om att krav på kontroll av sakuppgifter, på skydd för personlig integritet och på beriktigande av felaktiga sakuppgifter även bör ställas på de sammanslutningar som får tillstånd att sända närradioprogram. Enligt utskottet är därför den i motionen behandlade frågan om behovet av att även närradioprogram granskas av radionärändens värd stort beaktande.

Konstitutionsutskottet anser att det bör ankomma på regeringen att närmare överväga hur en granskning bör komma till stånd. Det kan enligt utskottet också finnas skäl att nyssnämnda parlamentariska kom-

mitté får i uppdrag att ta upp frågan om den berörda granskningsverksamheten. Konstitutionsutskottet föreslår att vad utskottet anfört på denna punkt ges regeringen till känna.

Kulturutskottet ansluter sig till vad konstitutionsutskottet anfört om eftergranskning av närradioprogram. Det bör ankomma på den aviserade utredningen att närmare överväga formerna för granskning av närradioprogram i en eventuell framtida permanent verksamhet. Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet sålunda anfört med anledning av yrkande 1 i motionen 1977/78: 1792.

Utskottet föreslår att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för försöksverksamhet med närradio och när-TV som angetts i propositionen.

Den föreslagna lagen om försöksverksamhet med närradio innehåller de bestämmelser som ansetts nödvändiga med anledning av regeringens förslag om sådan försöksverksamhet.

Lagförslaget avstyrks i motionerna 1977/78: 1796 (yrkande 22) av Olof Palme m. fl. (s) och 1977/78: 1799 (yrkande 1 c) av Lars Werner m. fl. (vpk). I motionen 1977/78: 1792, yrkande 1, föreslås ett tillägg till 6 § i lagen. Utskottet har i det föregående i sak tagit ställning till innehållet i detta tillägg och uttalat att riksdagen som sin mening bör ge till känna för regeringen vad utskottet anfört. Utskottet avstyrker nu ifrågasvarande yrkande om ett tillägg till 6 §.

Med hänsyn till gällande konstitutionella system för normgivning har konstitutionsutskottet föreslagit en ändring i 9 § i regeringens förslag. I övrigt har konstitutionsutskottet tillstyrkt detsamma.

Kulturutskottet hänvisar till vad konstitutionsutskottet anfört i denna fråga och föreslår att riksdagen beslutar antaga lagen med den av konstitutionsutskottet angivna ändringen.

Det i propositionen 1977/78: 144 framlagda förslaget till Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio bygger på samma principer som de ansvarsregler som gäller för pressen och Sveriges Radio.

Lagförslaget avstyrks i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1877, yrkande 1. Avstyrkandet beror på att motionärerna motsätter sig den föreslagna försöksverksamheten med närradio. I samma motion yrkas att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med närradio/TV ej bör komma till stånd.

Konstitutionsutskottet har inte haft någon erinran mot förevarande lagförslag och har följaktligen avstyrkt motionen 1977/78: 1877, yrkande 1.

Kulturutskottet tillstyrker att riksdagen, med avslag på motionen

1977/78: 1877, yrkande 1, såvitt nu är i fråga, antar den föreslagna lagen om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio. I konsekvens med den ståndpunkt som utskottet intagit till en försöksverksamhet med närradio avstyrker utskottet yrkande 2 i samma motion.

Det i propositionen 1977/78: 144 framlagda förslaget till Lag om ändring i lagen (1977:1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt innehåller endast en ändring i 1 §. Ändringen innebär att den tystnadsplikt som föreskrivs i 9 § radioansvarighetslagen skall gälla även i försöksverksamheten med närradio.

Även ifrågavarande lagförslag har avstyrkts i motionen 1977/78: 1877, yrkande 1, som en konsekvens av att motionärerna motsätter sig närradioförsök.

Konstitutionsutskottet har inte haft någon erinran mot förevarande lagförslag och har följaktligen avstyrkt motionen 1977/78: 1877 i nu förevarande del.

Kulturutskottet, som tillstyrkt den föreslagna försöksverksamheten med närradio, tillstyrker också nu ifrågavarande lagförslag. Yrkandet 1 i motionen 1977/78: 1877 avstyrks alltså, såvitt nu är i fråga.

Vad som i propositionerna 1977/78: 91 och 1977/78: 144 anförts och föreslagits i fråga om närradio har inte i vidare mån än som framgått av det föregående föranlett erinringar eller uttalanden från utskottets sida.

De av utskottet tillstyrkta lagförslagen har den lydelse som framgår av bilaga 1.

Under återopandc av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande frågan huruvida påbörjandet av en försöksverksamhet med närradio bör anstå avslår motionen 1977/78: 1795, yrkande 2, såvitt nu är i fråga,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1877, yrkande 2, om ett uttalande att någon försöksverksamhet med närradio och när-TV ej bör komma till stånd,
3. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med närradio och när-TV
 - a) såvitt gäller balans mellan olika åsiktsriktningar i den i propositionen 1977/78: 91 föreslagna försöksverksamheten avslår motionen 1977/78: 1792, yrkande 2,
 - b) såvitt gäller eftergranskning av program i den i propositionen 1977/78: 91 föreslagna försöksverksamheten med anledning av motionen 1977/78: 1792, yrkande 1, såvitt nu är i fråga, och med avslag på propositionen 1977/78: 91, i mot-

svarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

c) såvitt gäller riktlinjer i övrigt för den i propositionen 1977/78: 91 föreslagna försöksverksamheten med avslag på motionen 1977/78: 1796, yrkande 23, såvitt nu är i fråga, och 1977/78: 1799, del av yrkande 1 d, godkänner de i propositionen angivna riktlinjerna,

d) avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 23, om godkännande av de i motionen angivna riktlinjerna för försöksverksamhet med närradio och när-TV,

e) med anledning av propositionen 1977/78: 91 och vad utskottet anfört samt med avslag på motionerna 1977/78: 1792, yrkande 1, 1977/78: 1796, yrkande 22, och 1977/78: 1799, yrkande 1 c, förstnämnda yrkande såvitt nu är i fråga, antar förslaget till Lag om försöksverksamhet med närradio, dock att 9 § skall ha följande lydelse:

Den som bryter mot villkor som avses i 5 § dömes till böter.,

f) att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 144 och med avslag på motionen 1977/78: 1877, yrkande 1, antar de i propositionen framlagda förslagen till Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio och Lag om ändring i lagen (1977: 1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt.

7. Sammanfattande medelsberäkning för den avgiftsfinansierade radio- och televisionsverksamheten

Propositionen 1977/78: 91

I enlighet med de principer för finansiering och medelstillelning som föreslås i propositionen och som utskottet behandlat i det föregående har regeringen för riksdagens godkännande framlagt förslag om såväl mottagaravgifter som drift- och investeringskostnader för den avgiftsfinansierade verksamheten.

I nu förevarande kapitel 8.1 i propositionen (s. 232—240) hemställs att riksdagen dels godkänner de i propositionen redovisade förslagen till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten, dels bemyndigar regeringen att slutligt fastställa kompensationen för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som förordats i propositionen.

Föredragande statsrådet anger vissa riktlinjer för hur radio- och TV-verksamheten skall byggas ut under perioden fram t. o. m. budgetåret 1985/86. Härvid nämns förstärkningar i följande hänseenden: kvalitetsförstärkningar i programutbudet, en utökning av programmen för bl. a.

språkliga minoriteter, utbyggnad av distriktens produktion för riksprogrammen, förstärkning av lokalradions resurser, i första hand syftande till att konsolidera den nuvarande verksamheten, inrättande av ett mindre dagblock i TV samt en utbyggnad av de regionala nyhetssändningarna i TV till att omfatta de elva TV-distrikt som förordats i propositionen. Dessa riktpunkter för verksamhetens utbyggnad under den kommande avtalsperioden är inte närmare bestämda i tiden.

För nästa budgetår räknar föredragande statsrådet med driftkostnader för den allmänna programverksamheten och lokalradioverksamheten om 920,4 milj. kr., vilket innebär en ökning med drygt 50 milj. kr. Vidare avses kompensation utgå för automatiska driftkostnadsökningar. I fråga om Sveriges Radios investeringskostnader föreslås en ökning med 10 milj. kr. till 60,1 milj. kr. Medelsförstärkningen avses ge utrymme för kvalitetshöjande åtgärder och för en utbyggnad av den regionala riksprogramproduktionen. Vidare räknar statsrådet med att regionala TV-sändningar skall kunna starta i ett distrikt och dagblocket i TV börja byggas ut. En förstärkning av lokalradions resurser i konsoliderande syfte förutsätts. För försök med text-TV har beräknats 3 milj. kr. Fördelningen av medel mellan TV, ljudradio och lokalradio bör enligt propositionen ankomma på Sveriges Radio.

Vad därefter beträffar inkomstsidan föreslås att den allmänna mottagaravgiften höjs med 60 kr., från 280 till 340 kr. per år, och tilläggsavgiften för innehav av färg-TV med 20 kr., från 120 till 140 kr. per år.

Motionerna

Beträffande medelsberäkningen för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten har yrkanden framställts i en rad motioner. Sålunda yrkas

i den av Georg Andersson m. fl. (s) väckta motionen 1976/77: 962, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om programtid och programresurser för barnprogram i TV (yrkande 7 a),

i den av Claes Elmstedt m. fl. (c) väckta motionen 1977/78: 1783 att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokalradions utvecklingsmöjligheter och möjligheter till lokal bevakning utanför respektive huvudort,

i den av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) väckta motionen 1977/78: 1785, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen i fråga om programverksamhetens inriktning m. m. beaktar vad som anförts i motionen, varmed i detta sammanhang avses ett uttalande om att lokalradion bör ges ökade resurser såväl i fråga om sändningstid som finansiellt/personellt (del av yrkande 2),

2. att riksdagen beslutar att pensionärer med pensionen som enda inkomst befrias från erläggande av licensavgifter (yrkande 3),

i den av Gunnar Olsson m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1795, såvitt nu är i fråga, att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med närradio t. v. får anstå och att i stället lokalradion ges resurser för att kunna bygga ut sin verksamhet med reportrar på vitala platser utanför huvudorterna (yrkande 2),

i den av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1796, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar

1. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående utbyggnad av underredaktioner hos Sveriges Lokalradio (yrkande 12),

2. att i övrigt godkänna de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet som anges i motionen (yrkande 17),

3. att godkänna de förslag till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten som anges i motionen (yrkande 25),

i den av Lars Werner m. fl. (vpk) väckta motionen 1977/78: 1799, såvitt nu är i fråga, att riksdagen med ändring i propositionen 1977/78: 91 beslutar anslå ett med 100 000 000 kr. till 1 020 000 000 kr. förhöjt belopp till driftkostnader för den allmänna programverksamheten och för lokalradion för budgetåret 1978/79 (yrkande 2),

i den av Bengt Wiklund m. fl. (s) väckta motionen 1977/78: 1800 att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som anförs i motionen rörande gemensamma tillsatser för TV-mottagare till den grupp som enligt propositionen 1977/78: 91 skall ingå i försöksverksamheten (avser text-TV).

Som stöd för yrkandet i motionen 1976/77: 962 framhålls vikten av att barnprogrammen ges en väl tilltagen programtid och tillräckliga resurser. Även om staten inte beslutar om den närmare fördelningen av programtid eller resurser på olika sektorer, kan staten påverka programmöjligheterna genom den totala medelstillelsen.

Enligt motionen 1977/78: 1783 är det angeläget att lokalradions verksamhetsformer förbättras och utvecklas. Motionärerna kommenterar bl. a. uttalandet i propositionen att lokalradions resursförstärkning i första hand bör användas för att förbättra villkoren vid de nuvarande produktionshuvudorterna och endast i ett mindre antal fall för att inrätta underredaktioner. De erinrar om att såväl Sveriges Lokalradio som kulturutskottet betonat att en förbättrad lokal bevakning utanför huvudorten är angelägen. Enligt motionärerna finns det ingen anledning för regeringen eller riksdagen att på i propositionen angivet sätt styra formerna för den lokala bevakningen.

I motionen anförs vidare att fördelningen av resurser mellan lokalradion och andra verksamhetsområden inom Sveriges Radio under kommande budgetår är av mycket stor betydelse för lokalradions utvecklingsmöjligheter. Motionärerna anser det nödvändigt att lokal-

radion får nödvändiga resurser för att konsolidera och utveckla verksamheten. De finner det angeläget att Sveriges Radio gör sådana medelsdispositioner att detta blir möjligt.

Enligt motionen 1977/78: 1785 bör lokalradion ges ökade resurser dels i fråga om sändningstid, dels finansiellt och personellt för att ännu bättre kunna tillgodose lokala intressen och önskemål i skilda hänsenden.

Som stöd för yrkande 3 i samma motion framhålls att mottagaravgiften ofta är betungande exempelvis för pensionärer för vilka radio och TV ofta är den enda kontakten med livet utanför den egna tillvaron. Motionärerna anser inte att den föreslagna höjningen är godtagbar. I varje fall bör pensionärerna beredas en lättnad.

Även i motionen 1977/78: 1795 framhålls lokalradions resursbehov. Motionärerna understryker att lokalradion vid starten fick begränsade resurser, vilket inneburit att man i många län inte kunnat ha journalister placerade utanför huvudorten. De menar att en lokalradio utan lokalredaktioner inte fungerar. I stället för att starta försöksverksamhet med närradio anser motionärerna att lokalradion bör decentraliseras och byggas ut till att täcka inte bara huvudorterna i resp. län utan länen som helhet.

Enligt motionen 1977/78: 1796 bör anslagen till Sveriges Radio och till Sveriges Lokalradio även i fortsättningen särredovisas. För att bl. a. möjliggöra en förbättring av programkvaliteten och en utbyggd programverksamhet på olika områden föreslås en ökad medelstildelning för Sveriges Radio med 60 milj. kr. jämfört med innevarande år. För lokalradion föreslås en ökning av anslaget till driftkostnader med 15 milj. kr. Det innebär en ökning i jämförelse med regeringens förslag på sammanlagt 24,1 milj. kr. I verkligheten blir, framhåller motionärerna, med den organisationsmodell de förordar tillskottet till programverksamheten betydligt större genom att inga extra kostnader drabbar förtaget på grund av icke motiverade organisatoriska förändringar.

I motionen framhålls också vikten av att lokalradion får möjlighet att bygga ut ett system med underredaktioner för att bättre kunna spegla lokala frågor och förhållanden. Detta har motionärerna beaktat i sitt förslag till medelstildelning.

Det i samma motion framförda yrkandet 17 synes åsyfta att framhålla vikten av att radioföretagen får tillräckliga resurser.

När det gäller medel för investeringar är motionärerna inte beredda att i år föreslå en höjning utöver det belopp som beräknas i propositionen. Enligt deras mening bör dock medel för investeringar ges hög prioritet under de närmaste budgetåren. Det föreslagna investeringsbeloppet om 60,1 milj. kr. föreslås i motionen fördelat så att Sveriges Radio tilldelas 58,1 milj. kr. och Sveriges Lokalradio 2,0 milj. kr. för nästa budgetår.

Den anslagsuppräknning om ytterligare 100 milj. kr. som föreslås i motionen 1977/78: 1799 motiveras bl. a. med att det utöver kostnadsökningar för de ändamål som redovisas i propositionen tillkommer en rad utgifter som föredragande statsrådet inte beaktat. Hit hänför motionärerna bl. a. ökade kostnader för den tunga produktionen och för personalutveckling m.m. De anser vidare att lokalradion behöver en resursförstärkning på minst 35 milj. kr. nästa budgetår. Övriga i motionen framlagda förslag kostnadsberäknas till ca 10 milj. kr. Till grund för anslagsyrkandet i motionen ligger oförändrad organisation av Sveriges Radio.

Yrkandet i motionen 1977/78: 1800 avser ett belopp om ytterligare 300 000 kr. för i motionen förordad utvidgad försöksverksamhet med text-TV.

Utskottet

Enligt propositionen bör moderbolaget fatta beslut om bl. a. medeltilldelningen till programbolagen inom de totalramar som anges för koncernen för verksamhet som finansieras med avgiftsmedel resp. över statsbudgeten. I linje härmed har i de beräkningar av medelsbehovet för den allmänna programverksamheten och lokalradioverksamheten som redovisas i propositionen — till skillnad från vad som har varit fallet tidigare år — Sveriges Lokalradios anslag inte särredovisats.

Utskottet anser att en sådan ordning är konsekvent utifrån de organisationsprinciper utskottet ställt sig bakom. Det bör således ankomma på Sveriges Radio att i samråd med Sveriges Lokalradio besluta om den närmare fördelningen av medlen. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet förslaget i motionen 1977/78: 1796 att Sveriges Lokalradios anslag även i fortsättningen skall särredovisas (del av yrkande 25).

Vad beträffar medelsberäkningen för programverksamheten nästa budgetår avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1796, yrkande 17 och del av yrkande 25, samt motionen 1977/78: 1799, yrkande 2. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det i propositionen framlagda förslaget till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten.

Utskottet, som under punkten 2 tagit ställning till frågan om kompensation för kostnadsökningar, har ingen erinran mot att riksdagen bemyndigar regeringen att fastställa kompensation för driftkostnadsökningar allteftersom kostnadsförändringarna blir kända.

Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt i fråga om mottagaravgifternas storlek fr. o. m. den 1 juli 1978.

I motionen 1977/78: 1785 föreslås att pensionärer med pensionen som enda inkomst befrias från erläggande av mottagaravgift. Med anledning härav konstaterar utskottet att en sådan ordning skulle medföra behov av betydande administrativa insatser. Dessutom skulle det möta

stora praktiska svårigheter att precisera vilka hushåll som borde komma i åtnjutande av avgiftsbefrielse. Utskottet avstyrker yrkande 3 i motionen 1977/78: 1785.

I några motioner framförs önskemål om ökade resurser till olika delar av radio- och TV-verksamheten. Sålunda tas frågan om barnprogrammets ställning upp i den förra året väckta motionen 1976/77: 962, medan lokalradions resursbehov behandlas i motionerna 1977/78: 1783, 1785, 1795 och 1796.

I vad gäller den först nämnda motionen får utskottet anföra följande.

Delade meningar torde inte råda om vikten av att radio och TV kan erbjuda barn och ungdom ett mångsidigt programutbud som stimulerar och aktiverar. Utskottet är ense med motionärerna om att det är angeläget att barnprogrammen ges en väl tilltagen programtid och att denna programverksamhet ges tillräckliga resurser. Enligt utskottets mening kan man utgå från att de resursförstärkningar som beräknats för programproduktionen i kvalitetshöjande syfte även skall komma barn- och ungdomsprogramverksamheten till del. Det bör vidare uppmärksammas att departementschefen i anslutning till sina uttalanden om våldsinslag i TV-program framhåller att det är viktigt att programsättningsprinciperna i televisionen samverkar med hennens strävan att inte utsätta barnen för de skadliga följder sådana inslag kan få. Detta uttalande ligger helt i linje med vad motionärerna anfört.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet inte att det behövs något särskilt tillkännagivande till regeringen om programtid och programresurser för barnprogram i TV. Utskottet avstyrker därför yrkande 7 a i motionen 1976/77: 962.

De motionsyrkanden som gäller lokalradion syftar i huvudsak till en utbyggnad av underredaktioner. Motionärerna vänder sig emot att departementschefen utgått från att det resurstillskott som under perioden fram t. o. m. budgetåret 1985/86 förutsatts för lokalradions del i första hand kommer att användas för att förbättra villkoren vid de nuvarande produktionsorterna och endast i ett mindre antal fall för att inrätta underredaktioner.

Lokalradions verksamhet har byggts upp under de två senaste budgetåren och har nu inletts i hela landet. Erfarenheterna under inledningskedet har visat att Sveriges Lokalradio behöver tillföras ytterligare resurser. Sveriges Radio har i sin anslagsframställning för nästa budgetår framhållit som angeläget att tendenser till att lokalradion utvecklas till en residensstadsradio motverkas på ett tidigt stadium. Med hänsyn härtill har medel begärts för inrättande av ett antal underredaktioner. Behovet av en konsolidering av den nuvarande verksamheten har också betonats.

Enligt utskottets mening är det angeläget att lokalradioverksamheten tillförs personella och ekonomiska resurser som gör det möjligt att suc-

cessivt förverkliga de mål som sattes upp för lokalradion i propositionen 1975: 13 och genom det efterföljande riksdagsbeslutet (KrU 1975: 6, rskr 1975: 82). Lokalradions uppgift att inrikta programverksamheten på lokal information i olika hänseenden betonades därvid. Behovet av underredaktioner för att åstadkomma en länstäckande bevakning skiftar naturligen med hänsyn till resp. lokalradioområdes storlek och struktur och till produktionshuvudortens lokalisering. Enligt utskottets mening bör inte regering eller riksdag styra formerna för hur bevakningen i länen skall anordnas. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen 1977/78: 1783 samt motionerna 1977/78: 1795 och 1796, såvitt nu är i fråga, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Även det inte preciserade yrkandet om ökad sändningstid samt ekonomisk och personell förstärkning som motionen 1977/78: 1785 innehåller blir härmed i någon mån tillgodosett.

I motionen 1977/78: 1800 föreslås att försöksverksamheten med text-TV för programtextning för hörselhandikappade kombineras med informationsöverföring enligt den teknik som i propositionen benämns data-TV. Ett ställningstagande till motionärernas förslag förutsätter bedömningar av teknisk natur som utskottet inte anser sig kunna gå in på. Utskottet ser inget hinder mot att Sveriges Radio och televerket överväger om en försöksverksamhet av det slag som berörs i motionen kan förenas med text-TV-försöken. Det är emellertid angeläget att dessa inte försenas. Utskottet vill också peka på de möjligheter som finns att engagera handikapporganisationerna i de försök med användande av data-TV-teknik för olika ändamål som televerket planerar att starta. Med det anförda avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1800 om ett riksdagsuttalande om att ytterligare medel bör avsättas för försöksverksamhet med text-TV.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av motionerna 1977/78: 1783, 1977/78: 1785, del av yrkande 2, 1977/78: 1796, yrkande 12, och 1977/78: 1795, del av yrkande 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om lokalradions bevakning utanför respektive huvudort,
2. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 962, yrkande 7 a, om ett tillkännagivande om programtid och programresurser för barnprogram i TV,
3. att riksdagen beträffande frågan om ökad medelansvinning till försöksverksamhet med text-TV avslår motionen 1977/78: 1800,
4. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1785, yrkande 3, om befrielse för pensionärer från erläggande av mottagaravgift,
5. att riksdagen beträffande frågan om särredovisning av anslag

till Sveriges Lokalradio avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 25, såvitt nu är i fråga,

6. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 samt med avslag på motionerna 1977/78: 1796, yrkandena 17 och 25, sistnämnda yrkande såvitt nu är i fråga, och 1977/78: 1799, yrkande 2, godkänner de förslag till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten som lagts fram i propositionen,
7. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 bemyndigar regeringen att slutligt fastställa kompensationen för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som förordats i propositionen.

8. Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i kapitel 8.2 (s. 241) och hemställer

att riksdagen till *Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio* för budgetåret 1978/79 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.

9. Sveriges Utbildningsradio aktiebolag

Regeringen har i kapitel 8.3 (s. 241—244) föreslagit riksdagen att till Sveriges Utbildningsradio aktiebolag för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 76 000 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1977/78: 1789 av Bertil Jonasson (c) vari hemställs att riksdagen uttalar att produktionen av lantbruksprogram i TV fortsätter i samma omfattning som hittills,

1977/78: 1796 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående verksamheten inom Sveriges Utbildningsradio (yrkande 26),

1977/78: 1799 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen med ändring i propositionen 1977/78: 91 beslutar att till Sveriges Utbildningsradio AB anslå ett med 9 228 000 kr. uppräknat belopp av 85 228 000 kr. för budgetåret 1978/79 (yrkande 3).

I motionen 1977/78: 1789 erinras om att medel till lantbruksprogram i TV under budgetåren 1970/71—1977/78 anvisades från anslag under

jordbruksdepartementets huvudtitel. Inom det nybildade Sveriges Utbildningsradio saknas emellertid möjlighet att producera samfinansierade program. I stället har medel anvisats till Sveriges Utbildningsradio för att täcka intäktsbortfall som uppkommer i samband med att nämnda typ av samprojekt upphör. Yrkandet i motionen har sin grund i att utbildningsradion enligt vad motionären erfarit har för avsikt att skära ned produktionen av lantbruksprogram.

Det anförs i motionen 1977/78: 1796 att den av regeringen föreslagna resurstilldelningen för Sveriges Utbildningsradio inte medger förverkligande av de mål som riksdagen enhälligt fastställt för verksamheten. Motionärerna förutsätter därför att regeringen inför kommande budgetarbete noga prövar vilka krav på ytterligare medel som följer av riksdagsbeslutet vid riksmötet 1976/77.

Utskottet

Sveriges Utbildningsradio, som startade sin verksamhet med ingången av år 1978, innefattar den verksamhet som dessförinnan bedrevs av den statliga TRU-kommittén samt av Sveriges Radios utbildningsprogramenhet. Verksamheten omfattar såväl program avsedda för hela landet som regionala och lokala program och avser främst utbildning inom förskola, ungdomsskola, högskola och vuxenutbildning.

Anslaget till Sveriges Utbildningsradio för budgetåret 1978/79 har i propositionen 1977/78: 91 beräknats till 76 000 000 kr., vilket innebär en åttaprocentig uppräkning samt anvisande av vissa medel till teknisk utrustning.

Vad beträffar anslagsbeloppet för nästa budgetår avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1799 (yrkande 3) om en medelsanvisning som överstiger den i propositionen förordade med 9 228 000 kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

I motionen 1977/78: 1796 föreslås ett tillkännagivande av innebörd att regeringen inför kommande budgetår bör noga pröva utbildningsradions resursbehov med hänsyn till möjligheterna att förverkliga de mål för verksamheten som fastställts av riksdagen.

I propositionen förutsätts att de kommande ställningstagandena om utbildningsradions egna produktionsresurser planeras och förbereds inom den nya koncernen i samarbete mellan moderbolaget och de berörda dotterbolagen. Det är enligt föredragande statsrådet därvid viktigt att utbildningsradion får möjlighet att bygga upp och anpassa sin organisation efter den egna verksamhetens behov.

Utskottet anser det självklart att de av riksdagen antagna målen för utbildningsradions verksamhet kommer att ligga till grund för den framtida resursavvägningen. Det är enligt utskottets mening därför inte erforderligt med något särskilt uttalande i syfte att ge regeringen vägled-

ning i budgetarbetet. Yrkande 26 i motionen 1977/78: 1796 avstyrks i nu förevarande del.

Under en följd av år genomföres vid TRU projekt som delvis finansierades via medel från annan part. Det mest omfattande samarbetet skedde med lantbruksstyrelsen i form av program för jordbrukare. Med hänvisning till de integritetsmässiga riskerna med samfinansierade projekt för etersändning ställde sig riksdagen avvisande till sådana projekt inom Sveriges Utbildningsradio (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 8, rskr 1976/77: 46). Medel har därefter anvisats för att täcka det intäktsbortfall som uppkom i samband med att samfinansierade projekt upphörde.

I motionen 1977/78: 1789 föreslås riksdagen uttala att lantbruksprogram i TV skall fortsätta i samma omfattning som hittills.

Med anledning härav får utskottet framhålla att riksdagens ställningstagande till samprojekt inte utesluter projekt där, utan att samfinansiering förekommer, Sveriges Utbildningsradio samverkar med en eller flera samarbetsparter, t. ex. studieförbund och myndigheter. Ett uttalande av den innebörd som föreslås i motionen är emellertid enligt utskottets uppfattning oförenligt med programbolagets integritet och självständighet. Utskottet kan inte förorda att riksdagen binder omfattningen av program inom en viss sektor och avstyrker därför motionen 1977/78: 1789.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 91 och med avslag på motionen 1977/78: 1799, yrkande 3, till *Sveriges Utbildningsradio aktiebolag* för budgetåret 1978/79 under nionde huvudtiteln anvisar ett anslag av 76 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1796, yrkande 26, om ett tillkännagivande angående verksamheten inom Sveriges Utbildningsradio,
3. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1789 om produktionen av lantbruksprogram i TV.

10. Televisions- och radioanläggningar. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i kapitel 8.4 (s. 244—245) och hemställer

1. att riksdagen medger att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som förordats i propositionen 1977/78: 91,
2. att riksdagen till *Televisions- och radioanläggningar* för budgetåret 1978/79 under nionde huvudtiteln anvisar ett investeringsanslag av 60 200 000 kr.

11. Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i kapitel 8.5 (s. 245—246) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio inom de kostnadsramar som förordats i propositionen 1977/78: 91,
2. att riksdagen till *Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio* för budgetåret 1978/79 under nionde huvudtiteln anvisar ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Stockholm den 3 maj 1978

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Per Olof Sundman (c), Olle Eriksson (c), Ingegård Fränkel (fp), Tyra Johansson (s), Karl-Eric Norrby (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Ingrid Dicsen (m), Hans Alsén (s), Kerstin Göthberg (c), Lennart Bladh (s), Gunnar Richardson (fp), Catarina Rönnung (s), Lars Ahlmark (m) och Helge Klöver (s).

Reservationer

vid punkten 2 (Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation)

1. beträffande den organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Kulturutskottet som" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet anser inte att det i propositionen har redovisats några övertygande skäl för den föreslagna omorganisationen, enligt vilken radio- och TV-verksamheten i Sverige skall bedrivas av fyra programföretag som ingår i en koncern ledd av ett moderföretag. Inte heller i remissyttrandena över radioutredningens betänkande har förslag framförts om en uppdelning av Sveriges Radio. Uppdelningen av programverksamheten i fyra i det närmaste självständiga företag innebär betydande kostnadsförändringar. Omorganisationen kommer att ställa stora krav på nya lokaler och därmed ökade kostnader. Den skulle också komma att medföra stora praktiska problem. Ca 1/3 av personalen torde direkt beröras. Det gäller bl. a. omplaceringar av personal och lokalfrågor. Enbart de kostnadsmässiga skälen är tillräckligt starka för att behålla det sammanhållna företaget beträffande den allmänna programverksamheten, dvs. riksljudradion och televisionen.

Allra allvarligast blir enligt utskottets mening konsekvenserna för ljudradion som till följd av regeringens förslag får en försvagad ställning. Ljudradion får nämligen inte längre en rikstäckande distriktsorganisation utan hänvisas i väsentlig utsträckning till att köpa tjänster av lokalradion och TV-distrikten.

I propositionen anförts strävan efter mångfald i programverksamheten som ett motiv för den föreslagna omorganisationen. Enligt utskottets mening åstadkommes emellertid ingen ökad mångfald genom klyvning av Sveriges Radio. Det avgörande för mångfalden är i stället de riktlinjer som gäller för programverksamheten och de resurser som ställs till förfogande.

Genom att programbolagen skall teckna egna avtal med staten och vart och ett för sig svara för att kraven på opartiskhet och saklighet samt balans i utbudet uppfylls finns det betydande risker för en försämring av yttrandefriheten och mångfalden i programutbudet.

Inom Sveriges Radio finns i dag ett antal gemensamma funktioner för hela verksamheten. Enligt propositionen får moderbolaget inte svara för dessa funktioner. De bör i stället styras från programföretagen och antingen läggas hos ett av programföretagen eller utföras av ett eller flera gemensamt ägda dotterföretag.

Enligt utskottets mening innebär propositionens förslag en icke motiverad byråkratisering och dessutom ökade kostnader. Med det förslag till sammanhållet företag som redovisas i motionen 1977/78: 1796 blir frågan om en uppdelning av de gemensamma funktionerna inte aktuell. Dessa kan i stället handläggas så som nu är fallet.

Enligt utskottets mening bör i enlighet med vad som föreslås i motionen 1977/78: 1796, yrkandena 1, 2, 3 och 4, den allmänna programverksamheten bedrivs inom ett sammanhållet företag, Sveriges Radio AB. Sveriges Lokalradio AB bör organiseras som ett dotterföretag till Sveriges Radio, medan Sveriges Utbildningsradio AB bör bli ett fristående företag. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag i fråga om den organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten i Sverige.

Om riksdagen bifaller vad utskottet nu förordat, blir även motionerna 1977/78: 1785, yrkandet 1, och 1977/78: 1799, yrkandet 1 d, såvitt nu är i fråga, tillgodosedda.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78: 91, med anledning av motionerna 1977/78: 1785, yrkande 1, och 1977/78: 1799, del av yrkande 1 d, samt med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkandena 1, 2, 3 och 4, som organisatorisk ram för radio- och TV-verksamheten i Sverige från och med den 1 juli 1979 godkänner dels att den allmänna programverksamheten skall organiseras i ett sammanhållet företag, Sveriges Radio AB, med Sveriges Lokalradio AB som dotterbolag, dels att Sveriges Utbildningsradio AB skall vara ett fristående företag,

2. beträffande *styrelserna för de olika radioföretagen, teknikens organisation, radions och televisionens distriktsorganisationer, gemensamma funktioner och införandet av en ny organisation* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen 1 — anses att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet vill" och på s. 26 slutar med "teknikens organisation" bort ha följande lydelse:

Utskottet har redan avstyrkt förslaget i propositionen när det gäller organisationen i stort av radio- och TV-verksamheten i Sverige och i stället tillstyrkt yrkandena 1—4 i motionen 1977/78: 1796. Som en konsekvens därav bör styrelserna för det sammanhållna Sveriges Radio AB, Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB sammansättas på sätt som föreslås i nämnda motion, yrkande 9. Detta inne-

bär att Sveriges Radios styrelse bör bestå av 15 ledamöter, styrelsen för dotterbolaget Sveriges Lokalradio av 10 ledamöter samt styrelsen för Sveriges Utbildningsradio likaledes av 10 ledamöter. Styrelserna bör vidare ha suppleanter främst för att ge stor spridning av uppdragen. Antalet suppleanter i varje styrelse bör fastställas till det antal som har föreslagits i motionen 1977/78: 1796.

Genom att utskottet har tillstyrkt motionen 1977/78: 1796, yrkande 9, blir yrkande 1 i motionen 1977/78: 1784 inte aktuellt. Yrkandet avstyrks därför.

Det bör vidare enligt utskottets mening och med bifall till yrkande 5 i motionen 1977/78: 1796 ankomma på ledningen för Sveriges Radio att själv besluta om teknikens organisation, varvid bör prövas om drifttekniken kan knytas närmare till programenheterna. Likaså bör prövas möjligheterna att inom ramen för nuvarande organisation ge riksradien möjlighet till ökad självständighet i fråga om bl. a. administration, ekonomi och teknik.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "ifrågavarande yrkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare tillstyrkt motionen 1977/78: 1796 i vad gäller den organisatoriska ramen för radio- och TV-verksamheten. Vid bifall här till blir propositionens förslag om uppdelning av distriktsverksamheten inte aktuellt. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att distrikten skall avse både riksradi och TV så som i dag är fallet. För att distrikten skall få en stark ställning, bör de bestå som självständiga enheter under radiochefen.

Genom en sammanhållen distriktsorganisation, gemensam för riksradi och television över hela landet, ges riksradien en starkare ställning än enligt förslaget i propositionen. Också lokalradion får enligt utskottet en bättre ställning genom den här förordade lösningen av distriktsverksamheten. Enligt propositionen skall lokalradion i stor utsträckning fungera som en distriktsorganisation för riksradiobolaget, vilket innebär att lokalradion också måste inrikta sin produktion på program lämpliga för rikssändningar. Lokalradion bör enligt utskottets mening i stället ges förutsättningar att utvecklas till en verklig lokalradio.

Utskottet tillstyrker alltså motionen 1977/78: 1796, yrkande 7.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "detta sammanhang" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om vad som anförts tidigare när det gäller organisationen i stort av radio- och TV-verksamheten. Som ett av motiven för ett sammanhållet företag har utskottet anförts att de gemensamma funk-

tionerna kan handläggas så som nu är fallet. Vad som anförs i propositionen i fråga om de gemensamma funktionerna saknar därför aktualitet.

dels den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet vill" och på s. 36 slutar med "till propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som avstyrkt propositionen i vad avser den organisatoriska ramen för rundradioverksamheten och i stället tillstyrkt motionen 1977/78: 1796 i motsvarande del, anser att någon särskild övergångstid inte är nödvändig. Erforderliga avtal bör kunna tecknas före den 1 juli 1978, eftersom någon omfattande förändring enligt utskottets mening inte bör ske. De nya avtalen bör tecknas för perioden 1978/79—1985/86.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen

a) beträffande styrelserna för de olika radioföretagen med avslag på propositionen 1977/78: 91 och motionen 1977/78: 1784, yrkande 1, samt med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkande 9, som sin mening ger regeringen till känna vad i sistnämnda motion anförts i detta hänseende,

b) beträffande teknikens organisation samt radions och televisionens distriktsorganisationer med avslag på propositionen 1977/78: 91 och med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkandena 5 och 7, dels som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknikens organisation, dels beslutar att distrikten skall bestå som självständiga enheter under radiochefen och bedriva programverksamhet i både riksradiation och televisionen,

3. beträffande *allmänna riktlinjer i övrigt för rundradioföretagens organisation* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönning (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen 1 — anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Yrkande 8" och slutar med "kunnat tillstyrka" bort ha följande lydelse:

Yrkande 8 i motionen 1977/78: 1796 gäller godkännande i övrigt av de allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation som angivits i motionen. Eftersom utskottet ansluter sig till vad som i motionen anförts angående organisationen tillstyrker utskottet även yrkande 8 i nämnda motion.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen

a) med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkande 8, och med

avslag på propositionen 1977/78: 91 i motsvarande delar godkänner de i motionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation i den mån dessa avviker från vad som förordats i propositionen och gäller frågor som inte behandlats under mom. 1--6,

b) i övrigt godkänner de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för rundradioföretagens organisation,

4. beträffande *kompensation för allmänna kostnadsökningar* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet delar" och på s. 35 slutar med "yrkande 19" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som redovisas i motionen 1977/78: 1796 om det angelägna i att den automatiska kostnadskompensationen på ett rimligt sätt överensstämmer med den faktiska kostnadsutvecklingen. Förslaget i propositionen att ge kompensation enligt utvecklingen av enbart konsumentprisindex ger ett slumpmässigt resultat. När löneökningarna är måttliga och de allmänna prisstegringarna omfattande ger en kompensation enligt enbart konsumentprisindex ett högre belopp än som motsvarar den verkliga kostnadsutvecklingen. Vid motsatt utveckling blir det en lägre kompensation.

Det i motionen 1977/78: 1796 förordade systemet, enligt vilket 2/3 av basbeloppet skall ändras med utgångspunkt i de faktiska lönekostnadsförändringarna på SIF—SAF-området och 1/3 på grundval av utvecklingen av konsumentprisindex, ger enligt utskottets mening ett bättre resultat än förslaget i propositionen. Utskottet tillstyrker därför yrkande 19 i motionen 1977/78: 1796.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78: 91 och med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkande 19, beslutar att radioföretagen skall ges kompensation för allmänna kostnadsökningar i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. beträffande *rullande treårsplaner* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Vad därefter" och slutar med "och 1796" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser också att ett system med treårig rullande budget, som föreslagits av radioutredningen och fått stöd av en enhällig remissopi-

nion, är en väsentlig förutsättning för en mer långsiktig planering. Även enligt propositionen har en sådan ordning stora förtjänster. Av samhälls-ekonomiska skäl är regeringen emellertid inte beredd att tillstyrka treåriga rullande verksamhetsbudgetar. Enligt utskottets mening talar det besvärliga samhällsekonomiska läget inte mot en sådan ordning utan är i stället ett starkt skäl för att införa en mer långsiktig planering, vilket ger större möjligheter än för närvarande att bedriva programverksamheten planmässigt och rationellt. Utskottet tillstyrker därför yrkande 20 i motionen 1977/78: 1796. Vid bifall härtill blir också yrkande 2 i motionen 1977/78: 1784 tillgodosett.

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78: 91, med anledning av motionen 1977/78: 1784, yrkande 2, och med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkande 20, beslutar att treåriga rullande verksamhetsbudgetar skall tillämpas för radioföretagen,

6. beträffande *avtal mellan programföretagen angående distriktens ställning* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen 2 — anser att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "1977/78: 1794" bort ha följande lydelse:

I motionen 1977/78: 1794 framförs ett antal synpunkter på distriktsverksamheten, bl. a. att det är önskvärt med sammanhållna distrikt också efter en klyvning av Sveriges Radio. Motionens krav blir tillgodosedda om riksdagen bifaller utskottets hemställan med anledning av yrkande 7 i motionen 1977/78: 1796. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 1794.

vid **punkten 3** (Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet

7. beträffande *samordning av programverksamheten* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen 1 — anser att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "nämnda motion" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt motionen 1977/78: 1796 i vad gäller organisationsfrågan i stort. Vid riksdagens bifall till utskottets hemställan i denna fråga kommer frågan om samordning av programverksamheten i ett helt annat läge än vad som blir fallet i en organisation enligt förslaget i propositionen. I den av utskottet tillstyrkta organi-

sationen bör samordningen av TV-programmen kunna ske på samma sätt som nu. Det i motionen 1977/78: 1784 framförda yrkandet 3 gäller den i propositionen föreslagna organisationen och avstyrks därför.

8. beträffande *andelen svenska program* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "I avvägningsfrågan" och slutar med "1977/78: 1796" bort ha följande lydelse:

Som framgått av det föregående har såväl i propositionen som i motionen 1977/78: 1796 avvägningen mellan s. k. egen och främmande produktion diskuterats. I propositionen förordas att fördelningen mellan produktionen av svenska program och främmande produktion bör vara i stort sett densamma som f. n. Både ekonomiska och kulturpolitiska skäl åberopas. Utskottet vill som sin uppfattning framhålla att Sveriges Radio bör få möjlighet att öka andelen egenproduktion bl. a. för att bättre kunna motsvara sitt kulturpolitiska ansvar. Radioutredningen anförde att detta kräver ett stort inslag av program med gestaltande innehåll inom olika programområden. I motionen 1977/78: 1796 framhålls att vikten av att öka andelen egenproducerade program understrukits i flera remissyttranden över radioutredningens förslag. Motionärerna anför att det är angeläget att öka andelen egenproducerade program och kvaliteten på dessa. Utskottet delar denna bedömning. I ett för Sveriges Radio pressat ekonomiskt läge är det stor risk för att billiga utländska underhållningsprogram av låg kvalitet kommer att få ökat utrymme i televisionen på bekostnad av den dyrare egenproduktionen. Det är därför också viktigt att dessa synpunkter beaktas vid medelstildelningen. Utskottet tillstyrker yrkande 11 i motionen 1977/78: 1796.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 11, anför om andelen svenska program,

9. beträffande *våldsskildringar och våldsinslag i programmen* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Kulturutskottet ansluter" och på s. 48 slutar med "alltså avstyrks" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet ansluter sig till den uppfattning som uttalats i konstitutionsutskottets yttrande. Det är enligt kulturutskottets mening an-

märkningsvärt att utbildningsministern inte visar någon aktiv strävan att minska inslagen av våld i TV-programmen. Utskottet delar de kritiska synpunkter som härvidlag framförts i motionen 1977/78: 1796. Enligt utskottets mening är det en oavvislig skyldighet för programföretagen att låta programutbudet präglas av stor försiktighet när det gäller våldsskildringar och våldsinslag. I alldeles särskild grad bör stor försiktighet iakttagas när det gäller program som är avsedda för barn eller som genom sin placering kan beräknas bli sedda av barn. Det är numera väl dokumenterat att våldsinslag i underhållningsprogram har en klart negativ inverkan på framför allt barn. Utskottet förutsätter att forskningsresultaten studeras av de programansvariga och beaktas i de interna diskussionerna i programpolitiska frågor. I motionen 1977/78: 1796 påpekas att ett av de kulturpolitiska målen är att motverka kommersialismens negativa verkningar. Detta måste rimligen tolkas så att Sveriges Radio så långt möjligt bör söka minska inslagen av våld i underhållningsprogram. Utskottet delar denna uppfattning och anser att riksdagen som sin mening bör ge till känna för regeringen vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna 1976/77: 962, yrkande 7 b, 1977/78: 1796, yrkande 13, och 1977/78: 1799, yrkande 4.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1976/77: 962, yrkande 7 b, 1977/78: 1796, yrkande 13, och 1977/78: 1799, yrkande 4, anfört om våldsskildringar och våldsinslag i programmen,

10. beträffande *transmissioner av teaterföreställningar* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Den positiva" och slutar med "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Den positiva inställning som i propositionen visas till s. k. transmissioner dvs. TV-sändning av scenföreställningar på teatrarna stämmer väl med utskottets egen uppfattning. Det måste dock framhållas att transmissionerna kan vara förknippade med problem av främst konstnärlig art. TV har sina särskilda förutsättningar som konstnärligt medium som bäst kommer till sin rätt i produktioner som gjorts för TV. I anslutning till uttalanden såväl i propositionen som i motionen 1977/78: 1796 vill utskottet framhålla värdet av ett samarbete härvidlag även med regionala teatrar, riksteaterensembler och fria teatergrupper. Utskottet anser emellertid i likhet med motionärerna att denna verksamhet rymmer så många problem att det i första hand bör bli fråga om en försöksverksamhet som sedan utvärderas. Vad utskottet nu anfört med anledning

av motionen 1977/78: 1796, yrkande 16, bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

dels utskottets hemställan som under 20 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen som sin mening ger till känna för regeringen vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 16, anfört angående transmissioner av teaterföreläsningar,

11. beträffande *publikkontakter* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka vikten av bättre kontakter mellan Sveriges Radio och publiken. Den bästa lösningen är enligt utskottets mening att, som framhålls i motionen 1977/78: 1796, de kontakter med publiken som Sveriges Radio har pekat på i sitt remissyttrande vidareutvecklas. Också bolagsstämman kan, om aktieägarna så önskar, utvecklas till ett centralt forum för programdebatt. Det bör vara en uppgift för Sveriges Radio att finna formerna för att ytterligare fördjupa och förstärka programkontakterna. Flera av de olika kontaktkanaler som Sveriges Radio har pekat på bör också med fördel kunna utnyttjas inom Sveriges Utbildningsradio. Utskottet tillstyrker yrkande 18 i motionen 1977/78: 1796.

dels utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen som sin mening ger till känna för regeringen vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 18, anfört om kontakter med publiken,

vid **punkten 5** (Ändringar i radiolagen m. m.)

12. beträffande *lydelsen av 5 §, 6 § första och tredje styckena, 7 och 10 §§ i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen 1 — anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Kulturutskottet har" och på s. 64 slutar med "anföra följande" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet har i det föregående avstyrkt den i propositionen föreslagna organisationsformen. Härav följer att utskottet avstyrker de ändringar i 5 § radiolagen som har samband med organisationsförändringen. Utskottet anser att nämnda paragraf bör bibehållas oförändrad.

I fråga om 6 § i regeringens lagförslag avstyrker utskottet också de ändringar som betingas av den av utskottet avstyrkta organisationsförändringen. Utskottet tillstyrker motionerna 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, i motsvarande delar. Beträffande lydelsen av denna paragraf i övrigt får utskottet anföra följande.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "Konstitutionsutskottet har" och som slutar med "och saklighet" bort ha följande lydelse:

Konstitutionsutskottets majoritet har inte kunnat finna att ett godkännande av propositionens ståndpunkt angående programverksamhetens balansering innebär sådana risker för yttrandefriheten som befaras i motionen. I en avvikande mening inom konstitutionsutskottet tillstyrks motionen 1977/78: 1796 på denna punkt och yrkas avslag på propositionen i motsvarande del.

I nu gällande radioavtal stadgas att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen. Detta betyder att ett partiskt program eller programinslag kan balanseras av ett annat inslag i andra kanaler. Denna bestämmelse har skapat förutsättningar för en vid yttrande- och informationsfrihet. Radionämnden har också vid flera tillfällen hänvisat till programutbudet i dess helhet vid sin bedömning av om ett program skall anses ha brutit mot kravet på opartiskhet och saklighet.

Propositionens förslag att vart och ett av programföretagen och de två TV-kanalerna skall bedömas för sig i detta avseende innebär enligt utskottets mening en kraftig inskränkning av den reella yttrandefriheten. Det finns således risk för att programmen blir mer utslätade och att möjligheterna att göra kritiska reportage och kontroversiella program kraftigt beskärs.

Enligt utskottets mening är det angeläget att yttrandefriheten i etermedierna inte beskärs. Därför bör den nuvarande bestämmelsen i avtalet om att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen gälla också i fortsättningen. 6 § första och tredje styckena bör ha den lydelse som föreslagits i den vid konstitutionsutskottets yttrande fogade avvikande meningen. Utskottet tillstyrker yrkande 24 i motionen 1977/78: 1796 i detta avseende och yrkar avslag på propositionen i motsvarande del.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Vad beträffar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Vad beträffar 7 § radiolagen tillstyrker utskottet den ändring som föreslagits i den vid konstitutionsutskottets yttrande KU 1977/78: 2 y. fogade avvikande meningen.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med ”Den i” och slutar med ”i fråga” bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna ändringen av 10 § är av formell natur och sammanhänger med regeringens förslag beträffande 5 §. 10 § bör enligt utskottets mening inte ändras, eftersom utskottet i det föregående avstyrkt propositionens organisationsförslag och tillstyrkt den i motionen 1977/78: 1796 föreslagna organisationen.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande 5 §, 6 § första och tredje styckena, 7 och 10 §§ i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen med avslag på propositionen 1977/78: 91 och med anledning av motionerna 1977/78: 1784, yrkande 4, 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, sistnämnda båda yrkanden såvitt nu är i fråga, antar den av utskottet föreslagna lydelsen,

13. beträffande *lydelsen av 6 § andra stycket i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som — vid bifall till reservationen I — anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med ”Konstitutionsutskottet har” och slutar med ”i fråga” bort ha följande lydelse:

Konstitutionsutskottets majoritet har i sitt yttrande betonat att det inte är avsikten att den nya formuleringen i sak skall tolkas annorlunda än den nuvarande bestämmelsen i avtalet och har därför inte funnit anledning frångå propositionens förslag på denna punkt. I en avvikande mening inom konstitutionsutskottet har emellertid motionen 1977/78: 1796 tillstyrkts i ifrågavarande avseende och propositionen i motsvarande del avstyrkts.

Utskottet anser för sin del att det finns flera skäl att behålla den nuvarande formuleringen av demokratibestämmelsen. Det har efter hand utbildats en praxis både inom Sveriges Radio och radionämnden om hur bestämmelsen skall tolkas. Både Sveriges Radio och radionämnden liksom en majoritet av de remissinstanser som uttalat sig i frågan har också avstyrkt en ändring av formuleringen. En ny formulering kan befaras komma att skapa nya tolkningsproblem. Då något sakligt motiv för att ändra den nuvarande formuleringen inte har redovisats föreslår utskottet att den nuvarande formuleringen i avtalet oförändrad tas in i radiolagen. Enligt utskottets mening finns det heller inte något skäl att i själva lagtexten ta in formuleringen om hävdande av ”principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Självfallet delar utskottet i sak de värderingar som proposi-

tionens förslag i denna del ger uttryck för. Denna innebörd rymms emellertid i formuleringen "de grundläggande demokratiska värdena". Det bör framhållas att stadgandet bl. a. innebär en skyldighet att i programverksamheten fördöma rasism, våld och brutalitet samt att hävda jämställdhet mellan könen. Utskottet tillstyrker yrkande 24 i motionen 1977/78: 1796 i nu ifrågavarande del och yrkar avslag på propositionen i motsvarande del. Därmed avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1799, yrkande 1a, såvitt nu är i fråga.

Den lydelse av 6 § andra stycket radiolagen som utskottet förordar överensstämmer med den som redovisats i den till konstitutionsutskottets yttrande KU 1977/78: 2 y fogade avvikande meningen.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande 6 § andra stycket i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen med avslag på propositionen 1977/78: 91 och med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, antar följande lydelse:

Med ensamrätten följer skyldighet att i programverksamheten hävda de grundläggande demokratiska värdena.,

14. beträffande lydelsen av 6 § andra stycket i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s), som — vid avslag på reservationen 1 — anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Konstitutionsutskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha den lydelse som anges i reservationen 13, utom såvitt angår den där gjorda hänvisningen till den vid konstitutionsutskottets yttrande KU 1977/78: 2 y fogade avvikande meningen,

dels att demokratibestämmelsen i 6 § andra stycket bör ha följande lydelse:

Programföretag skall i programverksamheten hävda de grundläggande demokratiska värdena.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande 6 § andra stycket i regeringens förslag till Lag om ändring i radiolagen med anledning av propositionen 1977/78: 91, samt motionerna 1977/78: 1796, yrkande 24, och 1977/78: 1799, yrkande 1 a, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, antar följande lydelse:

Programföretag skall i programverksamheten hävda de grundläggande demokratiska värdena.,

vid **punkten 6** (Riktlinjer och lagförslag i fråga om närradio och när-TV)

15. beträffande *försöksverksamhet med närradio* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lenart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Utskottet anser" och på s. 73 slutar med "angivna ändringen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare tillstyrkt en försöksverksamhet med närradio under ledning av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Enligt utskottets mening bör försöksverksamheten bedrivas i nära samarbete med lokalradion och sändningarna ske inom ramen för lokalradions sändningsrätt. Det är också viktigt att försöksverksamhet med s. k. allemansradio som nu bedrivs inom lokalradion i samarbete med utbildningsradion kan utvidgas och integreras i den aktuella försöksverksamheten. Allemansradion innebär att enskilda, grupper eller föreningar inbjuds att producera radioprogram. Lokalradion avgör vilka program som skall sändas, varvid programmen skall vara tekniskt, juridiskt och programmässigt försvarbara. Programmen får gärna vara subjektiva och partiska, men detta måste ske på ett sådant sätt att totalutbudet blir balanserat. På så sätt skapas en garanti för att yttrandefriheten reellt sett vidgas samtidigt som ett skydd skapas mot att starka organisationer kommer att dominera och snedvrider verksamheten. Vidare bör enligt utskottets mening inom ramen för försöksverksamheten försök göras med lokalradiosändningar begränsade till en kommun, s. k. kommunradio.

Enligt utskottets mening bör också de försök med när-TV som enligt regeringens förslag skall göras ha samma karaktär som allemansradion. De bör alltså vara lokala TV-försök av det slag som åren 1973—1974 prövades av Sveriges Radio, TRU-kommittén och Kiruna kommun i ett kabel-TV-försök. Försök med när-TV bör ske inom ramen för utbildningsradions eller Sveriges Radios sändningsrätt. Med den organisation av försöksverksamheten som utskottet här har uttalat sig för erfordras ingen särskild lag om försöksverksamhet med närradio.

Utskottet tillstyrker de i motionen 1977/78: 1796 framställda yrkanena 22 och 23 om avslag på propositionen i nu ifrågavarande avseende. Likaså tillstyrker utskottet motionen 1977/78: 1799, yrkande 1 c.

I konsekvens med den ståndpunkt utskottet därmed intagit avstyrker utskottet också motionen 1977/78: 1792, som avser försöksverksamhet i den form som föreslagits i propositionen.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Kulturutskottet tillstyrker" och på s. 74 slutar med "samma motion" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottets ställningstagande till försöksverksamhet med närradio innebär att någon särskild lag om ansvarighet i försöksverksamhet inte är erforderlig. Utskottet tillstyrker därför motionen 1977/78: 1877, yrkandena 1 och 2.

dels den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Kulturutskottet som" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet, som avstyrkt regeringens förslag om lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio, avstyrker också nu ifrågavarande lagförslag och tillstyrker alltså yrkandet 1 i motionen 1977/78: 1877.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med närradio
 - a) med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkande 23, med anledning av motionen 1977/78: 1799, del av yrkande 1 d, samt med avslag på propositionen 1977/78: 91 och motionen 1977/78: 1792, yrkandena 1 och 2, förstnämnda yrkande såvitt nu är i fråga, godkänner de i motionen 1977/78: 1796, yrkande 23, angivna riktlinjerna för försöksverksamhet med närradio,
 - b) med bifall till motionerna 1977/78: 1796, yrkande 22, och 1977/78: 1799, yrkande 1 c, avslår det i propositionen 1977/78: 91 framlagda förslaget till Lag om försöksverksamhet med närradio ävensom motionen 1977/78: 1792, yrkande 1, såvitt nu är i fråga,
 - c) med bifall till motionen 1977/78: 1877, yrkande 1, avslår de i propositionen 1977/78: 144 framlagda förslagen till Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio och Lag om ändring i lagen (1977: 1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt,

vid **punkten 7** (Sammanfattande medelsberäkning för den avgiftsfinansierade radio- och televisionsverksamheten)

16. beträffande *dels särredovisning av anslag till lokalradion, dels medelsberäkningen för nästa budgetår för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med "Enligt propositionen" och slutar med "och TV-verksamheten" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först erinra om sitt tillstyrkande av motionen 1977/78: 1796, yrkande 19. Det innebär att innevarande års anslag skall kompenseras för inträffade kostnadsökningar samt att basbeloppet för bud-

getåret 1978/79 höjs i motsvarande grad och att detta sker på sätt som föreslagits i nämnda motion. Eftersom utskottet också tillstyrker yrkandena i motionen vad gäller organisationen i stort, enligt vilka bl. a. lokalradion bör ges en starkare ställning än enligt propositionen, bör anslagen till Sveriges Radio och till Sveriges Lokalradio även i fortsättningen särredovisas.

Enligt utskottets mening är den medelstildelning som föreslås i propositionen klart otillräcklig för att förverkliga vad som förutsätts i propositionen. Enbart förslagen om en ökad regional TV-produktion för rikssändningar med en veckotimme, införande av regionala TV-sändningar i ytterligare en region samt ett mindre reprisblock på dagtid kan kostnadsberäknas till minst 25 milj. kr. i helårskostnad. Försöksverksamhet med text-TV uppskattas kosta 3 milj. kr. för nästa budgetår. Införandet av fem veckors semester innebär en merkostnad av minst 8 milj. kr.

Dessutom skall enligt propositionen den föreslagna medelstildelningen, som totalt innebär en ökning med ca 50 milj. kr., räcka till en ökad frilansmedverkan, till att göra programmen tillgängliga för handikappade och för språkliga minoriteter, till att inrätta en fast teaterensemble, till att lägga ut programuppdrag till frilansare, till bättre utlandsbevakning samt till transmissioner i ökad utsträckning i TV från teatrar. Vidare skall enligt propositionen medelsökningen räcka till en konsolidering av lokalradions verksamhet samt också för fler gestaltande program och till en allmän förstärkning av programkvaliteten.

Utskottet har därtill för sin del framhållit vikten av ökade insatser för invandrarprogram och för förstärkning av lokalradions verksamhet. Detta måste beaktas vid medelsanvisningen.

Därtill kommer att den omorganisation som föreslås i propositionen kommer att dra dryga kostnader. Utskottet finner det anmärkningsvärt att propositionen förbigår dessa kostnadskonsekvenser. Likaså finner utskottet det anmärkningsvärt att frågan om mervärdesskatt på försäljning av tjänster mellan dotterbolagen samt mellan moderbolaget och dotterbolagen inte berörs i propositionen. Enligt gällande skattelagstiftning är sådana tjänstetransaktioner inom en koncern belagda med mervärdesskatt.

Eftersom utskottet i det föregående har tillstyrkt motionen 1977/78: 1796 uppstår inga ökade kostnader till följd av organisationsförändringar eller mervärdesskatt. Det innebär att ett betydligt högre belopp kan tillföras programverksamheten än enligt propositionens förslag. Även med hänsyn härtill är emellertid den i propositionen föreslagna medelstildelningen klart otillräcklig som utskottet nyss har framhållit.

I enlighet med vad som föreslagits i motionen 1977/78: 1796 tillstyrker utskottet att anslaget till driftskostnader för Sveriges Lokalradio höjs med 15 milj. kr. jämfört med innevarande år till 98,3 milj. kr. Anslaget

till driftskostnader för den allmänna programverksamheten bör höjas med 60,0 milj. kr. i jämförelse med innevarande budgetår till 846,2 milj. kr.

Sammantaget innebär detta 24,1 milj. kr. utöver förslaget i propositionen. I verkligheten blir tillskottet emellertid betydligt större genom att inga extra kostnader drabbar företaget till följd av organisatoriska förändringar. Med det förslag som utskottet nu lagt fram kan intentionerna i propositionen genomföras samtidigt som lokalradion kan bygga ut sin verksamhet.

Det i propositionen redovisade investeringsbeloppet på 60,1 milj. kr. bör enligt utskottet fördelas så att Sveriges Radio tilldelas 58,1 milj. kr. och Sveriges Lokalradio 2,0 milj. kr. för nästa budgetår.

Vad utskottet här har anfört innebär att utskottet tillstyrkt yrkande 25 i motionen 1977/78: 1796. Utskottet yrkar därför avslag på det i propositionen framlagda förslaget till medelsberäkningar för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten samt på motionen 1977/78: 1799, yrkande 2.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 25, såvitt nu är i fråga, anfört om särredovisning av anslag till Sveriges Lokalradio,

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 91 och motionen 1977/78: 1799, yrkande 2, ävensom med bifall till motionen 1977/78: 1796, yrkandena 17 och 25, sistnämnda yrkande såvitt nu är i fråga, godkänner de förslag till medelsberäkningar som lagts fram i sistnämnda motion,

vid **punkten 9** (Sveriges Utbildningsradio aktiebolag)

17. beträffande *utbildningsradions resursbehov* av Georg Andersson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Lennart Bladh (s), Catarina Rönnung (s) och Helge Klöver (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "Utskottet anser" och på s. 84 slutar med "förevarande del" bort ha följande lydelse:

I motionen 1977/78: 1796 framhålls att den föreslagna resurstilldelningen för Sveriges Utbildningsradio inte medger ett förverkligande av de mål som riksdagen fastställde hösten 1976 (prop. 1975/76: 110, UbU 1976/77: 8, rskr 1976/77: 46). Det är enligt utskottets mening angeläget att de av riksdagen enhälligt beslutade målen kan förverkligas. Regeringen bör därför inför kommande budgetarbete noga pröva vilka krav

på ytterligare medel som följer av riksdagsbeslutet. Detta bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Utskottet tillstyrker alltså även i denna del yrkande 26 i motionen 1977/78: 1796.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen 1977/78: 1796, yrkande 26, anfört om verksamheten vid Sveriges Utbildningsradio,

Lagförslagen i propositionerna 1977/78: 91 och 1977/78:144 med av utskottet föreslagna ändringar i 6 § förslaget till lag om avgift för innehav av televisionsmottagare och 9 § förslaget till lag om försöksverksamhet med närradio

Propositionen 1977/78:91

**1 Förslag till
Lag om ändring i radiolagen (1966: 755)**

Häriigenom föreskrivs att 3, 5, 6, 7, 10 och 11 §§ radiolagen (1966: 755)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Mottagare får innehas och användas av var och en.

Regeringen förordnar efter riksdagens hörande om avgift för innehav av mottagare. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer äger meddela närmare föreskrifter om sådan avgift och ordningsföreskrifter för användning av mottagare.

Regeringen äger meddela föreskrifter till skydd för telehemlighet.

Mottagare får innehas och användas av var och en. *Om avgift för innehav av mottagare finnas bestämmelser i lagen (1978:000) om avgift för innehav av televisionsmottagare.*

Den som i mottagare har avlyssnat telefonsamtal, telegram eller annat telemeddelande får ej obehörigen föra detta vidare.

Anordning, som automatiskt registrerar innehållet i radio- eller trådsändning, får användas tillsammans med mottagaren endast om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medger det i särskilt fall. Sådant medgivande krävs dock ej om registreringen avser sändning som uppenbarligen är avsedd för allmänheten.

Bestämmelserna i denna paragraf om mottagare avse även återgivningsanordning som är ansluten till mottagaren. Bestämmelserna i paragrafen gälla ej navigeringsmottagare.

¹ Lagen omtryckt 1972: 240.

² Senaste lydelse 1975: 128.

Bilaga

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §³

Det aktiebolag som regeringen bestämmer äger med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket.

Regeringen får bestämma att det aktiebolag som avses i första stycket får överlåta på ett dotterbolag att med ensamrätt avgöra vilka ljudradioprogram som skola förekomma i lokal rundradiosändning från sändare här i riket. För sådan överlåtelse skall gälla de villkor som fastställas genom avtal mellan regeringen och moderbolaget.

Det aktiebolag som avses i första stycket får i övrigt ej överlåta sin rätt enligt sagda stycke helt eller delvis utan medgivande av regeringen. Detsamma gäller dotterbolaget i fråga om den rätt som enligt andra stycket tillkommer detta.

De företag som regeringen bestämmer (programföretag) ha rätt att sända radioprogram i rundradiosändning från sändare här i landet.

Varje programföretag avgör ensamt vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning som företaget anordnar. Härvid skall programföretaget iakttaga bestämmelserna i 6 § och 7 § andra stycket.

Radioprogram i rundradiosändning som har upptagits trådlöst på centralantennanläggning får utan särskilt tillstånd sändas vidare till mottagare inom fastighet som är ansluten till anläggningen.

Om rätt att sända program i vissa lokala rundradiosändningar finns föreskrifter i lagen (1978:000) om försöksverksamhet med närradio.

³ Senaste lydelse 1975: 218.

Bilaga

Nuvarande lydelse

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan regeringen och det aktiebolag som avses i 5 § första stycket.

Föreslagen lydelse

6 §⁴

Programföretags rätt enligt 5 § första och andra styckena skall utövas opartiskt och sakligt. Därvid skall beaktas att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i rundradion.

Programföretag skall i programverksamheten hävda det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

För programföretag skall i övrigt gälla vad som föreskrives i avtal mellan regeringen och företaget. I sådant avtal får som villkor för rätt att sända radioprogram enligt 5 § första stycket intagas

1. föreskrift om skyldighet att sända beriktigande och genmäle,

2. föreskrift till skydd för enskilds privatliv,

3. föreskrift om förbud mot kommersiell reklam eller mot program som bekostas av annan än programföretag,

4. föreskrift om skyldighet att på begäran av myndighet sända meddelande till allmänheten och

5. föreskrift om skyldighet att sända redogörelse som avses i 7 § andra stycket.

7 §

För granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning finnes radionämnden. Regeringen meddelar närmare bestämmelser om nämndens verksamhet.

Om det föreskrives i avtalet mellan regeringen och programföretag skall programföretaget sända redogörelse för beslut av radionämnden, vari programföretaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och programföretaget.

⁴ Senaste lydelse 1975: 218.

Bilaga

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §⁵

Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som

1. innehar eller använder radiosändare utan att ha tillstånd enligt 2 § första stycket eller använder radiosändare i strid mot villkor som föreskrivits vid meddelande av sådant tillstånd,

2. innehar ofullständig radiosändare eller byggsats för tillverkning av radiosändare utan att ha erhållit tillstånd enligt 2 § första stycket,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet överlåter eller upplåter radiosändare, ofullständig radiosändare eller byggsats för tillverkning av radiosändare i strid mot bestämmelsen i 2 § tredje stycket,

4. driver verksamhet i strid mot bestämmelserna i 5 §, eller

4. sänder radioprogram i rundradiosändning utan att inneha tillstånd till sådan sändning, eller

5. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 4 § andra stycket om det ej är fråga om radiosändare eller mottagare på örlogsfartyg, militärt luftfartyg eller militärt motorfordon.

Sändare som använts såsom hjälpmedel vid brott enligt första stycket 4 och radiosändare, ofullständig radiosändare eller byggsats för tillverkning av radiosändare som varit föremål för brott enligt första stycket 1, 2 eller 3 kan förklaras förverkad. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken äga därvid tillämpning.

Om ansvar för den som bryter mot 2 § andra stycket finns bestämmelser i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.

11 §

Till böter dömes den som

1. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som avses i 9 § första eller andra stycket, eller

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar ofullständig eller oriktig uppgift i anmälan som avses i 9 § första eller andra stycket, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som bryter mot föreskrifterna i 3 § andra eller tredje stycket. Detsamma gäller den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

⁵ Senaste lydelse 1975: 242.

*Bilaga***2 Förslag till****Lag om ändring i radioansvarighetslagen (1966: 756)**

Härigenom föreskrivs att 1 § radioansvarighetslagen (1966: 756) skall ha nedan angivna lydelse.

1 §¹*Nuvarande lydelse*

Denna lag gäller yttrandefriheten i ljudradio- och televisionsprogram (radioprogram) som svenskt programföretag äger anordna med ensamrätt.

Föreslagen lydelse

Denna lag gäller yttrandefriheten i ljudradio- och televisionsprogram (radioprogram) som svenskt programföretag får sända med stöd av 5 § första stycket radiolagen (1966: 755).

Bestämmelsen i 5 § andra stycket är tillämplig även på meddelande för offentliggörande i program som anordnas av utländskt programföretag samt anskaffande av uppgifter och underrättelser för sådant offentliggörande. Bestämmelserna i 2 § första stycket samt 4, 5 och 7–9 a §§ äro ej tillämpliga på program eller del av program som består i direktsändning av dagshändelse eller av sådan gudstjänst eller offentlig tillställning som anordnas av annan än programföretaget.

I frågor, som ej behandlas i denna lag eller i bestämmelse som meddelats med stöd av lagen, gäller vad som föreskrives i annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

3 Förslag till**Lag om avgift för innehav av televisionsmottagare**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall erlagga allmän mottagaravgift med 85 kronor per kalenderkvartal. Är mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlagga tilläggsavgift med 35 kronor per kalenderkvartal.

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden.

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer.

2 § Innehav av televisionsmottagare skall anmälas till myndighet som avses i 1 § tredje stycket. Myndigheten får medge undantag från anmälingsskyldigheten.

3 § Avgift som har erlagts för televisionsmottagare gäller även annan televisionsmottagare, om mottagarna

1. är avsedda att användas i innehavarens hushåll av honom själv, hans familj, annan medlem av hushållet eller inneboende som är helt i hushållets kost.

¹ Senaste lydelse 1977:1018.

Bilaga

2. är avsedda för försäljning eller demonstration och förvaras på samma försäljnings- eller demonstrationsställe,

3. innehas inom sjukhus, vårdanstalt, ålderdomshem eller liknande inrättning och är avsedda att användas av dem som vårdas där,

4. innehas i hotell- eller pensionatsrörelse och är avsedda att användas av tillfälliga gäster eller

5. innehas av läroanstalt och är avsedda att användas för undervisningen.

Avgift som har erlagts för televisionsmottagare gäller även annan sådan mottagare som är avsedd att användas i motorfordon, om fordonet är registrerat på den som har erlagt avgiften, medlem av hans familj eller annan medlem av hans hushåll och icke huvudsakligen används i yrkesmässig trafik.

Avgift som har erlagts för televisionsmottagare, vilken används inom lägenhet som är avsedd för annat ändamål än bostad och disponeras av den som innehar mottagaren, gäller även ytterligare nio sådana mottagare inom lägenheten, i den mån föreskrift i första stycket ej är tillämplig. För varje påbörjad följande grupp om tio mottagare utgår avgift såsom för en mottagare.

4 § Avgift utgår inte för televisionsmottagare som

1. myndighet som avses i 1 § tredje stycket icke hänförs till mottagare för rundradiosändning,

2. innehas av staten,

3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,

4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

6. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § tredje stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

5 § Föreskrift om mottagare i denna lag avser även återgivningsanordning som är ansluten till mottagaren.

Föreskrifterna i denna lag gäller ej navigeringsmottagare.

6 §¹ Den som bryter mot 2 § dömes till böter, högst femhundra kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Genom lagen upphävs förordningen (1967: 447) om mottagare för radiosändning eller trådsändning.

4 Förslag till

Lag om försöksverksamhet med närradio

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Försöksverksamhet med sändning av radioprogram i lokalt begränsade rundradiosändningar (närradio) får äga rum under tiden intill den 30 juni 1981. Verksamheten får avse radio- och trådsändning av ljudradioprogram och trådsändning av televisionsprogram.

¹ I propositionens förslag har paragrafen följande lydelse: Den som bryter mot 2 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag dömes till böter, högst femhundra kronor.

Bilaga

I denna lag förstås med radiosändning, trådsändning, rundradiosändning och radioprogram detsamma som i radiolagen (1966: 755).

2 § Närradio får inte sändas utan tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 § Tillstånd att under försöksverksamheten sända närradio kan ges till sådan lokal sammanslutning som är juridisk person och som bedriver ideell, politisk, facklig eller religiös verksamhet inom det område till vilket sändningen skall riktas.

4 § Tillstånd att sända närradio får ej meddelas innan sökanden har anmält vem som har utsetts till programutgivare enligt lagen (1978: 000) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio.

Tillstånd till trådsändning av närradio får meddelas endast om sökanden visar att ägaren eller brukaren av den centralantennanläggning, som skall brukas för trådsändningen, skriftligen har förpliktat sig att upplåta anläggningen till varje sökande som av regeringen eller myndighet som avses i 2 § kan komma att meddelas tillstånd att sända närradio över anläggningen. Tillstånd skall meddelas under villkor att den angivna förpliktelsen gäller.

5 § Tillstånd skall förenas med de villkor som krävs för sändningen. Villkoren kan avse under vilken tid sändning får äga rum samt placeringen, frekvensen och effekten hos sändaren.

Vid fördelningen av tillstånd får hänsyn tagas till det behov av ämnesmässig allsidighet och geografisk spridning av försöksverksamheten som kan finnas för att syftet med försöksverksamheten skall uppnås.

6 § För närradion gäller inte 6 och 7 §§ radiolagen (1966: 755).

7 § Sammanslutningen får inte mot vederlag medge kommersiell reklam i närradio. Sammanslutningen får ej heller sända reklam som avser egen kommersiell verksamhet.

Sändning får ej till någon del bekostas med medel eller annan egendom som utan vederlag har ställts till sammanslutningens förfogande enbart för att möjliggöra sändning av visst radioprogram eller vissa slag av radioprogram.

8 § Tillstånd att sända närradio får återkallas, om

1. den sammanslutning som har fått tillståndet bryter mot denna lag eller mot villkor som avses i 4 § andra stycket eller 5 § första stycket, eller

2. program sänds trots att varken behörig programutgivare eller ersättare för programutgivare enligt lagen (1978: 000) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio finns eller trots att anmälan om vem som är utsedd till programutgivare eller ersättare inte har gjorts.

9 §¹ Den som bryter mot villkor som avses i 5 § dömes till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

¹ I propositionens förslag har paragrafen följande lydelse: Den som bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag dömes till böter.

*Bilaga**Propositionen 1977/78:144***1 Förslag till
Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller yttrandefriheten i ljudradio- och televisionsprogram (radioprogram) som sänds med stöd av lagen (1978:000) om försöksverksamhet med närradio.

Föreskrifterna i 2 §, 5 § andra stycket, 7 § första, tredje och fjärde styckena samt 8–9 a §§ radioansvarighetslagen (1966:756) är tillämpliga på radioprogram som anges i första stycket. Därvid skall vad som sägs om radioprogram, programföretag och radioansvarighetslagen i stället avse program som anges i första stycket, sammanslutning som har tillstånd att sända närradio samt denna lag. I frågor som inte behandlas i de angivna föreskrifterna i radioansvarighetslagen eller i denna lag gäller vad som föreskrivs i annan författning.

2 § Sammanslutning, som avser att sända närradio, skall för programverksamheten utse en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja.

Programutgivaren skall vara myndig och ha hemvist i Sverige. Han får inte vara i konkurstillstånd. Upphör den som är utsedd till programutgivare att vara behörig eller upphör annars hans uppdrag, skall sammanslutningen omedelbart utse ny programutgivare.

Sammanslutningen skall till den myndighet, som prövar frågor om tillstånd att sända närradio, anmäla vem som är programutgivare.

3 § Sammanslutningen får utse en person såsom tillfällig ersättare att tjänstgöra i stället för programutgivaren under viss angiven tid. Sammanslutningen skall till den myndighet som leder försöksverksamheten anmäla vem som är ersättare och för vilken tid han har utsetts.

I övrigt gäller föreskrifterna i 2 § första och andra styckena i fråga om ersättare.

4 § Den som är anmäld som programutgivare är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i radioprogram som sänds av sammanslutningen. Den som är anmäld som ersättare för programutgivare är dock ansvarig för program som sänds under den tid för vilken han är utsedd.

Är den som är anmäld som programutgivare eller ersättare inte behörig eller har uppdraget som programutgivare eller ersättare upphört, vilar det ansvar för yttrandefrihetsbrott som programutgivaren eller ersättaren skulle

Bilaga

ha burit i stället på den som är ställföreträdare för sammanslutningen.

Ansvar för yttrandefrihetsbrott i radioprogram eller för medverkan till sådant brott får inte ådömas annan än den som är ansvarig enligt första eller andra stycket.

5 § För skada på grund av yttrandefrihetsbrott i radioprogram svarar den som enligt 4 § är ansvarig för brottet.

Sammanslutningen är skyldig att jämte den för brottet ansvarige ersätta skadan.

Skadeståndsskyldighet får inte åläggas annan än den som är ansvarig för skadan enligt första eller andra stycket.

6 § Den som enligt 4 § är ansvarig för innehållet i radioprogram skall anses ha haft kännedom om innehållet och ha medgett att programmet sändes.

7 § Sammanslutningen skall ombesörja upptagning av varje program som sänds och skall bevara upptagningen minst sex månader från sändningen. Rätt att kostnadsfritt taga del av upptagning av radioprogram och få utskrift av vad som har yttrats i program har

1. justitiekanslern.
2. enskild, om han anser att yttrandefrihetsbrott mot honom har begåtts i programmet eller att han har lidit skada på grund av yttrandefrihetsbrott i programmet och det ej är uppenbart att han inte berörs av programmet på ett sådant sätt att han kan vara målsägande.

8 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra skyldighet enligt 7 § att ombesörja upptagning av radioprogram eller att bevara eller tillhandahålla sådan upptagning skall dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

I mål om ansvar för brott som avses i första stycket är justitiekanslern åklagare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

*Bilaga***2 Förslag till****Lag om ändring i lagen (1977:1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt**

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1977:1035) om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Den som på sätt som avses i 7 kap. 3 § första stycket 3 tryckfrihetsförordningen uppsåtligen åsidosätter tystnadsplikt får fällas till ansvar därför endast om fråga är om tystnadsplikt som

1. föreskrives i 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 9 § radioansvarighetslagen (1966:756),

2. avser sådant som någon har erfarit i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt samt följer av författning som har tillkommit genom samfällt beslut av Konungen och riksdagen eller av lag som har beslutats efter den 31 december 1974 men före den 1 januari 1978,

3. följer av förordnande av domstol eller undersökningsledare i brottmål eller av myndighets förbehåll vid utlämnande av allmän handling som ej är tillgänglig för envar.

Den som på sätt som avses i 7 kap. 3 § första stycket 3 tryckfrihetsförordningen uppsåtligen åsidosätter tystnadsplikt får fällas till ansvar därför endast om fråga är om tystnadsplikt som

1. föreskrives i 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756) eller 1 § lagen (1978:000) om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio,

2. avser sådant som någon har erfarit i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt samt följer av författning som har tillkommit genom samfällt beslut av Konungen och riksdagen eller av lag som har beslutats efter den 31 december 1974 men före den 1 januari 1978,

3. följer av förordnande av domstol eller undersökningsledare i brottmål eller av myndighets förbehåll vid utlämnande av allmän handling som ej är tillgänglig för envar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Konstitutionsutskottets yttrande

1977/78: 2 y

över dels propositionen 1977/78: 91 om radions och televisionens fortsatta verksamhet m. m. jämte motioner, dels propositionen 1977/78: 144 med förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio m. m. jämte motion

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har anmodat konstitutionsutskottet att avge yttrande över propositionen 1977/78: 91 om radions och televisionens fortsatta verksamhet m. m. jämte motioner väckta med anledning av propositionen såvitt avser frågor som ligger inom konstitutionsutskottets beredningsområde. Denna handläggningsordning har för detta fall under hand överenskommit mellan konstitutions- och kulturutskottet.

Till konstitutionsutskottet har tidigare hänvisats dels den under allmänna motionstiden väckta motionen 1977/78: 1415 av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m) om intern TV-sändning, dels propositionen 1977/78: 144 med förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio m. m. jämte den med anledning av propositionen väckta motionen 1977/78: 1877 av Lars Werner m. fl. (vpk). De frågor som behandlas i nu nämnda motioner och proposition har samband med radio-TV-propositionen. Med hänvisning till vad nyss sagts om den valda handläggningsordningen beträffande radio-TV-propositionen anser utskottet att även dessa ärenden bör i förevarande fall slutligt beredas av kulturutskottet. Utskottet har sålunda beslutat att med eget yttrande överlämna propositionen 1977/78: 144 och motionerna 1977/78: 1415 och 1977/78: 1877 till kulturutskottet.

Utskottet

I propositionen 1977/78: 91 behandlas radions och televisionens organisation och inriktning under perioden fram t. o. m. budgetåret 1985/86. Organisatoriskt innebär förslaget att två nya programföretag, ett för TV och ett för riksradien, bildas. Jämte Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio skall dessa bolag ingå i en koncern som leds av ett moderbolag. Moderbolagets funktioner skall enligt propositionen innefatta sådana uppgifter som medelsfördelning och fördelning av sändningstider mellan dotterföretagen och därmed sammanhängande uppgifter beträffande gemensam planering för hela koncernen. För utformningen av programverksamheten skall dotterföretagen ha ansvaret.

Radions och televisionens kulturansvar föreslås bli starkare markerat

i de nya avtalen med staten som skall ingås med varje programföretag för sig och gälla en sjuårsperiod efter den 1 juli 1979. Nuvarande system med två i programsättningen självständiga TV-kanaler skall bestå. Som ett viktigt mål för programverksamheten anges att åstadkomma kvalitetsförbättringar. Kravet på opartiskhet och saklighet i programverksamheten understryks i propositionen.

Radionämnden föreslås få en stärkt organisation genom att en tjänst som direktör inrättas vid nämnden. Direktören skall enligt förslaget kunna besluta bl. a. i vissa granskningsfrågor. Radionämndens granskningsuppgifter bör enligt förslaget inte ändras i förhållande till vad som gäller f. n. Däremot bör nämnden få vidgade befogenheter när det gäller frågor rörande genmäle och beriktigande.

I propositionen läggs fram förslag till ändringar i radiolagen och radioansvarighetslagen. Vidare föreslås en ny lag om avgift för innehav av televisionsmottagare. Propositionen innehåller också förslag till lag om försöksverksamhet med närradio. Avsikten är att en sådan verksamhet skall inledas och till en början pågå under tre år i anslutning till en parlamentarisk utredning av frågan. I propositionen 1977/78: 144 läggs fram förslag till lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio. Samtliga lagförslag föreslås träda i kraft den 1 juli 1978.

Utskottet kommer i sitt yttrande att uppehålla sig främst kring frågor om programföretagens verksamhet när det gäller å ena sidan kravet på opartiskhet och saklighet och å andra sidan vikten av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet i etermedierna. I anslutning härtil kommer utskottet att behandla radionämndens uppgifter. En rad av motionerna behandlar hithörande frågor och innehåller förslag till andra lösningar på olika punkter än de som anvisas i propositionen. Lagstiftningsfrågorna i dessa avseenden är av centralt intresse i sammanhanget. Eftersom lagstiftning om radio och television hör till utskottets kompetensområde innefattas även övriga lagstiftningsfrågor i utskottets yttrande.

I propositionen om radions och televisionens fortsatta verksamhet framhålls dessa mediers ökande kulturpolitiska roll i samhället mot bakgrund av det reformarbete som bedrivits på kulturområdet de senaste åren. Strävandena i detta arbete har bl. a. varit att nå ut med kulturaktiviteter till olika delar av landet och till grupper som tidigare inte har deltagit i kulturlivet. En annan viktig ambition har varit att finna nya vägar för en konstnärlig och kulturell förnyelse. I alla dessa avseenden har radion och televisionen naturliga uppgifter. Vägledande för riktlinjerna i propositionen för radio- och TV-verksamheten under nästa avtalsperiod är kraven på integritet, kvalitet, mångfald och decentralisering. Förslagen utgår från den grundsyn om radio och TV i allmänhetens tjänst som präglar gällande avtal mellan staten och Sveriges Radio. Detta innebär att radio- och TV-verksamheten på samma sätt

som hittills skall garanteras en fri och i publicistiskt avseende oberoende ställning.

Utskottet instämmer i dessa allmänna synpunkter och tillstyrker propositionens förslag till ändringar av radiolagen såvitt avser radions och televisionens framtida organisation och allmänna inriktning. Detta betyder att utskottet avstyrker de motioner vari yrkas avslag på propositionens lagförslag i detta hänseende. Utskottet anser sig inte böra närmare beröra organisationsfrågorna vilka kommer att behandlas av kulturutskottet.

Kravet på opartiskhet och saklighet i programverksamheten understryks i propositionen. Därvid skall dock beaktas principen om en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet. I förslaget till ändring av 6 § radiolagen föreslås att bestämmelser av denna innebörd tas in i första stycket av paragrafen.

Principen om yttrandefrihet i radio och TV knyter an till tryckfrihetsförordningens regler på området. Reglerna härom finns i radioansvarighetslagen. Frågan om att samordna yttrandefriheten i tal och skrift och i olika medier i en gemensam yttrandefrihetsgrundlag behandlas f. n. av den förra året tillkallade yttrandefrihetsutredningen (Dir JU 1977: 31).

Även om reglerna om yttrandefriheten i radio och TV sålunda f. n. finns i radioansvarighetslagen anser utskottet det väsentligt att den viktiga principen om yttrande- och informationsfriheten i massmedia kommer till uttryck också i radiolagen. Utskottet har således ingen erinran mot lagförslaget i denna del.

Enligt propositionen kan ett program eller programinslag inte balanseras av ett annat program eller programinslag som sänds av ett annat programföretag. Vad gäller televisionen anförs i propositionen att med hänsyn till den självständighet i fråga om programverksamheten som de två TV-kanalerna skall ha i förhållande till varandra och till den gemensamma bolagsledningen bör såvitt gäller ansvaret för opartiskhet och saklighet var och en av kanalerna i princip jämföras med ett självständigt programföretag. Mellan de båda kanalerna bör dock kunna träffas sådan överenskommelse i fråga om programverksamheten att balansering mellan kanalerna kan ske under förutsättning att det framstår som naturligt för publiken.

Propositionens innehåll på denna punkt kritiserar i några av motionerna, bl. a. i partimotionerna 1796 (s) och 1799 (vpk) samt motionen 1784. I motionerna hävdas att den i propositionen förordade ordningen om balansering av program skulle innebära en avsevärd inskränkning av yttrandefriheten i förhållande till nuläget. Enligt motionerna bör programverksamheten som hittills i detta avseende ses som en helhet.

Utskottet har inte kunnat finna att vad som uttalas i propositionen angående programverksamhetens balansering skulle innebära sådana

risker för inskränkning av yttrandefriheten som befaras enligt motionerna. Vad gäller exempelvis televisionen förutsätts det i propositionen att överenskommelse i sådana frågor skall kunna träffas mellan de båda kanalerna. Motionsyrkandena på denna punkt avstyrks följaktligen.

I nuvarande radioavtal finns en bestämmelse om att bolaget i programverksamheten skall hävda de grundläggande demokratiska värdena. Denna bestämmelse har tolkats som en skyldighet för Sveriges Radio att vara partisk till förmån för de grundläggande demokratiska värdena och utgör sålunda en modifiering av kravet på opartiskhet i radiolagen.

Stadgandet har inte varit avsett att hindra Sveriges Radio från att skildra odemokratiska förhållanden och företeelser eller från att återge odemokratiska meningsyttringar i radio och TV. Enligt radionämnden innefattar bestämmelsen en skyldighet för Sveriges Radio att i programverksamheten verka för att rasfördomar bekämpas.

Enligt radioutredningen bör det även i framtiden finnas bestämmelser som ålägger programföretag en skyldighet att uppträda partiskt till förmån för vad som kan anses utgöra folkstyrelsens grundvalar och till förmån för respekten för människovärdet. Den nuvarande formuleringen i radioavtalet är enligt radioutredningens mening emellertid oprecis och kan ges både vida och snäva tolkningar.

I enlighet med radioutredningens förslag har i förslaget till ändring av 6 § radiolagen i ett andra stycke tagits in en bestämmelse om att programföretag i programverksamheten skall hävda det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Med sistnämnda uttryck avses de sidor av demokratibegreppet som anknyter till sådana förhållanden som fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan män och kvinnor.

Partimotionen 1796 (s) avvisar förslaget till ändrad formulering av demokratibestämmelsen i förhållande till nuvarande radioavtal. Enligt motionen finns det flera skäl att behålla den nuvarande formuleringen. Det har sålunda efter hand utbildats en praxis både inom Sveriges Radio och radionämnden om hur bestämmelsen skall tolkas. I motionen erinras om att både Sveriges Radio och radionämnden liksom en majoritet av de remissinstanser som uttalat sig i frågan också har avstyrkt en ändring av formuleringen. Enligt motionen finns det inte heller något skäl att i själva lagtexten ta in formuleringen om hävdande av principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Det bör däremot framgå av specialmotiveringen till paragrafen att denna princip skall vara vägledande för programverksamheten. Även i partimotionen 1799 (vpk) avstyrks förslaget till omformulering av de berörda bestämmelserna.

Som framgår av propositionen är det inte avsett att den nya formuleringen av den s. k. demokratibestämmelsen skall i sak tolkas annorlunda

än nuvarande bestämmelse i radioavtalet. Propositionens förslag grundar sig på vad radioutredningens majoritet ansett i denna fråga. Utskottet har inte funnit anledning att frångå propositionens förslag på denna punkt och avstyrker sålunda förslaget i motionerna i denna del.

I propositionen föreslås att i ett tredje stycke i 6 § radiolagen, i enlighet med vad som nu gäller, tas in föreskrifter om att ett avtal angående bl. a. programregler skall ingås mellan regeringen och varje programföretag. Regeringsformens bestämmelser om yttrandefrihet får enligt propositionen anses kräva att möjligheterna för regeringen att i avtal med programföretag införa föreskrift om skyldighet att sända beriktigande och genmäle samt vissa meddelanden till allmänheten ges stöd i lag, liksom en erinran att avtalet kan innehålla föreskrifter till skydd för enskilds privatliv och förbud mot kommersiell reklam och mot program som bekostas av annan än programföretaget. Utskottet ansluter sig till propositionens förslag i nu nämnt avseende.

I motionen 1790 föreslås ett tillägg till det föreslagna tredje stycket i 6 § radiolagen av innebörd att skyldighet skall föreligga för programföretagen att i programverksamheten främja nyktra levnadsvanor och i övrigt en ökad folknykterhet. Alkoholproblemet berörs även i motionen 1801. Utskottet delar motionernas synpunkter angående det angelägna i att folknykterheten befrämjas i olika sammanhang och också i etermedierna. I propositionen uttalar även föredragande departementschefen att det är viktigt att man i programverksamheten iakttar varsamhet vid speglingen av bruket av olika gifter, t. ex. alkohol. I likhet med departementschefen anser utskottet inte erforderligt att binda programföretagen med uttryckliga föreskrifter i detta hänseende. Motionsyrkandena avstyrks.

I propositionen behandlas frågan om våldsinslag i underhållningsprogram. Det erinras i sammanhanget om den forskning som pågått sedan länge om hur såväl vuxna som barn påverkas av film och TV i detta avseende. Enligt propositionen medger de undersökningar som hittills publicerats ännu inte några entydiga slutsatser. Departementschefen understryker att den svenska televisionens programutbud bör präglas av försiktighet när det gäller våldsskildringar och våldsinslag. Enligt propositionen krävs dock inte några särskilda föreskrifter i lag eller avtal i detta hänseende.

Frågan om underhållningsvåldet har tagits upp i partimotionerna 1796 (s) och 1799 (vpk). Enligt motionerna är det numera väl dokumenterat att våldsinslagen i underhållningsprogram har en klart negativ inverkan på framför allt barn. I motionen 1796 föreslås ett tillkännagivande till regeringen att inslagen av våld i underhållningsprogram minskas så långt möjligt. I motionen 1799 begärs ett riksdagsuttalande av liknande innebörd.

Utskottet anser att inslag av våld i radions och televisionens under-

hållningsprogram bör minskas så långt som det är möjligt. Detta har enligt utskottet stöd i de allmänna regler för programverksamheten, vilka som tidigare nämnts tagits upp i förslaget till 6 § andra stycket radiolagen. Motionerna får anses besvarade med vad utskottet anfört.

Beträffande radionämndens organisation och uppgifter vill utskottet anföra följande. Radionämnden som är ett statligt organ har att övervaka att programverksamheten utövas opartiskt och sakligt. Övervakningen sker genom att nämnden granskar program som har sänts. Nämnden är däremot inte behörig att meddela föreskrifter om de framtida programmens innehåll och utformning.

Radionämnden består av sju ledamöter jämte suppleanter som utses av regeringen. Ordförande i nämnden är f. n. ett regeringsråd.

Enligt propositionens förslag skall radionämnden som hittills utföra kontroll av att programföretag följer bestämmelserna i radiolag och avtal med staten. Detta skall ske genom efterhandsgranskning av sända program. Granskningen kan ske efter anmälan från allmänheten eller på eget initiativ.

Departementschefen betonar i propositionen vikten av att radionämnden ges möjlighet att koncentrera sitt arbete på principiellt viktiga ärenden. Det är vidare av stor betydelse att nämnden organiseras så, att det blir möjligt att öka antalet granskningsärenden. Departementschefen syftar då främst på en fortsatt utvidgning av nämndens granskning på eget initiativ. Enligt propositionen är avsikten att överföra vissa kvalificerade uppgifter till en tjänsteman — lämpligen benämnd direktör — hos nämnden. Denne skulle få rätt att självständigt besluta om utredning och granskning av program eller programinslag utan föregående anmälan, rätt att infordra yttrande från programföretag i granskningsärende samt rätt att på nämndens vägnar fatta beslut, som ej innebär att program strider mot radiolag eller avtal.

För att säkerställa att radionämndens verksamhet blir känd hos en bred allmänhet och att nämnden i ökad utsträckning bidrar till debatten om radions och televisionens programverksamhet föreslås vissa åtgärder i propositionen. Bl. a. skall programföretagen vara skyldiga att på lämpligt sätt redogöra för sådana beslut av radionämnden som innebär att program som sänts av företaget har fällts. För detta ändamål har i förslaget till 7 § radiolagen i ett nytt andra stycke tagits in en bestämmelse enligt vilken det i avtal med programföretag får föreskrivas förpliktande att publicera sådant beslut av radionämnden enligt vilket företaget har brutit mot radiolagen eller avtalet mellan regeringen och bolaget.

Radionämnden saknar f. n. befogenhet att meddela direktiv om införande av genmäle eller beriktigande eftersom radionämnden inte får meddela föreskrifter om programmens innehåll eller utformning.

Med hänvisning till den betydelse frågan om genmäle och beriktigande har för förhållandet mellan programföretagen och allmänheten före-

Bilaga

slås i propositionen att programföretagen skall vara skyldiga att genast underrätta radionämnden såväl när begäran om genmäle eller beriktigande framställs som när beslut i ärendet fattats.

Frågan om radionämndens uppgifter och organisation har tagits upp i några motioner.

I partimotionen 1796 (s) godtas propositionens förslag om överförande av vissa uppgifter till en tjänsteman — direktör — hos nämnden. Någon erinran mot att direktören får rätt att besluta om utredning och granskning av program samt rätt att infordra yttrande från programföretagen föreligger inte enligt motionen. Däremot bör direktören inte få rätt att fatta någon form av fällande beslut. Enligt motionen innebär propositionens förslag på denna punkt att direktören visserligen inte skulle få fatta beslut om att ett program strider mot lag eller avtal men väl kritisera program. Eftersom man inom programföretagen inte i praktiken gör skillnad mellan fällda och kritiserade program bör det klargöras att såväl fällande som kritiserande beslut skall som hittills fattas av radionämnden. Däremot bör direktören ha rätt att fria program.

I partimotionen 1799 (vpk) anläggs liknande synpunkter på direktörens befogenheter. Rätten att kritisera program från denne tjänstemans sida ökar enligt motionen risken för att överdriven försiktighet uppstår i programarbetet.

Som tidigare framgått är avsikten att direktören hos radionämnden skall få befogenhet att på nämndens vägnar fatta beslut, som ej innebär att program strider mot radiolag och avtal, dvs. fatta "friande" beslut angående program eller programinslag. Enligt utskottet innebär detta att direktören om han vid sin granskning skulle finna fog för kritik underställer frågan nämndens prövning. Med det anförda får motionerna på denna punkt anses besvarade.

I partimotionen 1799 anförs att skrivningarna i propositionen beträffande den s. k. genmälesrätten bör utgå. I motionen 1801 yrkas att radionämnden skall ges behörighet att meddela föreskrifter om de framtida programmens innehåll och utformning. Med hänvisning till de synpunkter som lämnas i propositionen på radionämndens uppgifter både nu och i framtiden, vilka synpunkter utskottet instämmer i, avstyrks motionen 1801 på denna punkt. Likaså avstyrks yrkandet i motionen 1799 om skrivningarna angående genmälesrätten.

De förslag till ändringar i radiolagen som inte berörts i det föregående liksom förslaget till lag om ändring i radioansvarighetslagen tillstyrks av utskottet.

Som inledningsvis framgått innehåller propositionen ett förslag till lag om försöksverksamhet med s. k. närradio. Avsikten är som tidigare nämnts att en sådan verksamhet skall inledas och till en början pågå under tre år i anslutning till en parlamentarisk utredning av frågan. Hur denna försöksverksamhet skall organiseras och bedrivas har utförligt

redovisats i propositionen. Utskottet, som tillstyrker regeringsförslaget om närradioförsöken, har inte funnit anledning att närmare gå in på de organisatoriska frågorna, vilka i stället får förutsättas komma att närmare behandlas av kulturutskottet. De motioner vari lagförslaget om närradio avvisas avstyrks.

Enligt propositionen bör reglerna om programverksamheten i närradio och när-TV göras annorlunda än för andra rundradiosändningar. Departementschefen anser att man inte kan ålägga de sammanslutningar som enligt propositionens förslag avses få tillstånd till sådana sändningar att i programverksamheten uppfylla radiolagens krav på opartiskhet. Med hänsyn härtill saknas enligt propositionen anledning att låta programmen i närradio och när-TV granskas av radionämnden. Departementschefen anser att det är givet att sändande sammanslutning även utan regler bör ålägga sig krav på kontroll av sakuppgifter, på skydd för personlig integritet och på att lämna beriktigande av felaktiga sakuppgifter.

I ett avseende bör enligt propositionen ett avsteg från vad som gäller för tidskrifter göras. Kommersiell reklam bör inte få förekomma i närradio och när-TV. Vidare får sammanslutningars sändningsverksamhet inte till någon del bekostas med medel eller annan egendom som utan vederlag har ställts till sammanslutningens förfogande enbart för att möjliggöra sändning av visst program eller vissa slag av program. Bestämmelser i de berörda hänseendena har tagits upp i lagförslaget.

Enligt propositionen avses bestämmelserna om ansvar för sändningar i närradio och när-TV i vissa avseenden ges en något annan utformning än de som gäller för den allmänna radio- och TV-verksamheten. Detta gäller främst programutgivare. I den inledningsvis angivna propositionen 1977/78: 144 föreslås en särskild lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio m. m. Utskottet har inte någon erinran mot förslagen i denna proposition och avstyrker motionen 1877.

I motionen 1792 tas bl. a. upp frågan om behovet av efterhandsgranskning även av närradiosändningar. Enligt motionen är de tankegångar departementschefen gett uttryck för i radio-TV-propositionen vad gäller kraven på kontroll av sakuppgifter, skydd av personlig integritet och beriktigande av felaktiga sakuppgifter inte tillräckligt bärande. För allmänheten torde närradio inte uppfattas som någon tidning. Om en radiolyssnare känner sig kränkt eller på annat sätt reagerar mot programmet blir det enligt motionen naturligt att vederbörande gör en anmälan till radionämnden. I motionen föreslås därför att i lagen om försöksverksamhet med närradio tas in bestämmelser om skyldighet för sammanslutning att i sin programverksamhet iaktta saklighet och respekt för enskildas privatliv, liksom skyldighet att sända redogörelse för beslut av radionämnden när sammanslutning brutit mot bestämmelserna. Motionens förslag innebär att radionämnden skall granska av allmänheten an-

Bilaga

mällda närradioprogram men däremot inte vara skyldig att på eget initiativ ta upp sådana program till granskning. Motionen innehåller förslag till komplettering av den föreslagna lagen i angivna hänscenden.

Som tidigare framgått skall närradioförsöken ske i anslutning till en parlamentarisk utredning av frågan om en eventuell permanent närradio och när-TV. Denna utredning kommer inte att övervaka själva programverksamheten utom vad gäller förbudet mot kommersiell reklam o. d. Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionen, nämligen att närradiosändningar av allmänheten kan komma att uppfattas som vilka radio- eller TV-sändningar som helst. Vidare instämmer utskottet i de synpunkter som framförts både i propositionen och i motionen om att krav på kontroll av sakuppgifter, på skydd för personlig integritet och på beriktigande av felaktiga sakuppgifter även bör ställas på de sammanslutningar som får tillstånd att sända närradioprogram. Enligt utskottet är därför den i motionen behandlade frågan om behovet av att även närradioprogram granskas av radionämnden värd stort beaktande.

Utskottet anser att det bör ankomma på regeringen att närmare överväga hur en granskning bör komma till stånd. Det kan också finnas skäl att den parlamentariska kommitté som enligt propositionen skall tillkallas för att utreda frågan om närradio och när-TV får i uppdrag att ta upp frågan om den berörda granskningsverksamheten. Utskottet föreslår att vad utskottet anfört på denna punkt ges regeringen till känna.

Till sist i detta sammanhang tar utskottet upp en lagteknisk fråga.

I förslaget till lag om avgift för innehav av televisionsmottagare har 6 § följande lydelse: "Den som bryter mot 2 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag dömes till böter, högst femhundra kronor." I förslaget till lag om försöksverksamhet med närradio har 9 § följande lydelse: "Den som bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag dömes till böter."

Inget av de nämnda lagförslagen innehåller något normgivningsbemyndigande. Kompletterande föreskrifter kan därför endast meddelas med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen. Sådana verkställighetsföreskrifter kan emellertid inte vara straffsanktionerade. Orden "eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag" i 6 § förstnämnda lag saknar därför reell innebörd. Med hänsyn härtill bör orden utgå. Av samma skäl bör 9 § i den andra lagen ändras. I 9 § bör hänvisas endast till vad som enligt lagen skall vara straffsanktionerat, nämligen brott mot villkor som avses i 5 §.

Mot bakgrund av det sagda föreslås att 6 § lagen om avgift för innehav av televisionsmottagare får följande lydelse:

"Den som bryter mot 2 § dömes till böter, högst femhundra kronor."

Vidare föreslås att 9 § lagen om försöksverksamhet med närradio m. m. får följande lydelse:

”Den som bryter mot villkor som avses i 5 § dömes till böter.”

Utskottet tillstyrker de båda lagförslagen med de förslag till ändringar som angetts i det föregående.

I motionen 1415 yrkas att samfund och ideella organisationer får vidgade möjligheter att genom s. k. intern TV överföra möten m. m. till andra lokaler. Motionen 1791 innehåller ett motsvarande yrkande.

Den i motionerna behandlade frågan har inte närmare berörts i radio-TV-propositionen. Frågan behandlades på sin tid av massmedieutredningen. Den har också tagits upp i riksdagsmotioner vid ett flertal tillfällen. Utskottet hänvisar till sitt senaste betänkande i ämnet (KU 1976/77: 38). Av betänkandet framgår bl. a. att inom ramen för reglerna i radiolagen har lagts fast vissa principer angående begreppet rundradiosändning genom ett i betänkandet återgivet avgörande 1976 av högsta domstolen.

Enligt 1 § radiolagen avses med rundradiosändning sådan radiosändning eller trådsändning som är avsedd att mottagas direkt av allmänheten, om sändningen icke är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen. Någon ändring av denna paragraf föreslås inte i radio-TV-propositionen. I förslaget till 5 § första stycket radiolagen slås fast att regeringens tillstånd krävs för att sända radioprogram i rundradiosändning. Undantag från dessa krav är dels närradiosändning, dels vidareändning av radioprogram genom centralantennanläggning (5 § tredje och fjärde styckena).

Tillstånd till sändning enligt 5 § första stycket radiolagen avses att ges till programförstag genom avtal. Enligt radiolagen gäller för dessa företag som tidigare framgått krav på opartiskhet och saklighet.

I framtiden kommer i princip att finnas tre typer av rundradiosändningar, nämligen dels sådana allmänna rundradiosändningar som nu bedrivs av Sveriges Radio, Sveriges Lokalradio och Sveriges Utbildningsradio, dels närradiosändningar och dels vidareändning av program genom centralantennanläggning.

Radioansvarighetslagen gäller för de allmänna rundradiosändningarna. För närradiosändningar kommer som tidigare nämnts en särskild lag om ansvarighet att gälla.

Rundradiosändningar, t. ex. genom kabelöverföring av ett evenemang från en lokal till en eller flera andra lokaler, kräver — om den inte bara är en vidareändning via centralantenn eller en närradio- eller när-TV-sändning — medgivande av regeringen genom avtal. Om man vill göra kabelsändningar generellt fria innebär det att ändringar måste göras så att begreppet rundradiosändning inte omfattar kabelsändning. Detta skulle medföra en rad konsekvenser. Bl. a. skulle varken radioansvarighetslagen eller annan tryckfrihetslagstiftning gälla kabelsändning. Ändringar skulle vidare behöva göras i bl. a. upphovsrättslig lagstiftning som

i väsentliga avseenden grundar sig på internationella överenskommelser.

Enligt utskottet bör en ändring i radiolagen i fråga om rätten till trådsändning inte göras utan en ingående undersökning av vilka effekter ett sådant frisläppande skulle leda till. Frågan faller inom de direktiv som lämnats den tidigare nämnda yttrandefrihetsutredningen som tillkallades förra året. Det får enligt utskottet i avvaktan på resultatet av denna utredning ankomma på regeringen att bedöma huruvida i vissa fall tillstånd kan ges till rundradiosändningar av den typ som avses i motionerna. Som nyss sagts bör någon ändring av radiolagen inte nu vidtas. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionsyrkandena.

Stockholm den 20 april 1978

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c)*, Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Holger Mossberg (s), Bertil Fiskesjö (c), Sven-Erik Nordin (c), Lars Schött (m), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kerstin Nilsson (s), Marianne Stålborg (s)*, Daniel Tarschys (fp) och Gusti Gustavsson (s)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande mening

av Hilding Johansson, Holger Mossberg, Yngve Nyquist, Wivi-Anne Cederqvist, Kerstin Nilsson, Marianne Stålborg och Gusti Gustavsson (samtliga s) som ansett

dels att det avsnitt på s. 3 som börjar "Utskottet instämmer" och slutar "av kulturutskottet" bort ha följande lydelse:

Av största betydelse för radions och televisionens framtida inriktning är vakthållningen om en vidsträckt yttrandefrihet i dessa medier. Enligt utskottet finns med propositionens förslag risk för att detta krav inte blir tillräckligt tillgodosett. Den mångfald i programverksamheten som enligt propositionen bör eftersträvas uppnås inte enligt utskottets mening genom den föreslagna organisationsändringen. Avgörande betydelse härvidlag har i stället vilka riktlinjer som skall gälla för programverksamheten och de resurser som ställs till förfogande. Genom att programbolagen skall ingå egna avtal med staten och vart och ett för sig svara för att kraven på opartiskhet och saklighet samt balans i utbudet uppfylls innebär förslaget enligt utskottet betydande risker för en försämring av yttrandefriheten och mångfalden i programutbudet. Utskottet kan således inte godta propositionens lagförslag såvitt angår organisa-

Bilaga

tionsfrågorna, vilka närmare kommer att behandlas av kulturutskottet. Utskottet tillstyrker i detta avseende partimotionen 1796 (s) och avstyrker propositionen i motsvarande del.

dels att det avsnitt som börjar på s. 3 "Utskottet har" och slutar på s. 4 "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Som anförs i partimotionen 1796 (s) innebär propositionens förslag på denna punkt en förändring jämfört med situationen i dag. Det stadgas i nuvarande radioavtal att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen. Detta betyder att ett partiskt program eller programinslag kan balanseras av ett annat inslag i andra kanaler. Denna bestämmelse har skapat förutsättningar för en vid yttrande- och informationsfrihet. Det bör erinras om att radionämnden vid flera tillfällen också har hänvisat till programutbudet i sin helhet vid sin bedömning av om ett program skall anses ha brutit mot kravet på opartiskhet och saklighet.

Propositionens förslag att vart och ett av programföretagen och de två TV-kanalerna skall bedömas för sig i det angivna hänseendet måste enligt utskottet innebära en kraftig inskränkning av den reella yttrandefriheten. Det finns således risk för att programmen blir mer utslätade, och att möjligheterna att göra kritiska reportage och kontroversiella program kraftigt beskärs. Utskottet förordar därför att den nuvarande bestämmelsen i avtalet om att programverksamheten i sin helhet skall präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen skall gälla också i framtiden. Utskottets ställningstagande innebär ett tillstyrkande av motionen 1796 på denna punkt och avslag på propositionen i motsvarande del.

dels att det avsnitt som börjar på s. 4 "Som framgår" och slutar på s. 5 "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i partimotionen 1796 (s) finns det flera skäl att behålla den nuvarande formuleringen av demokratibestämmelsen. Det har efter hand utbildats en praxis både inom Sveriges Radio och radionämnden om hur bestämmelsen skall tolkas. Både Sveriges Radio och radionämnden liksom en majoritet av de remissinstanser som uttalat sig i frågan har också avstyrkt en ändring av formuleringen. En ny formulering kan befaras komma att skapa nya tolkningsproblem. Då något sakligt motiv för att ändra den nuvarande formuleringen inte har redovisats föreslår utskottet att den nuvarande formuleringen i avtalet oförändrad tas in i radiolagen. Enligt utskottet finns det heller inte något skäl att i själva lagtexten ta in formuleringen om hävdande av "principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet". Självfallet delar utskottet i sak de värderingar som propositionens förslag i denna del ger uttryck för. Denna innebörd rymms emellertid i formuleringen "de grundläggande demokratiska vär-

Bilaga

dena". Det bör framhållas att stadgandet bl. a. innebär en skyldighet att i programverksamheten fördöma rasism, våld och brutalitet samt att hävda jämställdhet mellan könen. Utskottets ställningstagande innebär ett tillstyrkande av motionen 1796 på denna punkt och avslag på propositionen i motsvarande del.

dels att det avsnitt på s. 7 som börjar "De förslag" och slutar på s. 10 "det föregående" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att radiolagen ändras i enlighet med ett inom utskottet upprättat förslag till lag om ändring i radiolagen (1966: 755). Förslaget har upptagits i bilaga till yttrandet. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till ändring av radioansvarighetslagen.

Som inledningsvis framgått innehåller propositionen ett förslag till lag om försöksverksamhet med s. k. närradio. I partimotionen 1796 (s) har närmare utvecklats ett alternativ till hur en sådan försöksverksamhet lämpligen bör organiseras. Med motionens förslag erfordras inte någon särskild lagstiftning. Utskottet, som ansluter sig till motionen i denna del, har inte funnit anledning att närmare beröra de organisatoriska frågorna, vilka i stället får förutsättas komma att mer ingående behandlas av kulturutskottet. Med hänvisning till det anförda avstyrks propositionens lagförslag i denna del.

Till sist i detta sammanhang tar utskottet upp en lagteknisk fråga.

I förslaget till lag om avgift för innehav av televisionsmottagare har 6 § följande lydelse: "Den som bryter mot 2 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag dömes till böter, högst femhundra kronor."

Lagförslaget innehåller inte något normgivningsbemyndigande. Kompletterande föreskrifter kan därför endast meddelas med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen. Sådana verkställighetsföreskrifter kan emellertid inte vara straffsanktionerade. Orden "eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag" saknar därför reell innebörd. Med hänsyn härtill bör orden utgå. Utskottet föreslår sålunda att 6 § lagen om avgift för innehav av televisionsmottagare får följande lydelse:

"Den som bryter mot 2 § dömes till böter, högst femhundra kronor."

I övrigt tillstyrks lagförslaget.

1 Förslag till

Bilaga

Lag om ändring i radiolagen (1966: 755)

Härigenom föreskrivs att 3, 6, 7 och 11 §§ radiolagen (1966: 755)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Mottagare får innehas och användas av var och en.

Regeringen förordnar efter riksdagens hörande om avgift för innehav av mottagare. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer äger meddela närmare föreskrifter om sådan avgift och ordningsföreskrifter för användning av mottagare.

Regeringen äger meddela föreskrifter till skydd för telehemlighet.

Föreslagen lydelse

3 §²

Mottagare får innehas och användas av var och en. *Om avgift för innehav av mottagare finnas bestämmelser i lagen (1978: 000) om avgift för innehav av televisionsmottagare.*

Den som i mottagare har avlyssnat telefonsamtal, telegram eller annat telemedelande får ej obehörigen föra detta vidare.

Anordning, som automatiskt registrerar innehållet i radio- eller trådsändning, får användas tillsammans med mottagaren endast om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medger det i särskilt fall. Sådant medgivande krävs dock ej om registreringen avser sändning som uppenbarligen är avsedd för allmänheten.

Bestämmelserna i denna paragraf om mottagare avse även återgivningsanordning som är ansluten till mottagaren. Bestämmelserna i paragrafen gälla ej navigeringsmottagare.

6 §³

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt *och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i rundradion.*

Med ensamrätten följer skyldighet att i programverksamheten hävda de grundläggande demokratiska värdena.

¹ Lagen omtryckt 1972: 240.

² Senaste lydelse 1975: 128.

³ Senaste lydelse 1975: 218.

Nuvarande lydelse

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan regeringen och det aktiebolag som avses i 5 § första stycket.

Föreslagen lydelse

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan regeringen och det aktiebolag som avses i 5 § första stycket. *I sådant avtal får som villkor för ensamrätten intagas*

1. föreskrift om skyldighet att sända beriktigande och genmäle,
2. föreskrift till skydd för enskilds privatliv,
3. föreskrift om förbud mot kommersiell reklam eller mot program som bekostas av annan än programföretag,
4. föreskrift om skyldighet att på begäran av myndighet sända meddelande till allmänheten och
5. föreskrift om skyldighet att sända redogörelse som avses i 7 § andra stycket.

7 §

För granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning finnes radionämnden. Regeringen meddelar närmare bestämmelser om nämndens verksamhet.

Om det föreskrives i avtalet mellan regeringen och det aktiebolag som avses i 5 § första stycket skall aktiebolaget sända redogörelse för beslut av radionämnden, vari aktiebolaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och aktiebolaget. Vad nu har sagts skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om dotterbolag eller annan till vilken ensamrätten enligt 5 § överläts.

11 §

Till böter dömes den som

1. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som avses i 9 § första eller andra stycket, eller
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar ofullständig eller oriktig uppgift i anmälan som avses i 9 § första eller andra stycket, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen el-

Till böter, högst femhundra kronor, dömes *den som bryter mot föreskrifterna i 3 § andra eller tredje stycket. Detsamma gäller*

Bilaga

Nuvarande lydelse

ler av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Föreslagen lydelse

den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Bilaga 3

Översikt över motionernas behandling

Motion nr	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i		
	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan s.	reservation nr
<i>1976/77:</i>			
68	27	37	
736	59	60	
750	59	60	
962 yrk. 6	54—55	57	
" 7 a	80	81	
" 7 b	47—48	56	9
987 yrk. 1	51—52	57	
1130	39—40	56	
<i>1977/78:</i>			
877 yrk. f	51—52	57	
1129	48	56	
1135	53	57	
1415	63	67	
1515	42—43	56	
1521	39—40	56	
1523	39—40	56	
1526	48	56	
1527	52	57	
1528	39—40	56	
1532	53	57	
1777	51—52	57	
1782	17	17	
1783	80—81	81	
1784 yrk. 1	25—26	36	2
" 2	35	37	5
" 3	43	56	7
" 4	64	67	12
1785 yrk. 1	21	36	1
" 2	26, 43, 66, 80—81	36, 56, 67, 81	
" 3	79—80	81	
1786	26	36	
1787	17	17	
1788	27	37	
1789	84	84	
1790	48—49	57	
1791	63	67	
1792 yrk. 1	72—73	74—75	15

Motion nr	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i		
	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan s.	reservation nr
1792 yrk. 2	72	74	15
1793	27	37	
1794	31	37	6
1795 yrk. 1	31	37	
” 2	71, 80—81	74, 81	
1796 yrk. 1—4	21	36	1
” 5	26	36	2
” 6	26	36	
” 7	30	36	2
” 8	35	37	3
” 9	26	36	2
” 10	30	37	
” 11	43	56	8
” 12	80—81	81	
” 13	47—48	56	9
” 14	52—53	57	
” 15	51—52	57	
” 16	55	57	10
” 17	79	82	16
” 18	56	57	11
” 19	34—35	37	4
” 20	35	37	5
” 21	60	60	
” 22	71—73	75	15
” 23	71—72	75	15
” 24	63—66	67	12, 13, 14
” 25	79	82	16
” 26	83—84	84	17
1797	48	56	
1798	48	57	
1799 yrk. 1 a)	63—66	67	12, 13, 14
” b)	66	67	
” c)	71, 73	75	15
” d)	21, 39, 60, 71	36, 56, 60, 75	1, 15
” 2	79	82	16
” 3	83	84	
” 4	47—48	56	9
” 5	27	37	
” 6	17	17	
1800	81	81	
1801 yrk. 1	59—60	60	
” 2	39—40, 48—49, 53	56, 57	
1877 yrk. 1	73—74	75	15
” 2	71, 74	74	

Innehåll

	sid.
Inledning	1
Propositionerna (s. 1)	
Motionerna (s. 7)	
Gällande riktlinjer för rundradioverksamheten (s. 14)	
Radioutredningen (s. 14)	
Ärendets behandling (s. 14)	
1 Radio och TV i ett mediepolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang	15
2 Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens organisation	17
Radio och TV i ett mediepolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang (s. 18)	
En ny organisation för radio och TV (s. 19)	
Moderbolaget och programbolagen (s. 21)	
Distriktsverksamheten m. m. (s. 27)	
Gemensamma funktioner (s. 31)	
Arkivfrågor (s. 32)	
Text-TV (s. 32)	
Försvarsberedskap (s. 32)	
Finansiering och medelstildelning (s. 32)	
Kompensation för automatiska kostnadsökningar (s. 33)	
Införande av den nya organisationen (s. 35)	
3 Allmänna riktlinjer för rundradioföretagens programverksamhet	37
Radio och TV i ett mediepolitiskt och kulturpolitiskt sammanhang (s. 38)	
Inledande synpunkter på programfrågorna (s. 38)	
Frilansmedverkan (s. 40)	
Sändningstider och programstruktur (s. 41)	
Programverksamhetens inriktning (s. 43)	
Krav på programverksamheten från vissa publikgrupper (s. 49)	
Radio- och TV-verksamhetens samspel med det övriga kulturlivet (s. 53)	
Kontakter med publiken (s. 55)	
4 Radionämnden	57
Organisation och uppdrag (s. 57)	
Beriktigande och genmäle (s. 58)	
5 Ändringar i radiolagen m. m.	61
Lag om ändring i radiolagen (s. 61)	
Lag om ändring i radioansvarighetslagen (s. 66)	
Lag om avgift för televisionsmottagare (s. 66)	
6 Riktlinjer och lagförslag i fråga om närradio och när-TV	68
Närradio och när-TV (s. 68)	
Lag om försöksverksamhet med närradio (s. 73)	
Lag om ansvarighet i försöksverksamhet med närradio (s. 73)	
Lag om ändring i lagen (1977: 1035) om ansvar på tryckfrihetens område för brott mot tystnadsplikt (s. 74)	
7 Sammanfattande medelsberäkning för den avgiftsfinansierade radio- och televisionsverksamheten	75
8 Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio	82

9 Sveriges Utbildningsradio aktiefbolag	82
10 Televisions- och radioanläggningar	84
11 Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio	85
Reservationer	86

Bilagor

1 Lagförslagen	103
2 Konstitutionsutskottets yttrande 1977/78: 2 y	113
3 Översikt över motionernas behandling	129